

gemeente **Hilvarenbeek**

Ons kenmerk: 1036588

Nota beantwoording van zienswijzen “Ontwerp Omgevingsvisie Hilvarenbeek ‘Samen gezond groeien’”

In het kader van de procedure van de ontwerp Omgevingsvisie Hilvarenbeek ‘Samen gezond groeien’ zijn hieronder de ingediende zienswijzen samengevat en beantwoord. Tevens is aangegeven of er naar aanleiding van de zienswijze aanpassingen zijn gedaan in de Omgevingsvisie. Met ‘betrokkene’ wordt de indiener van de zienswijze bedoeld.

De ontwerp Omgevingsvisie heeft voor een termijn van 6 weken ter inzage gelegen van 4 april t/m 15 mei 2025.

A	Zienswijzen (samengevat)	Reactie gemeente	Wijziging ja/nee
1	Cumela Nederland d.d. 24 april 2025 (ingekomen 25 april 2025)		
	<u>Algemeen</u> Cumela vertegenwoordigt bedrijven die gespecialiseerd zijn in groen, grond en infra. Ook vertegenwoordigen zij bedrijven die gevestigd zijn binnen Hilvarenbeek. Deze ondernemingen 'bewerken' op enigerlei wijze, als cumelabedrijf in de vorm van verhuur of (onder)aanneming, op basis van inschatting 80 - 85% van de gronden (landbouw, watergangen, natuur, infrastructuur, groen-blauwe sector, stedelijk gebied etc.) binnen de gemeente. Om deze reden vindt Cumela dat zij als belanghebbende aangemerkt moeten worden. Cumelabedrijven dragen bij aan maatschappelijke opgaven vanuit hun technologische kennis, hun natuurlijke drang om te innoveren en hun mentaliteit om altijd hard te willen werken en probleemoplossend bezig te zijn aan de hand van 3 pijlers: • Vakbekwaamheid en goed personeel • Innovatief machinepark en dito werkwijze • Moderne bedrijfslocaties, lokaal in landelijk werkgebied Op basis van bovengenoemde pijlers wordt gevraagd de onderstaande aspecten op te nemen de Omgevingsvisie.		
1.1	<i>Verzocht wordt om mogelijkheden te creëren dat bestaande bedrijfslocaties kunnen ontwikkelen alsook kunnen uitbreiden, alsmede nieuwvestiging mogelijk te maken om uitvoering te kunnen geven aan de in de omgevingsvisie vermelde ambities.</i> Cumelabedrijven in de gemeente Hilvarenbeek zijn gevestigd in de bebouwde kom op daartoe gevestigde bedrijfslocaties. Van belang hierbij meent betrokkene, is dat er een goede bereikbaarheid is van de bedrijfslocaties voor groot materieel. Ook dienen de plaatsen waar werk	Grootschalige (Cumela)bedrijven horen in principe thuis op bedrijventerreinen. Bestaande bedrijven in het buitengebied kunnen (beperkt) uitbreiden afhankelijk van de aard van het gebied. Hierbij speelt onder andere de ligging en bereikbaarheid een rol. Er moet wel ruimte zijn voor bedrijven om zich te ontwikkelen binnen de gestelde kaders van duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. De ruimte in Hilvarenbeek is schaars en de druk is hoog. De focus ligt op het optimaal benutten van bestaande bedrijfslocaties. Uitbreiding van bedrijventerreinen of individuele bedrijfslocaties zijn gericht op MKB met bij Hilvarenbeek passende schaal.	Nee

	uitgevoerd wordt goed bereikbaar te zijn. Ontsluitingswegen in en rondom de gehele stad dienen daarom goed bruikbaar te zijn voor het materieel van onze leden. Het materieel bestaat onder andere uit (landbouw-)voertuigen, motorrijtuigen met beperkte snelheid, werktuigen (graafmachines/ shovels) en transportmaterieel.		
1.2	Verzocht wordt om bij de aanleg, verandering of onderhoud van alle ontsluitingswegen rekening te houden met het materieel van cumelabedrijven. Vanuit Cumela Nederland nemen zij hun verantwoordelijkheid aangaande (landbouw)verkeer, milieueffecten, natuur, biodiversiteit, energie en duurzaamheid alsmede circulariteit (circulaire economie). Cumela ziet deze thema's terug in de ontwerp Omgevingsvisie. De transitie naar een circulaire economie zal voor alle economische sectoren een omschakeling in productie- en logistieke processen betekenen. Uitdagingen hierbij zijn onder meer: - de optimalisatie van de inzet van energie en grondstoffen; - ketensamenwerking en het sluiten van kringlopen; - zoeken naar andere productieprocessen en verdienmodellen.	We erkennen het belang van goed toegankelijke infrastructuur voor cumelabedrijven en andere agrarische ondernemers. Bij de aanleg, verandering of het onderhoud van ontsluitingswegen wordt waar mogelijk rekening gehouden met de inzet van zwaar en breed materieel. Dit sluit aan bij de bredere ambitie van de gemeente om energiegebruik te optimaliseren en duurzame ruimtelijke ontwikkeling te ondersteunen en zal ook in nadere uitwerking in programma's terugkomen. Wij spelen als opdrachtgever en inkoper een sleutelrol in de transitie naar een circulaire economie. Door te kiezen voor circulaire producten en diensten met een lage milieu-impact, stimuleren wij duurzaam ondernemerschap en dragen zij bij aan behoud van grondstoffen in gesloten kringlopen. Circulaire inkoop is daarmee een krachtig instrument om ecologische, sociale en economische doelen te verbinden. Wij starten in 2025 met de invoering van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI), met als doel dit in 2026 volledig te integreren in het inkoopbeleid. Daarbij sluiten we aan bij het landelijke Manifest MVOI 2022–2025, waarin zes pijlers centraal staan: klimaat, circulariteit, inclusiviteit, ketenverantwoordelijkheid, diversiteit en innovatie. Het streven is om bij inkooptrajecten meerdere pijlers te combineren, passend bij de opdracht. Zo dragen wij bij aan een duurzame en eerlijke samenleving. In het kader van de energietransitie wordt actief gestuurd op ruimte voor zowel opwek als opslag van duurzame energie. Daarbij wordt ook rekening gehouden met sectoren zoals cumelabedrijven, zodat energieoplossingen hand in hand gaan met leefbaarheid, bereikbaarheid en de praktische inzetbaarheid van infrastructuur. Slimme ruimtelijke planning en samenwerking met netbeheerders dragen bij aan een efficiënte benutting van	Nee

		de beschikbare netcapaciteit, waarbij ook de toegankelijkheid van locaties voor agrarisch en energie gerelateerd gebruik wordt meegewogen.	
1.3	Verzocht wordt om bij de bedrijfslocaties van cumelabedrijven voldoende (buiten)opslagmogelijkheden toe te staan en dit expliciet te benoemen in de omgevingsvisie. Als organisatie en de afzonderlijke bedrijven is Cumula al bezig met eerder genoemde 'transitie'. Voormelde ontwikkelingen zijn voor opdrachtgevers en cumelabedrijven al aanleiding om 'anders' te 'kijken' naar de reststromen die zij produceren zoals bijvoorbeeld groenafvalstromen die vrijkomen bij het beheer van groenstroken en wegbermen of grond die beschikbaar komt als gevolg van vershraling van natuurgebieden. Niet langer zien zij deze stromen als 'waardeloos afval', maar veel meer als potentiële grondstoffen voor nuttige toepassingen. Voor het uitvoering geven aan een circulaire economie is daarom voldoende (buiten)opslag noodzakelijk.	De invulling over het wel of niet toestaan van (buiten)opslagmogelijkheden en het wel of niet mogen opslaan van bepaalde typen (rest)producten is onderdeel van het omgevingsplan. In de omgevingsvisie worden keuzes op een hoger abstractieniveau gemaakt. De omgevingsvisie geeft richting aan de ambitie van de gemeente. We delen de ambitie om zo duurzaam mogelijk om te gaan met grondstoffen en afval. Wij zien onze rol hierbij meer als regisseur waarbij we de vrijgekomen grondstoffen en afval zoveel mogelijk bij de aannemer laten liggen. We kunnen dit in de contracten meenemen. De ruimtelijke impact van bedrijventerreinen wordt ook op regio niveau bekeken. In Hart van Brabant vraagt – net als elders in Nederland en daarbuiten – de overgang naar een circulaire en energieneutrale economie om ruimte.	Nee
1.4	Verzocht wordt om bij de bedrijfslocatie van cumelabedrijven voldoende mogelijkheden te creëren om energie op te wekken en op te slaan en dit expliciet te benoemen in de omgevingsvisie. Cumelabedrijven oriënteren en investeren steeds vaker in de productie en opslag van duurzame energie. Zonnepanelen komen al op menig cumelabedrijf voor. Er zijn cumelabedrijven die de komende jaren de zelf opgewekte elektrische energie willen opslaan in een energiehub. Door te investeren in energieopslagsystemen kunnen cumelabedrijven zelf voorzien in hun energiebehoefte, bijvoorbeeld door overdag opgewekte energie tijdelijk op te slaan en in de nachtperiode elektrisch materieel mee op te laden. Ook de productie van waterstof is voor sommige cumelabedrijven een	Zie reactie onder 1.2. Daarnaast erkennen we het belang van het creëren van voldoende mogelijkheden voor energieopwekking en/of -opslag duurzame energie op bedrijfslocaties. De omgevingsvisie richt zich op hoofdlijnen en is niet bedoeld voor het vastleggen van specifieke toepassingen of locaties. Dergelijke onderwerpen horen thuis in het instrument omgevingsprogramma en worden uitgewerkt in het Omgevings- en Uitvoeringsprogramma 'Duurzaam Hilvarenbeek 2025–2030'. En uiteindelijk in het Omgevingsplan. Daarbij worden ook ruimtelijke en veiligheidsaspecten meegewogen. Zo vraagt bijvoorbeeld de opslag of productie van waterstof om een zorgvuldige toetsing vanwege de risico's.	Nee

	gerede optie in combinatie met een windmolen en/of zonnepanelen, aldus de betrokkene.		
2	5.1.2.e Diessen d.d. 6 mei 2025 (ingekomen 6 mei 2025)		
	Betrokkene vraagt zich af hoe de scheiding tussen woongebied en agrarisch buitengebied is bepaald. De grens loopt nu tussen de Lombartsstraat 33a en 35 in. Voorheen zaten deze locaties beiden in het bestemmingsplan buitengebied. Tevens is Kregelshof 2 opgenomen als woongebied. Behoren de locaties Lombartsstraat 33a, 35 en Westerwijk 3 dan niet beiden binnen het woongebied?		
2.1	Hoe is de grens tussen woongebied en agrarisch gebied ter plaatse van Lombartsstraat 33a en 35 tot stand gekomen? (zie afbeelding). 	De kaart sluit aan bij de contour van het stedelijk gebied zoals die is opgenomen op de kaart van de provinciale omgevingsverordening. Mocht er aanleiding toe zijn, bekijken we bij het opstellen van het Omgevingsplan of die aangepast moet worden.	Ja Kaart aanpassen 'woongebied': contour van het stedelijk gebied overnemen zoals op de kaart van de provinciale omgevingsverordening.
3	5.1.2.e en 5.1.2.e Esbeek d.d. 11 mei 2025 (ingekomen 11 mei 2025)		
	In het verleden is er volgens betrokkene veel discussie geweest over uitbreiding van bedrijventerrein Mierbeek aan de Noordzijde. Na tweemaal besloten te hebben dat Mierbeek aan de Noordzijde niet uitgebreid kan worden heeft de gemeenteraad 28 januari 2021 ingestemd met een uitbreiding onder voorwaarden via een amendement w.o. dat dit de laatste uitbreiding van het bedrijventerrein Mierbeek aan de Noordzijde zal zijn.		

3.1	Graag wil betrokkene deze voorwaarde zoals hierboven omschreven expliciet terugzien in de Omgevingsvisie met duidelijk beschreven tekst. Dit om er zeker van te zijn dat hier in de toekomst geen discussie over ontstaat.	Het amendement blijft gelden.	Nee
3.2	Daarnaast vraagt betrokkene om de pijl weg te halen op de diverse plaatjes (o.a. op pagina 50 – integrale omgevingsvisiekaart), maar op deze plaatjes de 2,7 hectare uitbreiding Mierbeek-Noord te situeren en beschrijven. Dit ook met hetzelfde argument als onder 3.1 om hier in de toekomst geen discussie over te krijgen.	De pijl betreft de huidige, geplande uitbreiding.	Nee
4	5.1.2.e Diessen d.d. 12 mei 2025 (ingekomen 12 mei 2025)		
	De kaarten bij de Omgevingsvisie geven volgens betrokkene geen info over plek specifieke regels. Er is bijvoorbeeld niet te zien welke bestemmingen/functieaanduidingen/aanvullende regels er gelden voor die specifieke plek. Indiener kan voor zijn bedrijf daarom niet beoordelen of hun reeds aanwezige belangen ook gewaarborgd zijn in het omgevingsplan.		
4.1	Gevraagd wordt om bewoners en ondernemers meer plek specifieke info te geven zodat tot een zorgvuldige vaststelling van de Omgevingsvisie kan worden gekomen.	Locatie specifieke regels zijn of worden opgenomen in het Omgevingsplan.	Nee
5	Waterschap De Dommel, Postbus 10.001, 5280 DA Boxtel d.d. 12 mei 2025 (ingekomen 13 mei 2025)		
	Het algemeen bestuur van het WS heeft in 2021 het Waterbeheerprogramma vastgesteld. Hierin staat de watertransitie centraal. In de Nota handelings-perspectief watertransitie wordt de betekenis van de watertransitie voor de verschillende soorten gebieden beschreven. Het algemeen bestuur wil werken aan een waterhuishouding, die in 2050 klaar is voor de toekomst. Met de handelingsperspectieven maakt het algemeen bestuur duidelijk over wat (binnenkort) wel en niet meer kan met het watersysteem. Het samen zoeken naar een toekomstperspectief staat hierbij voorop.		

	Het WS vindt het positief dat in de visie de beleidskaders van het Waterbeheerprogramma en de Nota handelingsperspectieven watertransitie worden benoemd en ondersteund.		
5.1	In de visie wordt aangegeven dat aan concrete plannen vanuit het Waterbeheerprogramma en de Nota handelingsperspectieven watertransitie wordt meegewerkt en deze plannen veelal betrekking hebben op de watergangen van het WS en op natuurgebieden. Het beleid van het WS gaat over het hele gebied, ongeacht de functie. Verzocht wordt om in de visie toe te lichten hoe de gemeente hun beleid vertaalt en concreet toepast in alle thema's en gebieden die de omgevingsvisie onderscheidt.	De gemeente ondersteunt de aanpak en werkt actief mee aan de uitvoering om waterkwaliteit en -kwantiteit te verbeteren. De gemeente Hilvarenbeek past het beleid van het waterschap breed toe in alle relevante thema's (klimaat, natuur, bodem, wonen, landbouw) én per gebiedstype, zoals vastgelegd in de gebiedsgerichte uitwerking van de omgevingsvisie. Deze integrale toepassing wordt verder geconcretiseerd via uitvoeringsmaatregelen, regels in omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Hierbij is het uitgangspunt steeds: de juiste functie op de juiste plek, gestuurd door bodem en water.	Nee
5.2	De beoordeling van de effecten van het toekomstbeeld "Samen gezond groeien" op de wateraspecten laat in het Plan-MER voor de onderdelen waterkwaliteit, wateroverlast en overstrooming een negatief effect zien. In de uitvoeringstabel zijn geen ambities opgenomen voor het vergroten van waterbergend vermogen en voor het herstel en ontwikkeling van het watersysteem. Gevraagd wordt om toe te lichten hoe de gemeente invulling wil gaan geven aan de uitdaging van een toekomstbestendig watersysteem in relatie tot het door de gemeenteraad gekozen toekomstscenario "Samen gezond groeien".	De gemeente Hilvarenbeek geeft binnen het toekomstscenario <i>Samen gezond groeien</i> invulling aan een toekomstbestendig watersysteem door bodem en water als sturend principe te hanteren, het waterschapsbeleid gebiedsgericht toe te passen en functionele combinaties in de ruimte te benutten. Binnen het onderdeel Geleid door bodem- en watersysteem is in de uitvoeringstabel het vergroten van waterbergend vermogen en het herstel en ontwikkeling van het watersysteem wel opgenomen. De fasering moet nog worden bepaald. We voorzien in verdere uitwerking via omgevingsprogramma's en het omgevingsplan. Daarmee worden de negatieve MER-effecten erkend én in uitvoering omgezet.	Nee
5.3	In de visie wordt beschreven dat wordt uitgegaan van een gezond bodem- en watersysteem, waarbij het waterbergend vermogen van de bodem wordt vergroot en ongewenste aantasting van de structuur van deze systemen zoveel mogelijk moet worden tegengegaan. De in de visie beschreven ambitie dat de beekdalen vrij blijven van bebouwing wordt niet toegepast op nieuwe ontwikkelingen (uitbreidingslocatie Biest-Houtakker en	De ambitie " <i>Geleid door bodem- en watersysteem</i> " wordt binnen Hilvarenbeek concreet toegepast via gebiedsgerichte afweging, ruimtelijk ontwerp, onderzoek naar woningbouwlocaties, uitvoeringsinstrumenten en samenwerking met het waterschap. De ontwikkellocaties bij Biest-Houtakker en Diessen liggen deels in kwetsbare zones, maar de gemeente borgt daar dat waterbeheer leidend is bij de inrichting en dat de waterfunctie versterkt wordt waar nodig. Zo ontstaat balans tussen ruimtelijke groei en klimaatbestendigheid.	Ja We voegen op pagina 82 alinea 2 een beknopte 'werkwijze' toe. Tekstvoorstel: We passen het principe <i>bodem- en water sturend</i> toe in gebiedsgerichte

	bedrijventerrein in Diessen), zijnde waterbergingsgebieden van respectievelijk het Spruitenstroompje en De Reusel. Gevraagd wordt om toe te lichten hoe de gemeente concreet invulling gaat geven aan de ambitie "Geleid door bodem- en watersysteem" bij ruimtelijke keuzes, zoals nieuwe of uitbreiding van woningbouwlocaties of bedrijventerreinen.		afweging, ruimtelijk ontwerp, uitvoeringsinstrumenten en samenwerking met het waterschap.
5.4	Gevraagd wordt om de waterbergende functie van de beekdalen expliciet te benoemen in de visie. De ambities en uitgangspunten uit de omgevingsvisie krijgen volgens betrokkene zo een concrete uitwerking in (onder andere) de omgevingsprogramma's en omgevingsplannen. Het op juiste wijze opnemen en verwerken van de verschillende functies van de beekdalen en waterbergingsgebieden is daarmee van groot belang.	Op pagina 48 (kader) van de ontwerp omgevingsvisie is al vermeld dat beekdalen een waterbergende functie hebben. We kennen maar 1 omgevingsplan voor het hele grondgebied van de gemeente. Het klopt dat de omgevingsvisie inderdaad op deze wijze doorwerkt.	Nee
5.5	Voor een samenhangend en toekomstbestendig beleid is het volgens het Waterschap van belang dat ook de gemeentelijke ambities en uitgangspunten op het gebied van stedelijk water nader worden toegelicht in de visie. Daarnaast blijft het zonder toelichting volgens betrokkene onduidelijk wat de ambitie en de uitvoeringsagenda wordt voor het toekomstbestendig maken van het rioleringsstelsel. Ook wordt gevraagd om een nadere toelichting op de gemeentelijke rol en ambitie om de KRW-doelen (Kaderrichtlijn Water) te halen.	De Omgevingsvisie geeft de ambities en koers op hoofdlijnen aan. Een nadere uitwerking van de uitvoering zal daarom niet in de Omgevingsvisie beschreven worden. In de Omgevingsvisie staat beschreven in 7.5.4 dat de waterkwaliteit de komende jaren ook heel belangrijk is en het wettelijk verplicht is om te voldoen aan Kaderrichtlijn Water. De gemeentelijke ambitie is beschreven in de afwegingskaders en mengpanelen van hoofdstuk 7. Het afwegingskader geeft voor de ambitie per deelgebied de balans weer. De gemeentelijke rol is op hoofdlijn op pagina 48 te lezen. We ondersteunen de aanpak en werken actief mee aan de uitvoering van concrete plannen om de waterkwaliteit en -kwantiteit te verbeteren.	Nee
5.6	De visie ('Natuurinclusieve agrarische sector') beschrijft volgens betrokkene dat gestreefd wordt naar een grondgebruik dat meer in balans is met de potentie van het plaatselijke bodem- en watersysteem met als doel de kwaliteit te verbeteren. In de gebiedsgerichte uitwerking van "Agrarisch buitengebied" is voor waterkwaliteit een lage ambitie	Wanneer we voor een lage milieukwaliteit kiezen, voldoen de waarden nog steeds aan de wet (we hebben in lijn met de Omgevingsvisie Brabant gekozen voor de term 'basis op orde'). Er zal dus nooit sprake zijn van méér belasting van de fysieke leefomgeving dan wettelijk toegestaan.	Nee

	opgenomen. Met deze lage ambitie wordt niet bijgedragen aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water.		
5.7	De natte ecologische verbindingzones ontbreken in de omgevingsvisie, zowel op de kaart als in de tekst, aldus betrokkene. Verzocht wordt deze op te nemen.	Voor de volledigheid en de duidelijkheid is het wenselijk om de natte ecologische verbindingzone Spruitenstroompje/Hoogeindse beek op te nemen in de gewijzigde versie van de kaart. Dit sluit ook aan bij de zienswijze van de Provincie Noord-Brabant (35) en VNMH (44), waarin wordt verzocht om ook de natte EVZ op te nemen. Zie ook de reactie onder 35.9 en 44.5.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 35.9. We sluiten voor de aanduiding op de kaart aan bij de kaart van de provinciale Omgevingsverordening op dit onderdeel, voor de specifieke natte EVZ.
5.8	In de uitvoeringsparagraaf wordt gesproken over het opstellen van het omgevingsplan, omgevingsprogramma's, omgevingswaarden en een inspiratie- en afwegingskader. Hieraan is geen planning gekoppeld. Gaat dit allemaal tegelijkertijd lopen of komt er een prioritering?	Het tijdelijk deel van het Omgevingsplan wordt stapsgewijs omgezet naar een nieuw gemeentedeckend omgevingsplan. Het Waterschap is meegenomen in deze werkwijze. Als input voor de omgevingsprogramma's en het omgevingsplan nodig is dan betrekken wij het Waterschap hierin. In de Uitvoeringstabel is informatie opgenomen over het vervolg.	nee
6	5.1.2.e namens boomkwekerij 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 13 mei 2025 (ingekomen 13 mei 2025)		
	Betrokkene geeft aan dat de visie is opgesteld op basis van theoretische kennis van het gebied met wollige teksten die op meerdere manieren uitlegbaar zijn.		
6.1	Gevreesd wordt door betrokkene dat de agrarische gronden minder waard worden als gevolg van de herwaardering van de beekdalen en vernatting van de gronden door hierop overtollig water op te slaan. Wordt dit gecompenseerd?	Een omgevingsvisie is nog niet juridisch rechtstreeks bindend voor een inwoner/ondernemer, want het is een sturingsdocument naar de toekomst toe. Of er sprake kan zijn van waardevermindering van grond kan pas worden vastgesteld als er regels aan verbonden worden in een omgevingsplan. In het geval van waardedaling kan in het kader van het omgevingsplan een verzoek tot nadeelcompensatie (regeling voor schadevergoeding door overheidsoptreden) worden ingediend.	Nee
6.2	Ten aanzien van de grote (recreatieve) bedrijven zoals Beekse Bergen en A.S.R. wordt in de visie extra bebouwing mogelijk gemaakt in de natuur, waaronder woningbouw, aldus betrokkene. Nog meer toeristische voorzieningen in het buitengebied is volgens betrokkene helemaal niet wenselijk en wie gaat	De gemeente wil zich profileren als toeristisch-recreatief aantrekkelijke gemeente. De omgevingsvisie ziet niet toe op toevoegen van grote recreatiebedrijven maar geeft wel mogelijkheden voor verbrede activiteiten voor agrarische bedrijven of het herontwikkelen van vrijgekomen (agrarische) locaties. Dit biedt juist ook kansen voor verdienmodellen op de juiste locaties. Bij ruimtelijke ontwikkeling moet ook altijd rekening gehouden worden met bestaande functies en of de infrastructuur toereikend is.	Nee

	voor het onderhoud van de paden en wegen zorgen als die hierdoor intensiever gebruikt gaan worden.	De Omgevingsvisie biedt daarnaast ook ruimte voor verbrede activiteiten aan bestaande recreatiebedrijven binnen de gebieden waarin recreatie op één staat of recreatie kansrijk is.	
7	5.1.2.e 5.1.2.e Diessen d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	De visie geeft volgens betrokkene onvoldoende toekomstperspectief voor behoud en ontwikkeling van de boomteeltsector. Het document is moeilijk leesbaar met veel onderwerpen en tekst. Dit geldt ook voor de kaarten voor wat betreft oriëntatie wat van toepassing is op de eigen locatie.		
7.1	Betrokkene wenst zijn boomkwekerij op termijn te verhuizen van Oirschot naar zijn percelen in Diessen. De visie biedt volgens betrokkene geen duidelijke richtlijnen voor nieuw te vestigen boomkwekerijen op agrarische percelen. Gevraagd wordt om duidelijk aan te geven of er in de toekomst beperkingen gaan gelden voor het gebruik van agrarische percelen voor boomkwekerijen. Hoe wordt dit gecompenseerd als er sprake is van beperkend gebruik.	Bepaalde agrarische activiteiten worden niet uitgesloten op basis van de visie, maar iedere nieuwe agrarische activiteit moet wel getoetst worden aan het omgevingsplan. In de Omgevingsvisie geven we aan welke ambities voor het agrarisch buitengebied belangrijk zijn. Zoals een natuurinclusieve agrarische sector, bodem- en water sturend, cultuurhistorie, de aansluiting bij het oorspronkelijke landschapstype e.a. Natuurinclusief houdt in dat we de belasting op de fysieke leefomgeving door agrarische activiteiten zo laag mogelijk houden waarbij ook gekeken wordt naar de ruimtelijke ligging van de specifieke agrarische activiteit. Voorwaarden waar agrarische activiteiten aan moeten voldoen worden uitgewerkt in het Omgevingsplan.	Nee
7.2	In de visie zijn de standpunten en de inbreng van de ZLTO volgens betrokkene onvoldoende meegenomen in de uitwerking. Gevraagd wordt om deze aspecten alsnog op te nemen in de visie om meer draagvlak voor de visie te creëren.	Zie reactie op zienswijze 8	Ja Zie voorgestelde wijziging bij zienswijze 8

8	ZLTO afdeling De Hilver, p/a 5.1.2.e 5.1.2.e Haghorst d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	De agrarische sector is volgens betrokkene een belangrijke economische drager binnen de gemeente Hilvarenbeek. Er zijn een groot aantal jonge agrarische ondernemers binnen Hilvarenbeek die een bedrijf hebben overgenomen of willen	De gemeente erkent economisch en sociaal belang van de agrarische sector. Tevens erkent de gemeente het belang van een verdere verduurzaming die nodig is om balans tussen economie en ecologie te verbeteren. Beide zijn nodig voor een langjarig perspectief voor (jonge) boeren.	

	overnemen. De ZLTO afdeling De Hilver heeft veel tijd gestopt in het opstellen van een Landbouwvisie. Deze is ook aan de gemeente aangeboden, De ZLTO ziet hiervan weinig terug in het voorliggend ontwerp van de Omgevingsvisie. Deze biedt onvoldoende handvatten om de diversiteit aan agrarische bedrijven te behouden en jonge boeren een langjarig perspectief te bieden.		
8.1	Volgens de ontwerp Omgevingsvisie moet de focus liggen op kleinschalige, circulaire en natuurinclusieve modellen voor agrarische bedrijven. Het is voor ZLTO onduidelijk welke definitie de gemeente hiervoor hanteert. Gewezen wordt dat dit kansen biedt voor enkele ondernemers maar voor meerdere ondernemers niet haalbaar is. Gevreesd wordt dat dit voor veel ondernemers geen verdienmodel oplevert en er veel bedrijven met bijbehorend grasland zullen verdwijnen. De stappen naar verduurzaming zijn voor elk bedrijf anders. Verwezen wordt naar het SER-advies 'Naar duurzame toekomstperspectieven voor de landbouw'. Dit advies laat verschillende transitiepaden zien. Er wordt nadrukkelijk gevraagd om de ontwikkelmogelijkheden van de agrarische bedrijven niet te beperken en ook andere transitiepaden van hoogtechnologisch en multifunctioneel te ondersteunen. Dus meer ruimte bieden aan bedrijven voor mono mestvergiftiging t.b.v het produceren van groen gas en het eenvoudig mogelijk maken van meer bouwvlakruimte om meer dierruimte te creëren en het verbreden van de bedrijfsvoering.	De gemeente ambieert duurzame landbouw en een gezonde leefomgeving. (De gemeente is niet van 'technische oplossingen' aanreiken voor de bedrijfsvoering voor individuele bedrijven.) Het is aan ondernemers zelf welke keuzes zij in de bedrijfsvoering precies maken om tot een toekomstgerichte bedrijfsvoering te komen. Wanneer daar een ruimtevraag bij hoort, dan wordt dat voor die situatie afgewogen tijdens bijvoorbeeld een vergunningprocedure. Keuzes op hoofdlijnen over onder andere ontwikkelmogelijkheden voor agrarische bedrijven horen thuis in de omgevingsvisie. De gemeente streeft naar een duurzamer, natuurinclusief en circulair landbouwsysteem. Te denken valt hierbij aan gebruik van minder chemie en meer biodiversiteit en ook aan kringlooplandbouw. De omgevingsvisie zou hier wat duidelijker kunnen worden. Daarnaast blijft er ruimte voor milieuvriendelijke stalsystemen waarbij extra bedrijfsruimte die past bij de kaders van het beleid bespreekbaar is. Monovergisting van eigen mest op een bedrijf is en blijft mogelijk. Het oprichten van nieuwe grote mest- of co-vergiftingsinstallaties kan niet binnen de gemeente Hilvarenbeek. Tegelijkertijd: het daadwerkelijk creëren van deze mogelijkheden is voor het omgevingsplan, omdat daar -op	Ja. Toevoegen van definitie van natuurinclusieve landbouw die het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (bron: WUR) hanteert: 'Een meer natuurinclusieve landbouw houdt in dat de landbouw meer gebruik maakt van natuurlijke processen en dat de landbouw factoren die druk zetten op de biodiversiteit (zoals emissies naar bodem, water en lucht) terugdringt. Tenslotte kan de landbouw bijdragen aan versterking van specifieke soorten en habitats. Deze laatste invulling hangt samen met versterking van beschermde soorten en

	Verwezen wordt naar de handvatten die hiervoor zijn gegeven in hun Landbouwvisie.	basis van keuzes in de omgevingsvisie- regels in kunnen worden uitgewerkt. Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (voorheen ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) hanteert een definitie voor natuurinclusieve landbouw. Hierbij sluiten wij aan. We voegen de definitie toe in de Omgevingsvisie.	habitats. In de literatuur (WUR, Verrijken, benutten en sparen; Bewegen richting natuurinclusieve landbouw, mei 2020) worden deze drie niveaus wel gerangschikt onder de noemers: 1. Sparen: minder impact op de natuur, lagere emissies en efficiënt gebruik van hulpbronnen; 2. Benutten: beter benutten van natuurlijke processen, in stand houden en benutten van functionele agrobiodiversiteit zoals natuurlijke ziekte-en plaagwering, bestuiving, watervoorziening en -zuivering, natuurlijke bodemvruchtbaarheid en een goede bodemstructuur, robuuste rassen en gewassen en meer diversiteit in gewassen; 3. Verrijken: zorgen voor de natuur, met name zorgen voor wilde flora en fauna op boerenland, zoals weide- en akkervogels.
8.2	Gevraagd wordt om de ambitie dat in 20230 15% biologische landbouw te realiseren te schrappen. Ondernemers moeten zelf de keuze hebben voor	De gemeente wil met deze ambitie geen verplichting opleggen aan individuele ondernemers. Wel willen we hierop sturen door te faciliteren en het voor ondernemers	nee

	welk segment zij produceren. Hiervoor zal de markt leidend zijn.	makkelijker maken om (gedeeltelijk) te transformeren naar biologisch.	
8.3	Het is volgens betrokkene onduidelijk wat de gevolgen zijn voor de agrarische ondernemers door het opnemen van de 250 meter bufferzone rondom Natura 2000-gebieden. Gevraagd wordt om deze zone te schrappen omdat dit substantiële economische gevolgen heeft voor de ondernemers. Dit moet dan voor rekening komen van de gemeente.	We vinden het belangrijk om deze ambitie uit te spreken en willen hierbij aansluiten bij de door de provincie in te stellen bufferzones. We zien het als stip op de horizon, de ambitie voor de lange termijn. Dit biedt de ondernemers ook de tijd om na te denken over hun bedrijfsvoering voor de lange termijn. De wens is om Natura2000 gebieden meer bescherming te bieden in de toekomst. Mogelijk vraagt dit verandering in de vorm van een andere manier van agrarisch grondgebruik zodat het bijdraagt aan natuur- en waterdoelen. In de uitwerking in omgevingsprogramma's zal een tijdspad worden opgenomen. De ambities uit de omgevingsvisie vertalen we dan naar concrete doelen waarbij we tussenstappen maken binnen het tijdspad naar 2050. Zie ook reactie onder 6.1.	Ja op p.43 toevoeging maken in tekst: - was: "Specifiek rond de Natura 2000-gebieden (zie deelkaart Natuurlijke leefomgeving) hebben we een bufferzone van 250 meter ingesteld waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden om de natuur te beschermen." - Wordt: "Specifiek rond de Natura 2000-gebieden (zie deelkaart Natuurlijke leefomgeving) hebben we, gekoppeld met het provinciale Programma Overgangsgebieden, een bufferzone van 250 meter ingesteld waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden om de natuur te beschermen.
8.4	In de visie wordt grondgebruik gestimuleerd dat meer in balans is met de potentie van het plaatselijk bodem- en watersysteem en wordt aansluiting gezocht bij het handelingsperspectief van het Waterschap. Gevraagd wordt om ondernemers vrij te laten in teeltkeuze en te erkennen dat bepaalde	Nu en in de toekomst laten we – in lijn met beleid van provincie en waterschap - het watersysteem leidend wat betekent dat het belangrijk is om de activiteiten zoals teeltkeuze en dergelijke daarop aan te passen. We hebben kritisch gekeken naar de begrenzing van beekdalen op de kaart. De begrenzing van de beekdalen op de omgevingsvisiekaart is gebaseerd op de <u>'Werkkaart hoge</u>	Ja We vullen de tekst aan op p.48 alinea 4: - Tekstvoorstel: 'Op de omgevingsvisiekaart hebben we de begrenzing van de beekdalen opgenomen. Nu en in de

	stuurbaarheid van het watersysteem van belang is om in te kunnen spelen op droge en natte periodes. De beekdalen zijn ruim begrensd op een aantal locaties, aldus betrokkene. Deze begrenzing loopt verder dan tot het geomorfologisch beekdal behoort. Gevraagd wordt hiernaar nog eens kritisch te kijken.	<u>koppen, beekdalen en flanken</u> van Waterschap De Dommel. Deze kaart is opgesteld als onderdeel van de 'Nota handelingsperspectief watertransitie' en is gebaseerd op de 'Reserveringsgebieden Waterberging' uit de interim omgevingsverordening Noord-Brabant (2022) gecombineerd met de Geomorfologische begrenzing van de beekdalen. In de nota is aangegeven dat de kaart niet bedoeld is om inzicht te bieden op perceelniveau, maar richting geeft voor het waterschapsgebied van Waterschap De Dommel. Het handelingsperspectief van het waterschap is per landschapstypen gebiedsgericht uitgewerkt. Dat geldt hier (omgevingsvisie) ook. We verduidelijken de tekst op pagina 48 (ontwerp Omgevingsvisie), zodat duidelijker wordt wat we met de (begrenzing van) beekdalen bedoelen.	toekomst laten we het bodem- en watersysteem leidend zijn door het grondgebruik hierop aan te passen en beek(dal)herstel mogelijk te maken. Dit is niet alleen onze ambitie als gemeente, maar het is ook in lijn met het beleid van de provincie en het waterschap. Om invulling te geven aan deze ambitie en beleid hebben we de begrenzing van de beekdalen op de omgevingsvisiekaart weergegeven. De begrenzing van de beekdalen biedt geen inzicht op perceelniveau maar geeft richting op hoofdlijnen. Wanneer een grondeigenaar of gebruiker met een initiatief voor een ruimtelijke (her)ontwikkeling komt, houden we in deze gebieden extra rekening met de functie van het beekdal.'
8.5	In de visie wordt het starten of uitbreiden van agrarische bedrijfsvoering of praktijken die een negatieve invloed hebben op de lokale leefomgeving, zoals Lelieteeelt, uitgesloten.	Bepaalde agrarische activiteiten worden niet uitgesloten op basis van de visie, maar iedere nieuwe agrarische activiteit moet wel getoetst worden aan het omgevingsplan. In de Omgevingsvisie geven we aan welke ambities voor het	Nee

	Het opleggen van teeltbeperkingen of vergunningseisen mogen niet zomaar worden opgelegd volgens betrokkene. Dit is niet wenselijk en praktisch niet werkbaar. Dit heeft bovendien invloed op de waarde van de grond. Verwezen wordt naar de leidraad gewasbescherming van de LTO. Hier conformeren de ondernemers zich aan. Gestreefd wordt naar preventieve bestrijding om het ontwikkelen en van ziekten en plagen tegen te gaan. De ambitie is om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen steeds verder terug te dringen. Er moet dan ook vertrouwd worden op het vakmanschap van de betreffende boeren en tuinders. Gewezen wordt op het belang van behoud van de melkveehouderij en geschikte locaties hiervoor. Dit zorgt volgens betrokkene voor een goede balans tussen grasland en bouwland.	agrarisch buitengebied belangrijk zijn. Zoals een natuurinclusieve agrarische sector, bodem- en water sturend, cultuurhistorie, de aansluiting bij het oorspronkelijke landschapstype e.a. Onderdeel van de natuurinclusieve agrarische sector is ook dat de belasting op de fysieke leefomgeving zo laag mogelijk wordt gehouden waarbij ook gekeken wordt naar de ruimtelijke ligging van de specifieke agrarische activiteit. Voorwaarden waar agrarische activiteiten aan moeten voldoen kunnen worden uitgewerkt in het Omgevingsplan. Wat betreft gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt in de omgevingsvisie een toevoeging opgenomen. Wij willen spuitvrijezones met een afstand van 50 meter hanteren ten opzichte van nieuwe gevoelige functies, zoals 'wonen' om een goed woon- en leefklimaat te garanderen. De percelen binnen deze zone behouden de bestemming agrarisch en kunnen als zodanig voor agrarische activiteiten gebruikt (blijven) worden. Andere vormen dan chemische gewasbeschermingsmiddelen voor het bestrijden van plagen en het beschermen van gewassen tegen ziekte en overwoekering door onkruid blijven toegestaan.	
8.6	Bij de beschreven ambities op het gebied van energie komt de agrarische sector nauwelijks aan bod. De agrarische sector kan een rol spelen in het versnellen van de energietransitie, waaronder zonnepanelen op daken en windmolen, maar ook door het benutten van restwarmte of de productie van biogassen door mestvergisting. In de visie zouden volgens ZLTO handvatten opgenomen moeten worden om deze slimme combinaties mogelijk te maken voor de agrarische sector.	Zie reactie onder 8.1. Verder hecht de gemeente waarde aan een gezonde bedrijfsvoering die bijdraagt aan een leefbare omgeving. Daarbij kiest de gemeente er bewust voor om geen technische oplossingen aan te reiken. Het is aan ondernemers zelf om keuzes te maken die passen bij een toekomstgerichte bedrijfsvoering. Wanneer deze keuzes ruimtelijke consequenties hebben, zoals bij mestvergisting of energieopwekking, dan wordt daar in overleg naar gekeken. Zoals eerder aangegeven beperken we	Nee

		grootschalige windenergie voorlopig tot de energiehub van de REKS, zijn nieuwe extra zonnevelden op agrarische gronden niet meer toegestaan. Opwek op bedrijfsdaken blijft wel mogelijk.	
8.7	Het zou volgens ZLTO mogelijk moeten zijn om eenvoudig stappen te kunnen zetten in multifunctionele landbouw om zo te kunnen inspringen op nieuwe ontwikkelingen.	Wij onderschrijven deze wens. Wij willen de mogelijkheden hiervoor onderzoeken en dit verder uitwerking in een omgevingsprogramma.	Nee
8.8	Ter plaatse van toekomstgerichte agrarische locaties zou het agrarisch belang voorrang moeten krijgen, aldus ZLTO. Goede locaties behouden voor een vitale agrarische sector.	Het landschapstype is leidend voor de ontwikkeling van het agrarisch buitengebied. Zo is het jonge ontginningslandschap primair voor de duurzame ontwikkeling van landbouw. In andere gebieden is landbouw ook mogelijk mits rekening houdend met de ambities van de omgevingsvisie zoals de landschapstypen en de regels die in het omgevingsplan gelden. Een verdere specificatie of grondbeleid is hier op dit moment nog niet in uitgewerkt.	Nee
8.9	In de Kernvisie wordt aangegeven dat gestreefd wordt naar arbeidsintensieve bedrijven zo ver mogelijk van de kern. Wat wordt hiermee bedoeld, want dit komt in de visie niet terug volgens betrokkene. Is dit specifiek voor agrarische bedrijven of voor bedrijven in het algemeen? Gevraagd wordt om terughoudend te zijn met het opnemen van de droge EVZ ten noorden van Hilvarenbeek en Diessen. Indien dit een nieuwe ambitie is wordt verzocht deze aanduiding te schrappen vanwege de toch al grote ruimteclaims. De stelling in de visie dat de kwaliteit van de natuur achteruit is gegaan als gevolg van het gebruik van mest en gif wordt ervaren als framing. Dit hoort niet	De term arbeidsintensief komt niet voor in de ontwerp Omgevingsvisie; wel wordt 'arbeidsextensieve bedrijvigheid' genoemd. Het gaat over extensieve bedrijvigheid, zodat het past bij de sociale en landschappelijke kwaliteit van de gemeente. Hier worden zowel agrarische bedrijven als niet-agrarische bedrijven bedoeld. Er zijn diverse opties en vormen om invulling te geven aan de droge EVZ. Ontwikkeling en wijze van gebruik van de gronden binnen de EVZ gaat altijd in overleg met/door grondeigenaren. Het is een ambitie om de EVZ tot stand te brengen. We vinden het belangrijk om de EVZ's wel op te nemen in de omgevingsvisie en op de omgevingsvisiekaart vanwege de ruimtelijke impact van deze ontwikkelingen. In de tekst van de omgevingsvisie nemen we op dat de exacte locatie bepaald wordt aan de hand van onderzoek. In de uitvoering	Ja In de tekst van de Kernvisie p.29 'arbeidsextensief' veranderen in 'extensief'. In de tekst van de omgevingsvisie nemen we op dat de exacte invulling van de droge EVZ bepaald wordt aan de hand van onderzoek op de specifieke locatie en in overleg met de betreffende grondeigenaren.

	thuis in een beleidsstuk van de overheid, aldus de indiener. Gewezen wordt op het gegeven dat al jaren wordt gewerkt aan de uitbreiding van de EHS en dat volgens de CBS-cijfers vanaf 1990 de biodiversiteit gemiddeld 13% is toegenomen volgens Living Planets Index.	moet namelijk blijken waar gronden verworven kunnen worden of dat een grondgebruiker dit zelf op wil of kan pakken. Ten aanzien van de opmerking over framing, zie ook reactie onder 14.6. De publieksversie van de omgevingsvisie passen we aan.	Zie voorgestelde wijziging bij 14.6.
9	5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2005 (ingekomen 15 mei 2025)		
9.1	De inhoud van de visie heeft grote gevolgen voor zijn bedrijf en de plaats van het bedrijf en dus voor de toekomst van zijn bedrijf en gezin.	Zie reactie onder 8	Ja Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8
10	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Betrokkene is met landbouwgronden gelegen naast natura 2000 gebieden waarop bufferzones van 250 meter worden ingesteld waar minder activiteiten mogen plaats vinden.		
10.1	Deze gronden zijn particulier eigendom en hebben een waarde. Op deze gronden moet volgens betrokkene reguliere landbouw kunnen worden uitgeoefend op dezelfde manier als gronden welke niet naast natura 2000 gebieden liggen. Door belemmeringen verandert de economische waarde. Betrokkene wil niet dat deze bufferzone in de visie wordt opgenomen.	Zie reactie onder 8.3 en 6.1 In de tekst maken we een aanvulling. We verwijzen naar het proces van de provincie, Programma Overgangsgebieden.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.3
10.2	De gemeente is volgens betrokkene niet bevoegd om dergelijke belemmeringen op gronden te leggen	Gemeente heeft een visie met wat die op de lange termijn wil bereiken passend bij Samen gezond groeien en ambities	Nee

	die niet bij hen in eigendom is. De gronden van betrokkene zouden dus niet geschikt zijn voor het betreffende initiatief op de gronden zoals beschreven in de visie.	op het gebied van natuur. Het kan zijn dat in het Omgevingsplan nadere regels worden gesteld die eventueel beperkt gebruik van gronden gaan inhouden.	
11	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Diessen d.d. 16 mei 2025 (ingekomen 16 mei 2005)		
11.1	De door de raad vastgestelde beleidskaders 'Dorpse Waarde Bewaren' met de bijbehorende kaart is niet verwerkt in de visie, meent betrokkene.	In de themagerichte uitwerking van de Omgevingsvisie is één van de 12 ambities 'Herkenbaar dorps karakter', In tekst is dit uitgewerkt als volgt: 'De kernen behouden het eigen karakter. De gemeente koestert alle directe en indirecte verwijzingen naar haar rijke verleden en haar vele erfgoed. Het is van groot belang dat de identiteit en de kenmerkende waarden van elke kern behouden blijven. Die omvatten de ruimtelijke structuur, de dorpse identiteit, de historische en beeldbepalende elementen, het erfgoed, de routing, zichtlijnen en cultuurhistorie' (pagina 35 en 36). Het planologische instrument wat hoort bij de uitwerking van de Omgevingsvisie op kaart is het Omgevingsplan. Hier zal de Cultuurhistorische Waardenkaart en de kaart 'Dorpse Waarde Bewaren' in verwerkt worden'.	Nee
11.2	De bestaande woningen aan de uitvalswegen van de dorpen moeten als uiterste bebouwingsgrens worden beschouwd zodat de dorpen niet aan elkaar kunnen groeien. Er mogen dus volgens betrokkene geen nieuwe bouwvlakken buiten die uiterste grenzen ontstaan.	In de omgevingsvisie is de koers bepaald voor uitbreiding aan de randen van de dorpskernen. Op hoofdlijnen is dit zichtbaar in de kaart. Er is niet gekozen voor een concrete uitwerking in de Ontwerp Omgevingsvisie om o.a. speculatie te voorkomen. De gemeente is een onderzoek gestart naar mogelijke woningbouwlocaties voor de toekomst, dat na vaststelling van de Ontwerp Omgevingsvisie kan leiden tot een aanvulling op de Omgevingsvisie of het omgevingsplan.	Nee
11.3	Geen nieuwe mogelijkheden voor bergingen en schuilhokken voor dieren in het buitengebied	De omgevingsvisie(kaat) geeft de koers en ambities op hoofdlijnen aan. We willen verrommeling en verval tegengaan. Het verbinden van regels op dit onderwerp kan	Nee

	toestaan ter voorkoming van verrommeling, aldus betrokkene.	in het instrument Omgevingsplan vorm krijgen. Dit is in lijn met hetgeen nu al geregeld is in het tijdelijk deel van het omgevingsplan.	
11.4	Ter bescherming van de natuur moet verboden worden om hierin nieuwe woningen te realiseren, aldus betrokkene.	In principe is woningbouw in het buitengebied alleen mogelijk met toepassing van de Maatwerkregeling Omgevingskwaliteit van de provincie binnen de bebouwingsconcentraties. Dit wordt niet geregeld in de omgevingsvisie.	Nee
11.5	Uitbreiding van bouwvlakken alleen realiseren aan de achterzijde van bestaande percelen, aldus betrokkene.	Dit is een aspect dat geregeld wordt in het omgevingsplan.	Nee
11.6	Voorgesteld wordt om binnen de bebouwde kommen hogere bebouwing met maximaal tot 5 bouwlagen toe te staan als vanwege woningnood moet worden afgeweken van de kaders zoals genoemd onder 11.1.	Het vastleggen van de maximale bouwhoogte gebeurt in principe in het omgevingsplan. Wat betreft de visie op hoogbouw wordt aangesloten bij de vastgestelde beleidsregel 'Dorp Bouwen 2023'. Het eventueel opsplitsen of optoppen van woningen wordt mogelijk gemaakt op basis van de beleidsregel 'Woonvormen Hilvarenbeek 2024'.	Nee
12	5.1.2.e namens de Bezienswaardigeit, Haghorst d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	In de visie is een gebied in het buitengebied van Haghorst aangewezen voor eventueel de ontwikkeling van windmolens.		
12.1	Het plaatsen van windmolens past volgens betrokkene totaal niet in het gebied en doet daarom afbreuk aan de cultuurhistorische waarde van het gebied.	Voordat tot plaatsing van windmolens kan worden overgegaan, wordt er een Omgevingseffectrapportage (OER) opgesteld. Dit is een uitgebreid onderzoek waarin de effecten van een plan of project op de omgeving worden beoordeeld. In een OER worden zowel positieve als negatieve effecten onderzocht, onder andere op het gebied van klimaat, landschap, natuur, landbouw en recreatie. Daarnaast is er	Nee

		nadrukkelijk aandacht voor sociale en economische aspecten zoals gezondheid, welzijn en werkgelegenheid. Ook worden specifiek de effecten op cultuurhistorische en archeologische waarden in het OER zorgvuldig meegenomen. Daarbij wordt gekeken naar de ligging van windmolens ten opzichte van cultuurhistorisch waardevolle gebieden en objecten. Op basis van deze integrale afweging wordt bepaald of, en zo ja waar, windmolens verantwoord kunnen worden geplaatst.	
12.2	Tevens wordt er volgens betrokkene gestreefd naar een “gezonde” gemeente. Het is volgens betrokkene nog helemaal niet duidelijk welke invloed windmolens hebben op de gezondheid van omwonenden. Zolang dit niet duidelijk is vindt betrokkene het opnemen van de mogelijkheid voor het plaatsen van windmolens in de visie een heel slecht idee. Gevraagd wordt om dit onderdeel uit de visie te halen. De suggestie wordt gedaan om voorlopig te focussen op het stimuleren van zonnepanelen op daken en accu’s.	Het RIVM doet onderzoek naar gezondheidseffecten specifiek voor de Nederlandse situatie. Uit internationaal onderzoek weten we al heel veel. In deze onderzoeken is het bewezen dat omwonenden hinder kunnen ondervinden van windturbines. Deze hinder kan indirect andere gezondheidsklachten veroorzaken. Onderzoek naar slaapverstoring door windturbines geeft geen eenduidige resultaten. Voor andere gezondheidsproblemen, zoals hart- en vaatziekten of mentale gezondheid, is er niet voldoende bewijs. Gemeenten, provincies en ontwikkelaars van windparken moeten ervoor zorgen dat windturbines op een zorgvuldige manier worden geplaatst. Ze moeten zich houden aan milieuregels, zoals geluidsnormen, om te voorkomen dat mensen gezondheidsproblemen krijgen of te veel overlast ervaren. Zo blijven de turbines veilig en veroorzaken ze geen onacceptabele overlast voor de omgeving. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de overgang naar duurzame energie, zoals windenergie, in het algemeen de gezondheid en veiligheid in Nederland verbetert. De	Nee

		luchtkwaliteit verbetert doordat wegverkeer en industrie overstappen op elektriciteit, wat de hoeveelheid fijnstof en stikstof vermindert. De Omgevingsvisie richt zich op de lange termijn tot 2050. Het is de ambitie om op diverse manieren voorzieningen voor energieopwek en -opslag in de gemeente te krijgen. We richten ons in eerste instantie op inderdaad wel op zon op dak (bron: p.38 ontwerp Omgevingsvisie). We hanteren vervolgens de zonneladder en het afwegingskader uit de Regionale Energie en Klimaat Strategie.	
12.3	De visie geeft aan dat de positie van agrarische bedrijven belangrijk is in de gemeente Hilvarenbeek en karakteristiek zijn voor het gebied. Ten aanzien van dit aspect wordt aangesloten bij de zienswijze die is ingediend door ZLTO De Hilver.	Zie reactie op zienswijze 8.	Ja Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8
13	5.1.2.e namens De Kievit, 5.1.2.e 5.1.2.e Esbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Het betreffende bedrijf 'De Kievit' ligt binnen het Landgoed De Utrecht nabij Natura 2000 gebied en heeft 2 hoofdfuncties: 'Agrarisch' en 'Recreatie' met een nevenfunctie 'Zorg'.		
13.1	Betrokkene is het niet eens met de bufferzone van 250 meter rond Natura 2000 gebieden. Het bedrijf en de akkerbouwgronden vallen binnen deze bufferzone en wordt hierdoor beperkt in de bedrijfsvoering.	De ambitie is om Natura2000 gebieden meer bescherming te bieden in de toekomst. Mogelijk vraagt dit verandering in de vorm van een andere manier van agrarisch grondgebruik zodat het bijdraagt aan natuur- en waterdoelen. Een omgevingsvisie leidt niet direct tot een beperking voor gebruik omdat dit niet rechtstreeks juridisch bindend is. Hier is pas sprake van wanneer dit uitgewerkt wordt in regels in een omgevingsplan.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.3

14	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 16 mei 2025 (ingekomen 16 mei 2025)		
	In de omgevingsvisie wordt enkel gesproken over biologische landbouw en natuur inclusieve landbouw, meent betrokkene.		
14.1	Er wordt volgens betrokkene niet duidelijk aangegeven hoe de reguliere landbouw kan bestaan in Hilvarenbeek. Betrokkene zou in de omgevingsvisie hierover meer duidelijkheid willen zien.	De omgevingsvisie biedt mogelijkheid voor reguliere bedrijven om te innoveren ten bate van duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit, gezondheid en energie. Het is aan de ondernemers om hieraan invulling te geven.	nee
14.2	In de visie wordt volgens betrokkene onvoldoende belicht dat elke (agrarische) bedrijfstak specifieke eisen en wensen omtrent grondgebruik heeft. Er is onvoldoende rekening gehouden met de input zoals die door de ZLTO is ingebracht.	Zie reactie op zienswijze 8.	Ja Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8
14.3	Er wordt volgens betrokkene in de visie geen duidelijke lijn uitgezet over mogelijkheden tot verduurzaming (b.v. voor produceren van Biogas) en voor het vergroten van bouwvlakken om andere bedrijfsconcepten te kunnen realiseren (biologisch en/of natuur inclusief) of verbrede landbouw.	Wij willen maatwerk toepassen voor het vergroten of uitbreiden van bouwvlakken indien dit voor het verduurzamen of omschakelen naar biologisch en/of natuur inclusief van een agrarisch bedrijf noodzakelijk is. We willen hier niet aan meewerken als dit mogelijkheden biedt om meer dieren te houden als dit uitsluitend bedoeld is voor het uitbreiden in dieren aantallen. Wat we in het omgevingsplan specifiek regelen hierover is op basis van uitgangspunten van de omgevingsvisie.	Nee
14.4	De bufferzone van 250 meter rondom Natura 2000 gebieden en de aangeduide beekdalen vormen naar mening van betrokkene een belemmering om vrij agrarisch te ondernemen. Het grondgebruik voor agrarische productie wordt hierdoor ernstig beperkt en wordt schade geleden.	Er zijn diverse opties en vormen om invulling te geven aan de droge ecologische verbindingszone. Ontwikkeling en wijze van gebruik van de gronden binnen de droge ecologische verbindingszone en de bufferzone rondom de Natura-2000 gebieden gaat altijd in overleg met/door grondeigenaren.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.3

	Verzocht wordt om deze bufferzone en belemmeringen omtrent de beekdalen uit de visie te halen.	We vinden het belangrijk om deze ambitie uit te spreken en willen hierbij aansluiten bij de door de provincie in te stellen bufferzones. Zie ook reactie onder 8.3.	
14.5	In de visie zouden agrarische locaties en agrarisch belang voorrang moeten hebben ten opzichte van andere functies in het buitengebied, zoals woningen, meent betrokkene. Gevraagd wordt om het hogere belang van de agrarische sector in het buitengebied ten opzichte van (nieuwe) woningen expliciet te vermelden.	Het toevoegen van woningen in het buitengebied is zeer beperkt. Dit is alleen mogelijk door het omzetten van (voormalige) bedrijfswoningen in een reguliere woning, het splitsen van cultuurhistorische of beeldbepalende boerderijen of het toevoegen van een woningen op basis van de Maatwerkregeling van de provincie Noord-Brabant binnen bebouwingsconcentraties. Ook in dit geval zijn de bestaande functies in het gebied leidend.	Nee
14.6	In de publieksversie wordt gesteld dat de kwaliteit en de hoeveelheid natuur kleiner is geworden terwijl er al jaren gewerkt wordt aan uitbreiden van de EHS (b.v. Diessens Broek en langs het kanaal in Haghorst). Dit zou liggen aan gebruik van mest en gif. Naar mening van betrokkene wordt ten onrechte hierbij gewezen naar de agrarische sector. Particulieren en andere bedrijven zijn eveneens verantwoordelijk voor de kwaliteit van en hoeveelheid aan natuur. Gevraagd wordt om dit uit de visie te verwijderen omdat dit discriminerend is ten opzichte van de agrarische sector.	In paragraaf 3.9 van de publieksversie wordt in algemene zin aangegeven dat het verdwijnen van natuur komt door o.a. het gebruik van mest en gif. Het intensieve gebruik van deze stoffen heeft aantoonbaar een negatief effect gehad op biodiversiteit en natuurkwaliteit. Ook andere manieren van intensief menselijk gebruik, vaak gestimuleerd door betrokken overheden, hebben bijgedragen aan die teruggang. We erkennen dat de tekst van paragraaf 3.9 een negatief gevoel kan oproepen voor de agrarische sector. In de Ontwerp Omgevingsvisie is de formulering van de tekst uitgebreider en genuanceerd beschreven. Deze oorspronkelijke versie is bepalend, de Publieksversie wordt niet vastgesteld. We passen de tekst in de Publieksversie aan.	Ja. Publieksversie wordt aangepast. Tekstvoorstel paragraaf 3.9 in Publieksversie: - Was: "De natuur is kleiner geworden en de kwaliteit van de natuur is slechter geworden. Dit komt onder andere door het verdwijnen van bijvoorbeeld houtwallen⁴ en het gebruik van mest en gif." - Wordt "De natuur is kleiner geworden en de kwaliteit van de natuur is slechter geworden. Dat komt doordat mensen de grond heel veel gebruiken. Ook het verdwijnen van bomen en heggen in het gebied heeft het de

			planten en dieren onder druk gezet.” ○ Voetnoot bij ‘houtwallen’ komt dan ook te vervallen.
15	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Esbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Betrokkene exploiteert een akkerbouwbedrijf aan de 5.1.2.e en 5.1.2.e te Esbeek. Het akkerbouwbedrijf exploiteert jaarlijks ca. 250 ha akkerbouwgewassen in Esbeek en omgeving. Op basis van de ontwerp-Omgevingsvisie ligt een groot deel van de landbouwgronden van het bedrijf in 'Beekdal' en de '250 m. bufferzone rondom natura-2000 gebied'.		
15.1	Hun landbouwgronden in 'beekdal' worden al decennialang gebruikt voor de reguliere teelt van akkerbouwgewassen. Dit zonder beperkingen. Zij gebruiken de gronden volgens de geldende voorschriften op het gebied van o.a. bemesten, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, drainage en beregening. Op deze gronden zijn nu ook alle gangbare teelten toegestaan. In de visie krijgen naar mening van betrokkene deze gronden nu het stempel als kwetsbare natuur met tal van beperkingen. Dit is volgens betrokkene onacceptabel, buitenproportioneel en onverantwoord. Door de aantasting van het opbrengend vermogen van de gronden wordt de waarde aangetast en volgt nadeelcompensatie. Onder paragraaf 7.5.1. (pag. 67) staat dat de beekdalen tot het Natura-2000 gebied Kempenland-	Zie reactie onder 6.1 en 8.3. Deze opmerking klopt. Niet alle beekdalen behoren tot Natura 2000. We passen de tekst aan.	Ja Tekst (2e zin paragraaf 7.5.1.) wordt aangepast naar: Het Natura 2000-gebied Kempenland-West strekt zich uit over meerdere gemeenten. De binnen de gemeente Hilvarenbeek gelegen Roovertsche Heide, landgoed De Utrecht en de Reusel behoren tot dit Natura 2000-gebied.

	West behoren. Dit is feitelijk onjuist. Slechts een beperkt deel van de beekdalen behoort daartoe.		
15.2	Betrokkene heeft ook landbouwgronden liggen in het gebied, welke binnen de ontwerp-omgevingsvisie de aanduiding '250 bufferzone rond natura-2000 gebieden' hebben gekregen. Ook deze gronden krijgen op grond van de ontwerp-omgevingsvisie volgens betrokkene ineens beperkingen opgelegd die betrokkene nooit gehad heeft. Voor deze gronden geldt hetzelfde als onder 15.1 is vermeld.	Zie reactie onder 6.1 en 8.3.	Nee
15.3	In paragraaf 6.3.4. (pag. 42). van de ontwerp-omgevingsvisie is het volgende aangegeven: "De gemeente biedt geen ruimte voor het uitbreiden of starten van agrarische bedrijfsvoering en praktijken met een negatieve invloed op de lokale leefomgeving, zoals bijvoorbeeld lelieteelt. Bij uitbreiding of wijziging van activiteiten dient de leefomgeving daar ook van te profiteren. Dit beschermt de gezondheid van mens, plant en dier."	De gemeente heeft het thema gezondheid een prominente plaats gegeven in de Omgevingsvisie. We kiezen dus vooral voor het faciliteren van activiteiten waarbij de leefomgeving positief beïnvloed wordt. Op welke wijze dit kan plaatsvinden, wat het betekent, wordt verder uitgewerkt in omgevingsprogramma's en het Omgevingsplan. Dan is het minder algemeen.	Nee

	Dit is als zodanig ook opgenomen om de plan-MER onder paragraaf 5.3.1.2. Deze bepalingen zijn naar mening van betrokkene veel te algemeen opgenomen en zijn daarom onverantwoord omdat deze voor veel te veel interpretaties vatbaar zijn. Verzocht wordt de beperkingen in de visie te schrappen.	We vinden het belangrijk om deze ambitie, om te komen tot een meer natuur inclusieve en/of biologische agrarische bedrijfsvoering, uit te spreken. Het is aan ondernemers of en op welke wijze zij daar invulling aan willen en kunnen geven.	
16	5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Betrokkene exploiteert een melkveebedrijf op genoemd adres en vreest voor de toekomst van zijn bedrijf als gevolg van de ambities zoals die in de visie zijn opgenomen.		
16.1	Betrokkene vindt dat de gemeente aansprakelijk is voor de waardedaling van de grond als gevolg van de in de visie genoemde ambities. Dit kan zomaar 50% van de waarde zijn die de grond nu heeft.	Zie reactie onder 6.1 en 8.3.	Nee
17	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Diessen (ingekomen 15 mei 2025)		
	Betrokkene heeft meegeschreven aan de Landbouwvisie van ZLTO De Hilver. Hiervan komt niks terug in de ontwerp Omgevingsvisie.		
17.1	Naar mening van betrokkene moet de vrijheid van teeltkeuze gerespecteerd worden en daarom is betrokkene tegen het verbod op Lelieteeelt.	De gemeente heeft het thema gezondheid een prominente plaats gegeven in de Omgevingsvisie. In lijn met de Omgevingswet werken we hard om de druk op het milieu te verlagen. Dit werkt door in keuzes en beslissingen. We kiezen nu vooral voor het faciliteren van activiteiten waarbij de leefomgeving positief beïnvloed wordt. In het agrarisch gebied sturen we op het verlagen van de milieubelasting. De	Nee

		gemeente blijft bij het punt dat die geen ruimte biedt voor het uitbreiden of starten van agrarische bedrijfsvoering en praktijken met een negatieve invloed op de lokale leefomgeving, zoals bijvoorbeeld lelieteelt.	
17.2	Vooruitlopend op andere overheden wordt in de visie een bufferzone opgenomen van 250 meter rondom Natura 2000-gebieden. Dit onderdeel heeft volgens betrokkene substantiële gevolgen voor de boomkwekerij op gronden in zowel pacht als in eigendom. Het aanwijzen van een bufferzone of overgangsgebied kan het sluitstuk zijn van een gebiedsproces met ondernemers, waarbij vanuit een heldere probleemstelling, feiten en bijdrage aan doelstellingen waarbij gekeken wordt naar passende en integrale oplossingen. Verzocht wordt deze bufferzone uit de Omgevingsvisie te halen.	Zie reactie onder 6.1 en 8.3	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.3
18	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	In de ontwerp Omgevingsvisie ligt de focus op kleinschalige, circulaire en natuurinclusieve modellen voor de landbouw. Het is onduidelijk welke definitie hiervoor gehanteerd wordt.		
18.1	Het omschakelen naar natuurinclusieve modellen kan volgens betrokkene inhouden dat voor een groot deel van de bestaande bedrijven er geen verdienmodel meer is. Gevraagd wordt om de ontwikkelmogelijkheden van gangbare bedrijven niet te beperken en ook andere transitiepaden van hoogtechnologisch tot multifunctioneel te ondersteunen.	We zijn ons ervan bewust dat verschillende transitiepaden kunnen leiden naar een duurzaam landbouwsysteem en we moedigen daarom innovatie en diversificatie in de landbouwsector aan. We willen de langetermijnvisie duidelijker maken, door een omgevingsprogramma uit te werken. Zie reactie onder 8.1	Nee

	Er zijn naar mening van betrokkene zowel extensieve als intensieve bedrijven nodig om voldoende ruimte te behouden voor de productie van voedsel en groen en een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke opgaven.		
18.2	Gevraagd wordt de doelstelling om in 2030 15% biologische landbouw te realiseren in de gemeente Hilvarenbeek uit de Omgevingsvisie te verwijderen.	Zie reactie onder 8.2	Nee
18.3	Vooruitlopend op andere overheden wordt in de visie een bufferzone opgenomen van 250 meter rondom Natura 2000-gebieden. Dit onderdeel heeft volgens betrokkene substantiële gevolgen voor de bedrijfsvoering en de gronden die in eigendom zijn. Verzocht wordt om deze bufferzone uit de Omgevingsvisie te halen.	Zie reactie onder 8.3	Nee
19	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Betrokkene ligt met gronden naast Natura 2000-gebied en in de bufferzone van 250 meter mogen minder activiteiten plaatsvinden.		
19.1	De bufferzone van 250 meter rondom Nature 2000-gebieden is naar mening van betrokkene niet passend. Deze gronden zijn bij particulieren in eigendom en verliezen daardoor waarde. De opgelegde beperkingen als gevolg hiervan is een inbreuk op het eigendomsrecht. Betrokkene vindt dat op deze gronden reguliere landbouw moet kunnen worden uitgevoerd op dezelfde manier als gronden welke niet naast Natura2000 gebieden liggen. Beperking van gebruik moet worden voorkomen en/of vergoed.	Zie reactie onder 8.5 en 6.1	Nee

20	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (Ingekomen 16 mei 2025)		
	De gemeente kiest ervoor om vooruitlopend op andere overheden een bufferzone aan te wijzen van 250 meter rondom Natura 2000 gebieden. Er is niet uitgewerkt wat deze bufferzones precies inhouden.		
20.1	Deze bufferzone kan volgens betrokkene substantiële gevolgen hebben voor bedrijven en grondeigenaren in deze gebieden. Er wordt wel een aanzet gegeven voor thema's en maatregelen, maar er wordt geen link gelegd met doelbereik. De beken binnen Natura 2000 gebied Kempenland West zijn niet aangewezen voor stikstofgevoelige soorten. Wat dragen extra beperkingen op gebied van stikstof specifiek in deze gebieden bij aan het bereiken van doelen?	In beeld brengen wat de beperkingen bijdragen aan doelbereik in specifieke gebieden wordt door de provincie onderzocht. Die bekijkt effecten van maatregelen op de vermindering van stikstofdepositie op Natura 2000-gebied Kempenland-West, ook op beken. Alleen de Reusel is onderdeel van Natura 2000-gebied Kempenland-West. Zie ook reactie bij 15.1.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.3 en 15.1
20.2	Het aanwijzen van een bufferzone of overgangsgebied kan volgens betrokkene het sluitstuk zijn van een gebiedsproces met ondernemers, waarbij vanuit een heldere probleemstelling, feiten en bijdrage aan doelstellingen waarbij gekeken wordt naar passende en integrale oplossingen. Verzocht wordt om deze bufferzones uit de Omgevingsvisie te halen. Door de opgelegde beperkingen voor het grondgebruik moeten eigenaren volledig gecompenseerd worden.	De gemeente heeft de visie en ambitie om een gezondere leefomgeving te creëren en te werken aan natuurbescherming, en herstel van bodem- en watersysteem. Een bufferzone rond Natura 2000-gebieden maakt dat zichtbaar in de visie. Hiermee beogen we op lange termijn deze doelen te bewerkstellingen. Daarom is het nodig om nu deze maatregel op te nemen. De uitwerking en uitvoering kan alleen in samenwerking met (of door) de grondeigenaren en ondernemers in het gebied. Zie ook reactie onder 6.1	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.3
20.3	Gestimuleerd wordt dat grondgebruik meer in balans is met de potentie van het plaatselijke bodem- en watersysteem en aansluiting wordt gezocht bij het handelingsperspectief van Waterschap de Dommel.	De gemeente Hilvarenbeek erkent dat een evenwichtig bodem- en watersysteem alleen kan ontstaan in samenwerking met agrariërs. De visie laat ruimte voor teeltvrijheid, stelt geen keurslijf voor het landgebruik, maar spreekt wel de ambitie uit tot meer gebiedsgerichte	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.4

	Betrokkene meent dat het zoeken naar een evenwichtig watersysteem ook in het belang is van de agrarische ondernemers, omdat zij als geen ander de gevolgen ervaren van de toenemende droge zomers en extreem natte periodes. Ondernemers hebben hierin een verantwoordelijkheid, daar waar het gaat om de teeltkeuze op bepaalde locaties. Zij moeten vrij zijn om deze keuzes zelf te maken op basis van een inschatting van risico's. Gevraagd wordt om ondernemers vrij te laten in teeltkeuze en te erkennen dat een bepaalde stuurbaarheid van het watersysteem van belang is om in te kunnen spelen op extreem droge en natte periodes. De beekdalen zijn op een aantal plaatsen erg ruim begrensd. Vele malen ruimer dan het gebied wat daadwerkelijk tot het geomorfologisch beekdal behoort. Gevraagd wordt om hiernaar nog eens kritisch te kijken.	afstemming en wederzijds begrip. Dit kan er toe leiden dat belastende teelten in bepaalde gebieden niet meer passend zijn in de toekomst. Voor wat betreft opmerking over de teeltkeuze zie ook reactie onder 8.5. Voor wat betreft de opmerking over begrenzing van de beekdalen zie reactie onder 8.4.	
21	5.1.2.e 5.1.2.e Diessen d.d. 16 mei 2025 (ingekomen 16 mei 2025)		
	Betrokkene is van mening dat ten aanzien van de agrarische sector teveel nadruk gelegd wordt op biologische en natuurinclusieve landbouw.		
21.1	Voor een groot deel van de bedrijven is een dergelijk agrarische bedrijfsvoering volgens betrokkene niet haalbaar vanwege een gebrek aan landbouwgrond en is er dus geen goed verdienmodel.	We spreken de ambitie van 15% biologische landbouw uit, maar we dwingen de gangbare bedrijven niet om om te schakelen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen zoals nieuwe recreatiebedrijven is de voorwaarde dat dit geen	Nee

	De ambitie van 15% biologische landbouw vindt betrokkene te groot. Bestaande agrarische bedrijven mogen ook niet worden beperkt door nieuwe initiatieven, zoals uitbreiding van recreatie.	beperkingen op mag leveren voor bestaande bedrijvigheid. Dit is geregeld in het Omgevingsplan.	
22	5.1.2.e en 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Haghorst d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Aan de noordkant van het kanaal bij Haghorst is een zoekgebied voor windenergie ten behoeve van windmolens.		
22.1	Betrokkenen zijn van mening dat deze plek veel te dicht bij de dorpskern Haghorst en omliggende bewoning ligt voor het plaatsen van grote windmolens. Er zijn nog geen duidelijke richtlijnen voor het plaatsen van windmolens, maar het is ook nog niet duidelijk welk gezondheidseffect het geluid en de slagschaduw heeft op mensen. Betrokkenen vinden dat eerst de effecten goed duidelijk moeten zijn en vervolgens te kijken naar geschiktere locaties (verder van dichtbevolkte gebieden af) als de gemeente toch met windenergie verder wil in de toekomst. Dit onderdeel hoort volgens betrokkenen niet thuis in de Omgevingsvisie. Betrokkenen hopen dat gemaakte opmerking verwerkt wordt in de Omgevingsvisie.	Zie reactie onder 12.1 en 12.2 De twee energiehub's in Hilvarenbeek zijn volgens de geldende Regionale Energie- en Klimaat Strategie (REKS) in onderzoek. Er is nog geen politieke overeenstemming over de nieuwe landelijke milieunormen voor windturbines, met name over de afstandsnorm tot woningen. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat benadrukt dat deze normen complex zijn vanwege mogelijke gevolgen voor woningbouw en energievoorziening. Ondanks het ontbreken van definitieve normen kunnen plannen voor windprojecten doorgaan, omdat procedures lang duren en het belangrijk is om tijdig locaties te bepalen in overleg met belanghebbenden. (Zoekgebieden voor) windenergie maakt onderdeel uit van de lange termijn visie en we hebben het op hoofdlijnen in de Omgevingsvisie opgenomen. Dat blijft er daarom in.	Nee

23	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Diessen d.d. 15 mei 2025 Ingekomen 15 mei 2025)		
	De ontwerp Omgevingsvisie is volgens betrokkene onduidelijk over de gevolgen voor en wat dit per gebied inhoudt.		
23.1	De gevolgen voor de bedrijfsvoering van hun bedrijf en het toekomstperspectief is onduidelijk als gevolg van het in de visie opgenomen beleid. Dit is voor betrokkene niet acceptabel.	De omgevingsvisie geeft de koers voor de toekomst op hoofdlijnen. We kunnen ambities later meer duidelijk uitwerken in een omgevingsprogramma en/of omgevingsplan.	Nee
24	Kragten namens Libéma Exploitatie B.V., Postbus 142, 5240 AC Rosmalen d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	In de zienswijze wordt vooral ingegaan op de positie van Beekse Bergen en haar omgeving binnen de ontwerp Omgevingsvisie en met name binnen de diverse opgaves binnen het gebied.		
24.1	Positionering van Beekse Bergen. Beekse Bergen vormt een toeristisch-recreatieve pijler van regionale en zelfs (inter)nationale betekenis. Het park trekt jaarlijks ruim 1,5 miljoen bezoekers en is daarmee een van de grootste en meest bezochte vrijetijdsbestemmingen van Nederland. Daarnaast is Beekse Bergen als bedrijf en werkgever van economisch belang voor de hele regio. Een toekomstbestendige positionering van Beekse Bergen is daarmee in het belang van de sociale en economische veerkracht van de gehele gemeente Hilvarenbeek. Beekse Bergen is in de ontwerp Omgevingsvisie ten onrechte getypeerd als 'Agrarisch buitengebied'. Verder is opgenomen: 'Recreatiegebied De Beekse Bergen vormt een aparte situatie ten opzichte van	In het Omgevingsplan is de bestemming al geborgd, de omgevingsvisie geeft richting. We erkennen dat de positionering / profilering van Beekse Bergen in de Omgevingsvisie wat sterker kan, want we zien het strategisch belang van Beekse Bergen voor de gemeente. Beekse Bergen neemt diensgevolge voor Hilvarenbeek een belangrijke rol in voor wat betreft de ondersteuning van het recreatief-toeristische profiel maar ook voor werkgelegenheid en nationale bekendheid (Hilvarenbeek op de kaart). Ook in de Ontwikkelstrategie van de regio (SRBT) komt Beekse Bergen terug als grote recreatie-/leisurespeler. We geven het profiel van de Beekse Bergen sterker aan in de tekst en zetten daarbij ook de begrenzing van de Beekse Bergen duidelijker op de kaart. Dit wordt verwerkt in de omgevingsvisie.	Ja Het profiel van de Beekse Bergen wordt sterker aangegeven in de tekst. - Tekstvoorstel pagina 13 onder kopje Recreatie: 'Beekse Bergen vormt een toeristisch-recreatieve pijler van regionale en zelfs (inter)nationale betekenis. Het park trekt jaarlijks ruim 1,5 miljoen bezoekers en is daarmee één van de grootste en meest bezochte vrijetijdsbestemmingen van Nederland. Daarnaast is Beekse Bergen als bedrijf en

	de rest van buitengebied. De Beekse Bergen valt binnen aanduiding 'recreatie op 1'. Dat betekent dat hier de ambitie recreatie en toerisme leidend is en de andere aspecten op gemiddeld staan.' Een specifieke beschrijving en duiding van Beekse Bergen ontbreekt echter volgens betrokkene. Evenmin is duidelijk waarom overige aspecten' als 'gemiddeld' zijn gewaardeerd. Het natuurbehoud en recreatie gaan hand in hand en versterken elkaar zelfs. Het draagt bij aan een versterking van de biodiversiteit. Dit aspect wordt gemist in het ontwerp van de Omgevingsvisie.	Wijziging: - Het toevoegen van een icoon zodat Beekse Bergen prominent opgenomen staat op de kaart. - En ook de begrenzing van Beekse Bergen duidelijker op de kaart weer te geven. Het 'op gemiddeld staan' (p.72) wordt bedoeld als <i>de koers</i> die we in 7.6.2 binnen het gebiedsgerichte deel schetsen en de uitzondering die Beekse Bergen vormt ten opzichte van het afwegingskader. Beekse Bergen beschouwen we als 'recreatie op 1' (in lijn met de toeristische beleidslijn) zodat daar bij afweging van nieuwe ruimtelijke initiatieven rekening mee kan worden gehouden. We zien ook dat Libéma aandacht heeft voor de synergie/afstemming tussen leisure en natuur/landschap alsook de belangen van de directe omgeving (agrarisch ondernemers).	werkgever van economisch belang voor de hele regio.' En daarbij wordt ook de begrenzing van de Beekse Bergen duidelijker op de kaart weergegeven. Kaart: - Het toevoegen van een icoon zodat Beekse Bergen opgenomen staat op de omgevingsvisiekaart en in de legenda als bovenregionale recreatie locatie. - Ook wordt de begrenzing van Beekse Bergen op de kaart weergegeven.
24.2	Ten aanzien van de toekomst van de Beekse Bergen geeft de visie aan dat: - Er voor de Beekse Bergen mogelijkheden zijn om verder door te groeien; - De Beekse Bergen en het gebied daaromheen wordt gezien als gebied waarin toeristisch-recreatieve ontwikkelingen mogelijk zijn. Waar deze ontwikkeling uit kan bestaan qua gebied en qua inhoud wordt volgens betrokkene niet duidelijk. Geadviseerd wordt om in de Omgevingsvisie expliciet op te nemen dat er ruimte is voor ontwikkeling van de Beekse Bergen, mits zorgvuldig afgesteld op natuur en omgeving.	We erkennen dat Beekse Bergen sterker geprofileerd kan worden op de omgevingsvisiekaart en daarmee ook de begrenzing van Beekse Bergen. Zie ook reactie onder 24.1. Ontwikkelingen zoals toekomstige uitbreiding van Beekse Bergen is, mits in afweging met andere belangen, voorstelbaar. Een uitbreiding zetten we niet op de kaart zo lang de gemeente hier nog geen besluit over heeft genomen (wel of niet toestaan van uitbreiding).	Zie voorgestelde wijziging bij 24.1.

	Er worden in de zienswijze een aantal concrete voorstellen gedaan om e.e.a. nader te duiden in de separatie paragraaf 'Recreatie' in hoofdstuk 5 en op de Omgevingskaart.		
24.3	In de ontwerp Omgevingsvisie is in de nabijheid van Beekse Bergen een zoekgebied voor windenergie opgenomen (De Baars). Eventuele energiehubbs zouden op basis van de visie gecombineerd moeten kunnen worden met recreatieve functies. Windmolens hebben impact op het kleinschalige gebied en op de beleving van de bezoekers van het recreatiepark. Deze ruimtelijke spanning worden niet benoemd in het ontwerp van de visie. Geadviseerd wordt om: - de status van de aanduidingen 'zonneweides', 'zoekgebied zonne-energie' en 'zoekgebied windenergie' nader te duiden; - de relatie tussen de gebieden voor energie, recreatie en natuur en de effecten daarop expliciet te benoemen; - inzicht te geven in de wijze waarop deze belangenafweging is gemaakt.	De zoekgebieden De Baars en Kattenberg zijn zowel in het regionale REKS bod als op hoofdlijnen in de Omgevingsvisie inderdaad aangeduid als zoekgebieden voor de opwek van wind- (20 MW) en zonne-energie (5 MW) per gebied. Zoals met alle in te passen functies is er een ruimtelijke spanning ten aanzien van overige functies in het gebied. Juist hierom ligt op dit moment de NRD De Baars ter inzage en worden in de opvolgende Omgevingseffectrapportage (OER) de effecten van windenergie op de overige functies in het gebied in kaart gebracht. In dit rapport worden zowel de negatieve als positieve effecten van windenergie op onder andere landschap, natuur, recreatie en cultuurhistorie in beeld gebracht. Daarbij wordt ook specifiek gekeken naar de relatie tussen energieopwekking en recreatieve functies, zoals die van de Beekse Bergen. Ook is de Beekse Bergen een belangrijke leisure-bestemming met bovenregionaal belang. In het OER wordt daarom niet alleen beoordeeld of er negatieve effecten zijn op de recreatieve beleving, maar ook of er koppelkansen zijn voor een duurzame versterking van het gebied. Denk hierbij aan innovatieve combinaties van energievoorziening en recreatie, of aanpassingen in de inrichting die beide functies kunnen ondersteunen. We zien geen aanleiding om een wijziging aan te brengen om de status van de zoekgebieden en de belangenafweging tussen energie, recreatie en natuur explicieter te benoemen. In de verdere uitwerking van de visie en het OER zal hier nadrukkelijk aandacht aan worden besteed.	Nee

		Uiteindelijk zal de gebiedsvisie voor het gebied De Baars door de gemeenteraad van Hilvarenbeek, met afweging van de diverse mogelijke functies in het gebied, moeten worden vastgesteld.	
24.4	Geconstateerd wordt door betrokkene dat de Beekse Bergen niet volledig en accuraat in de ontwerp visie is opgenomen. - De afbeelding op pagina 8 geeft geen juist beeld van de actuele situatie. - Op pagina 13 en 14 is de recreatieve -bovenregionale- functie van de Beekse Bergen beperkt weergegeven. Het Safari Resort, Het Safari Hotel en de seizoenplaatsen ontbreken. Ook het Safaripark en de evenementen zijn niet benoemd. De duiding van de omvang, verscheidenheid en betekenis van hun recreatieve aanbod komt onvoldoende tot uiting. - Op de basiskaart op pagina 17 is een groot deel van de Beekse Bergen als witte vlek opgenomen en niet nader geduid in de legenda. - De verleende vergunning voor de uitbreiding van het aantal verblijfseenheden is relevant voor de toekomstige ontwikkelruimte van Beekse Bergen en willen dit als zodanig opgenomen hebben.	Het gaat te ver in detail om de kaart aan te passen op pagina 8 en 14, want de kaart geeft een globale duiding van de situatie/ontwikkeling in Hilvarenbeek. Het is een momentopname uit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen bij de analyse. We sluiten ons wel aan bij het verzoek om in de kaart Recreatie de locatie Beekse Bergen sterker op de kaart weer te geven. Want voor andere recreatielocaties is het logisch dat het als stip is opgenomen, maar voor Beekse Bergen is een groter icoon logischer, ook gezien de omvang met bovenregionale uitstraling en in lijn met de Ontwikkelstrategie SRBT. De kaart op pagina 17 beperkt zich tot de ruimtelijke structuur van de gemeente. De vergunde uitbreiding van het aantal verblijfseenheden vindt plaats binnen de huidige begrenzing van het recreatiepark. Zie ook reactie onder 24.2.	Nee
25	Leystromen, Postbus 70, 5120 AB Rijen d.d. 21 mei 2025 (ingekomen 21 mei 2025 als aanvulling op de pro forma zienswijze van 14 mei 2025)		
	De Stichting vindt het jammer dat zij niet actief betrokken zijn bij de totstandkoming van de ontwerp Omgevingsvisie. De participatie-uitnodiging is niet juist aangekomen en bij de overige reguliere overleggen is de visie niet ter sprake gekomen.	Een contactpersoon van Leystromen is ontvanger van de nieuwsbrief. In de nieuwsbrief zijn aankondigingen en uitnodigingen voor de (live en digitale) participatiemomenten gedaan. Naast de verdere berichten op communicatiekanalen.	

25.1	De suggestie wordt gedaan om een begrippenlijst op te nemen. Hierin kan o.a. worden opgenomen wat onder levensloopgeschikt wordt verstaan.	Voor levensloopbestendig wonen kan geen eenduidige definitie worden gehanteerd. Op dit moment zijn we bezig met het opstellen van een 'Handreiking Levensloopbestendig Bouwen'. Hierin staan de minimale bouweisen waar een levensloopbestendige woning aan moet voldoen. Aan initiatiefnemers die levensloopbestendige woningen realiseren zal deze handreiking worden meegegeven	nee
25.2	Ten aanzien van nieuwbouw/renovatie. - Op pagina 33 wordt alleen gesproken over de regionale afspraken voor 30% sociale huur terwijl ook afspraken zijn gemaakt over 40% middeldure huur/koop. - Aanvullende eisen/ambities t.a.v. energieneutraal bouwen zijn doorgaand kostenverhogend en belemmert de betaalbaarheid van betaalbare huurwoningen - Leystromen hanteert BENG op basis van het Bouwbesluit. - Keuze bouwmaterialen t.b.v. verlagen grondstoffengebruik is een belangrijke afweging. Geldt dit voor nieuwbouw en/of renovatie? - De ambitie op pagina 28 dat woningen levensloopbestendiger zijn kan geen doel op zich zijn voor alle woningen. Onduidelijk voor betrokkene is wat dit concreet inhoudt.	In het Addendum op de Woonvisie Hilvarenbeek 2023 heeft de raad een streefwoningbouwkader vastgesteld waarbij de verschillende percentages voor de diverse prijssegmenten voor woningbouwprojecten zijn opgenomen. Dit streefwoningbouwkader wordt in beginsel bij alle woningbouwprojecten groter dan 7 woningen als eis opgenomen. Op pagina 33 van de Omgevingsvisie wordt op dit moment inderdaad alleen 30% sociale huur toegevoegd. Het is goed om hier, in lijn met de SRBT Woondeal, ook de 40% betaalbare koop op te nemen. Dit wordt in de definitieve Omgevingsvisie verwerkt. Ten aanzien van het percentage levensloopbestendige woningen is opgenomen in het streefwoningbouwkader dat circa 15% van de nieuwbouwwoningen levensloopbestendig dient te zijn. Met alleen het realiseren van levensloopbestendige woningen in de voorraad van nieuwbouwwoningen zijn we er echter nog niet. Vanwege de dubbele vergrijzing, waar ook de gemeente Hilvarenbeek de komende jaren te maken krijgt, zetten we ook in op het realiseren van levensloopbestendige woningen in de bestaande voorraad. De definitie van levensloopbestendig bouwen en de acties die we hierop verrichten worden opgenomen in het omgevingsprogramma Wonen.	Ja Op p.33 een aanpassing en toevoeging maken: - was: "Op basis van regionale afspraken hebben wij de ambitie dat minimaal 30% van het woningaanbod uit sociale huurwoningen bestaat." - wordt: "Op basis van regionale afspraken hebben wij de ambitie dat bij nieuwe woningbouwplannen minimaal 30% in de sociale huur wordt gerealiseerd en 40% in middeldure huurwoningen en/ of betaalbare koopwoningen."

		Wij begrijpen de zorgen over de betaalbaarheid van betaalbare huurwoningen en erkennen dat aanvullende duurzaamheidsambities kostenverhogend kunnen zijn. Daarom sluiten wij aan bij de landelijke BENG-eisen uit het Bouwbesluit als juridisch kader voor energiezuinig bouwen. Deze eisen zijn verplicht voor alle nieuwbouw sinds 2020 en vormen het uitgangspunt voor onze benadering. We stellen geen aanvullende juridisch afdwingbare eisen bovenop het Bouwbesluit, maar sluiten ons aan bij de landelijke ambitie om in 2050 een energieneutrale woningbouwvoorraad te hebben en in 2050 een circulaire economie te hebben. Wat betreft de keuze van bouwmaterialen is het streven naar een circulaire economie van belang, mede vanwege de toenemende schaarste aan hoogwaardige grondstoffen. Dit streven geldt zowel voor nieuwbouw als voor renovatie, waarbij we inzetten op het verminderen van primair grondstoffengebruik, het verlengen van de levensduur van materialen en het sluiten van kringlopen. Deze principes worden niet als verplichting opgelegd, maar vormen een richtinggevende ambitie die we samen met marktpartijen verder willen verkennen. We kunnen dit bijvoorbeeld regelen in de Prestatieafspraken. Zo blijft er ruimte voor maatwerk en betaalbaarheid, terwijl we gezamenlijk stappen zetten richting een duurzame en toekomstbestendige gebouwde omgeving.	
25.3	Wat is de ambitie m.b.t. woonomgeving en gezondheid zoals bij: - Klimaatadaptatie en hittestress; - Welke parkeernorm wordt gehanteerd? - Stikstof, geur en spuitzones in relatie tot bouwen. Het verminderen van schadelijke uitstoot rondom	Het onderwerp Duurzaamheid zullen we in een omgevingsprogramma nog uitwerken. De gemeente hecht grote waarde aan een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving. Een goede bodem en voldoende water vormen hiervoor de basis. Daarom wordt in het beleid sterk	Ja Tekstvoorstel pagina 44 in het deel Uitwerking: "De ambitie hierbij is doorontwikkeling naar WHO-normen."

	gevoelige/beschermde functies zoals wonen in 2050 gaat alleen over de lange termijn. - Is het elektriciteitsnet, dus de gemeente, klaar voor de transitie naar aardgasvrij bouwen?	ingezet op klimaatadaptatie, waarbij hittestress, wateroverlast en droogte actief worden aangepakt. Concreet betekent dit dat: • Regenwater beter in de bodem wordt opgenomen, onder andere door minder verharding en meer ruimte voor groen in de dorpen; • Groenvoorzieningen zoals gras, bomen en planten bijdragen aan verkoeling tijdens warme periodes en het verbeteren van de leefkwaliteit; • Bouwontwikkelingen zoveel mogelijk buiten kwetsbare gebieden zoals beekdalen worden gehouden, om bodem- en waterkwaliteit te beschermen; • In de openbare ruimte slimme combinaties worden gemaakt, zoals wateropvang die ook dient als wandelpad, en hergebruik van materialen tussen projecten. Bij nieuwe ruimtelijke plannen wordt ruimte gereserveerd voor water en groen. Zo draagt de gemeente samen met haar partners, waaronder woningcorporaties, bij aan een gezonde, veilige en toekomstgerichte woonomgeving. Ten aanzien van de opmerking over onze ambitie m.b.t. spuitzones; zie reactie onder 8.5 Binnen de ambities van de themagerichte uitwerking is beschreven dat streven is het terugdringen van schadelijke uitstoot voor natuur én mens en geur. Het gaat om plekken vlakbij de kwetsbare natuurgebieden en woonkernen. We gaan een programma over milieu en gezondheid (gezond woon- en leefklimaat) stapsgewijs invullen. We beginnen met de onderdelen geur en spuitzones. Een parkeernorm wordt geregeld in het omgevingsplan. In de omgevingsvisie kan (maar hoeft niet) een keuze gemaakt worden of er een strenge of soepele parkeernorm wordt	
--	--	--	--

		gehanteerd in bepaalde gebieden en/of bij bepaalde nieuwe ontwikkelingen. Regels over luchtkwaliteit (enz.) horen in het omgevingsplan, <i>tenzij</i> het gaat over provinciale onderwerpen. In het omgevingsplan komen geen regels te staan over stikstof. Daar gaan wij als gemeente namelijk niet over. Er wordt door de gemeente, samen met de netbeheerder(s), gewerkt aan het voorbereiden van een aardgasvrije gebouwde omgeving. Netcongestie is een landelijke opgave maar hindert op dit moment nog niet de uitwerking van de aardgasvrije opgave.	
26	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Betrokkene exploiteert een melkveebedrijf op genoemde locatie.		
26.1	Het is voor betrokkene onduidelijk wat in de visie wordt verstaan onder duurzame, kleinschalige, natuur inclusieve landbouw, het verminderen van activiteiten, dat overstromingen in Beekdalen een natuurlijk verschijnsel zijn en dat wordt gestreefd naar 15% biologische landbouw, en potentiële vervuilers moeten worden uitgesloten. Gevreesd wordt dat betrokkene beperkt wordt in zijn bedrijfsvoering als deze ambities in regels worden vertaald.	De Omgevingsvisie geeft de hoofdlijnen van de koers aan voor de lange termijn. De onderwerpen die u noemt staan er ook op hoofdlijnen in. De gemeente wil een programma maken om dit nader uit te werken. Zie ook reactie onder 8.1.	Zie voorgestelde wijziging bij 8.1
26.2	In de visie wordt niet ingegaan hoe wordt omgegaan met de wensen van agrariërs om bouwblokken te vergroten. Dit hangt vast aan provinciale regels. Ten aanzien van de bufferstroken rondom Natura 2000-	De gemeente spreekt de ambitie uit om een gezondere leefomgeving te creëren op langere termijn. De omgevingsvisie is een instrument om deze ambitie op te nemen.	Nee

	gebieden en het uitsluiten van Lelieteleelt worden ook bovenwettelijke eisen opgelegd. Ten aanzien van de bouwblokken en uitbreidingsmogelijkheden kan volgens betrokkene dus ook best een afwijkende visie worden bepaald.	Zie ook reactie onder 8.5. Voor de omvang van bouwblokken zijn regels opgenomen in de Omgevingsverordening van de provincie. De provincie kan via een instructieregel of reactieve aanwijzing ingrijpen als de gemeente een te ruim bouwblok toestaat. Dit neemt niet weg dat als de noodzaak tot vergroting van het bouwblok is aangetoond, de gemeente bereid is in overleg te gaan met de provincie.	
26.3	Op een landbouwperceel van betrokkene is een aanduiding 'natuur' gelegd. Betrokkene vreest dat hij hierdoor beperkt wordt in de mogelijkheden van dit landbouwperceel en schade lijdt.	Op de ontwikkelkaart wordt alleen bestaande natuur (Natura2000 en NNB) aangeduid. Er wordt op basis van de omgevingsvisie geen natuur toegevoegd. De begrenzing van natuur (Natura 2000 en NNB) is overgenomen uit nationale en provinciale kaarten/data sets.	Nee
26.4	De ambitie voor meer natuur inclusieve agrarische modellen is volgens betrokkene in Hilvarenbeek moeilijk te realiseren door de grote vraag naar landbouwgrond. Bij teveel nadruk op natuur inclusieve modellen zullen veel agrarische bedrijven vastlopen.	Waar het mogelijk is, streven we deze ambitie na. De grote vraag naar landbouwgrond is een actueel thema waarbij via diverse sporen naar oplossingen zal moeten worden gekeken: met en door overheden én binnen de agrarische sector.	Nee
27	5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	De keuzes in de visie kunnen volgens betrokkene negatieve gevolgen hebben voor de agrarische sector.		
27.1	Op onderdelen is de visie te sturend waardoor jonge ondernemers minder ondernemingsruimte krijgen. Betrokkene vreest teveel nadelige effecten voor zijn bedrijfsvoering op langere termijn.	Wij zijn van mening dat de Omgevingsvisie kansen biedt aan (jonge) ondernemers. De traditionele manier van landbouw bedrijven staat onder druk. De toekomst vraagt om innovatie, samenwerking en creativiteit. Jonge ondernemers staan vaak open voor nieuwe verdienmodellen. Ook technologische verandering (sensoren, data, robotica, precisielandbouw) is iets wat juist bij jonge ondernemers	Nee

		past. We vragen de agrariërs verder te kijken dan alleen naar productie, maar ook naar de meerwaarde: verbinding met burgers, natuur, klimaat, bodemverbetering etc.	
28	Buurtcomité Gorp en Rovert i.o., p/a 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	Een groot aantal ambities en doelstellingen uit de visie worden door het betreffende Buurtcomité onderschreven. Doordat het een visie op hoofdlijnen betreft ontbreekt het aan samenhang. De verschillende beleidsvelden lijken als losse onderdelen gepresenteerd, zonder duidelijke integratie of wederzijdse afstemming. Dit leidt tot tegenstrijdige beleidsvoornemens en een gebrek aan een overkoepelende strategie die coherent en effectief kan zijn. Het comité heeft in een Manifest dat als bijlage bij de zienswijze is gevoegd maatregelen beschreven om de economische waarde van het gebied Gorp en Rovert beter te beheren en verder te ontwikkelen. Deze maatregelen zijn gebaseerd op een drietal pijlers: • Natuur; duurzaam gebruik en inrichting met natuurwaarden als basis; • Regionale vitaliteit; waarbij economisch gebruik en ecologie in evenwicht worden ontwikkeld; • Landbouw; evenwicht van landbouw met omgeving en met natuur.		
28.1	Op pagina 36 staat dat 'sport en beweging moeten worden gestimuleerd, bijvoorbeeld door wandel-, fiets- en mountainbikeroutes aan te leggen'. Ten aanzien hiervan wordt aandacht gevraagd voor het onderhoud en de veiligheid. Het instellen en	De zienswijze over onderhoud en veiligheid heeft geen betrekking op de aangegeven tekst op pagina 36 over het stimuleren van bewegen en beantwoorden we daarom niet inhoudelijk. De gevraagde aandacht voor onderhoud en veiligheid van wandel-, fiets- en mountainbikeroutes is een	Nee

	handhaving van een snelheidsbeperking in het gebied is volgens betrokkene hiervoor noodzakelijk.	uitvoeringsmaatregel die de beheerders binnen reguliere werkzaamheden beoordelen.	
28.2	Delen van het landgoed vallen onder Natura 2000 en ook kent het gebied waardevolle beeklandschappen. Om deze te beschermen zal het sterk toegenomen stikstof uitstotende (landbouw)verkeer, dat met hoge snelheid over de zandpaden rijdt, moeten worden verminderd, aldus betrokkene. Dit (zwaar) verkeer zonder bestemming op en rond het landgoed moet volgens betrokkene worden geweerd.	Het beperken van landbouw-/zwaar verkeer is een uitvoeringsmaatregel. De binnen het landgoed aanwezige (agrarische) bedrijven en agrarische gronden moeten bereikbaar blijven voor dergelijk verkeer.	Nee
28.3	De ambitie om hoger maar niet maximaal in te zetten op het behouden en versterken van de ruimte voor flora en fauna, om ook ruimte te bieden aan recreatie is volgens betrokkene tegenstrijdig. Er zal duidelijkheid moeten komen in welke gebieden belastende activiteiten worden geweerd om de natuur niet verder aan te tasten en op welke wijze dit wordt gehandhaafd.	Wij zijn van mening dat beide ambities kunnen samengaan. In een omgevingsprogramma en/of omgevingsplan kan dit verder gespecificeerd worden.	Nee
28.4	Het ontbreken van concrete normen in de visie wordt door het Buurtcomité als gemis ervaren.	Concrete normen horen in het omgevingsplan. In de omgevingsvisie staat enkel de keuze of een strengere of soepelere milieunorm wordt gehanteerd (per gebied / per thema). Op het niveau van de Omgevingsvisie zijn het gehanteerde afwegingskader en de milieumengpanelen de juiste aanzet die we gaan gebruiken voor verdere uitwerking en komen we tot nadere concretisering.	Nee

29	Crijns Rentmeesters namens Bio-Boerderij 't Schop, te Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	De kern van deze zienswijze is dat de doorontwikkelingsplannen van deze boerderij niet zijn opgenomen in de ontwerp-Omgevingsvisie. Gezien de ligging van deze bio-boerderij ten opzichte van de beoogde dorpsuitbreiding met onder andere woningbouw (Gelderakkers 3), is het volgens betrokkene essentieel om in de Omgevingsvisie kenbaar op te nemen dat de doorontwikkeling van de bio-boerderij een onderdeel is van toekomstontwikkelingen van de kern Hilvarenbeek aan de zuidzijde van het dorp.		
29.1	Hoewel de Omgevingsvisie een globaal toekomstperspectief voor de gemeente bevat, ontbreekt volgens betrokkene een ontwikkelingsrichting/-visie voor de bio-/dorpsboerderij 't Schop. De ontwikkelingsplannen van Bio-Boerderij 't Schop dragen juist bij aan realisatie van de geformuleerde Global Goals van de gemeente Hilvarenbeek, met name aan de kernthema's Wonen in Hilvarenbeek, Sociaal en zorgzaam Hilvarenbeek en Natuur en Milieu. Het doorontwikkelingsplan voor 'Bio-Boerderij 't Schop' draagt bij aan de realisatie van een rafelrand aan de zuidzijde van het dorp Hilvarenbeek met gemengde functies. De functies voor wonen, zorg, educatie, horeca, ecologische landbouw en natuurbeheer worden hierbij in elkaar vervlochten. De ligging en inpassing van de dorpsboerderij met bedrijfsactiviteiten in de volle breedte, maar met oog voor natuur, mens en dier, is essentieel voor	De omgevingsvisie is niet het instrument om (agrarische) bedrijven specifiek te duiden. De visie biedt voldoende aanknopingspunten voor het betreffende bedrijf om de door hun beoogde activiteiten te kunnen doorontwikkelen. We erkennen dat verweving van functies een meerwaarde kan hebben aan de randen van de kernen, mits een gezond woon -en leefklimaat geborgd is.	Nee

	bestendinging van een toekomstbestendig bedrijf. Deze vervlechting van de doorontwikkeling van de boerderij en de realisatie van beoogde woningbouwontwikkelingen past in de kaders van de Omgevingswet en de provinciale en gemeentelijke Omgevingsvisie. De doorontwikkeling van de woningbouw is wél opgenomen in de ontwerp- Omgevingsvisie. Om de beoogde rafelranden te kunnen realiseren en het doorontwikkelingsperspectief voor Boerderij 't Schop te kunnen bieden wordt verzocht de inpassing van de bio-/dorpsboerderij een plek te geven in de tekst en op kaart van de Omgevingsvisie van Hilvarenbeek. Concreet de beoogde rafelrand opnemen.		
29.2	Betrokkenen verzoeken tevens om Bio-Boerderij 't Schop tevens aan te duiden op de kaart 'Recreatie in Hilvarenbeek' als 'meervoudige functie'. Meerwaarde is juist de combinatie van wonen en andere functies waaronder zorg, educatie én recreatie.	De Bio-Boerderij 't Schop is al aangegeven als meervoudige functie op de kaart. Voor het niveau van de Omgevingsvisie is dat voldoende.	Nee
30	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	Betrokkene exploiteert een agrarisch bedrijf met verbreding: de hoofdtak is een melkveehouderij met een boerderijwinkel en -museum. Zij hebben in kleine omvang melkvee, varkens, vleesvee, walnotenbomen en graanteelt.		
30.1	De bedrijfsvoering van betrokkene draagt volgens betrokkene actief bij aan onderhoud van natuur en de versterking van de relatie tussen boer en burger, door onder andere een boerderijwinkel en museum	Het door indiener gevraagde concrete en toepasbare beleid leent zich ervoor om op te nemen in een omgevingsprogramma en niet in de omgevingsvisie. Concrete regels kunnen landen in het omgevingsplan.	Nee

	open te stellen voor publiek. Dit sluit aan bij de ambitie in de visie om kwalitatief hoogwaardig voedsel als basis voor een goede gezondheid te zien en het belang van bewustwording over waar het eten vandaan komt. Verzocht wordt om deze positieve toon voort te zetten in concreet en toepasbaar beleid om ondernemers te helpen die hun bedrijf willen verbreden, open willen stellen voor burgers en/of het landschap willen onderhouden.		
30.2	Ondernemers die zich inzetten voor natuurinclusieve landbouw, erfbeplanting, weidevogelbeheer, koeien weiden, samenwerking met Brabants Landschap etc. zouden volgens betrokkene door de gemeente meer gewaardeerd en beloond moeten worden. Het is onduidelijk in de ontwerp omgevingsvisie hoe vergroening praktisch gerealiseerd wordt en wie dit gaat onderhouden. Erken agrarische ondernemers als 'partners' in verduurzaming en vergroening. Vergoed tijd en energie die veehouders steken in onderhoud in een passende beloning.	De gemeente is positief over agrarische ondernemers die al belangrijke stappen hebben gezet richting natuurinclusiviteit. In de Omgevingsvisie is opgeschreven wat de gemeente voor de lange termijn wil bereiken en waarom. In een omgevingsprogramma of -plan kan gespecificeerd worden hóe we dat bereiken. Deze zienswijze leent zich voor een omgevingsprogramma of -plan. Binnen de Omgevingsvisie is geen uitvoeringsplan of financiering, en ten aanzien van beloning en/of financiering sluiten we aan bij daarvoor beschikbare externe subsidieregelingen.	Nee
30.3	Onduidelijk is waarom de bufferzone van 250 meter rond Natura 2000-gebieden wordt meegenomen in de omgevingsvisie en wat de gevolgen zijn voor (agrarische) bedrijven binnen deze zones. Geadviseerd wordt om deze bufferzone uit de omgevingsvisie te schrappen. Er worden vanuit landelijk en provinciaal beleid al voldoende maatregelen opgelegd, de gemeente hoeft geen aparte, extra maatregelen verplicht te stellen.	Zie reactie onder 8.3	Zie voorgestelde wijziging bij 8.3

30.4	De ambitie om te streven naar 15% biologische landbouw in 2030 is vanuit duurzaamheid een belangrijk uitgangspunt. Betrokkene is kritisch op de haalbaarheid van deze doelstelling. Deze doelstelling is een taak van landelijk of Europees beleid en niet op gemeentelijk niveau, aldus betrokkene. Stuur niet eenzijdig op groei van biologische landbouw en houdt ook voor andere duurzame productiemethoden.	Zie reactie onder 8.2	Nee
30.5	Voor jonge agrarische ondernemers is er al veel onzekerheid als gevolg van landelijk en provinciaal beleid. Deze ondernemers moeten volgens betrokkene gewaardeerd worden omdat zij juist zorgen dat het buitengebied nog goed onderhouden wordt. Verzocht wordt om geen extra maatregelen te leggen op de agrarische sector. Op dit moment is er nog te weinig concreet beleid waarin ruimte wordt geboden aan innovatieve en verbrede vormen van agrarisch ondernemerschap. De ontwerp omgevingsvisie bevat veel algemene ambities maar weinig concrete kaders of praktische richtlijnen. Voor agrarische ondernemers is het daardoor lastig te beoordelen wat er in de toekomst wel of niet mogelijk is.	We herkennen het beeld dat wordt geschetst dat er allerlei ontwikkelingen (en daardoor onzekerheden) zijn voor de agrarische sector als gevolg van landelijk en provinciaal beleid. De Ontwerp Omgevingsvisie bevat inderdaad ambities en koers voor de fysieke leefomgeving op hoofdlijnen. De gemeente wil door middel van duidelijke doelstellingen en streefwaarden toewerken naar een langetermijnvisie (omgevingsprogramma) voor de agrarische sector. Dit beleid zal te zijner tijd waar nodig worden opgenomen in de omgevingsvisie 2.0.	Nee
30.6	Verwezen wordt naar de input die gevraagd is aan bewoners en ondernemers t.b.v. de ontwerp omgevingsvisie. Aangegeven wordt dat voor betrokkene niet duidelijk is op welke wijze de Landbouwvisie van de ZLTO in de visie is verwerkt en hier terugkoppeling is gegeven.	Hierover hebben wij inmiddels een terugkoppeling gegeven aan de ZLTO. Het is aan de ZLTO om hun leden hierover te informeren.	Nee

31	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Haghorst d.d. 15 mei 2005 (ingekomen 15 mei 2025)		
31.1	Midden in het jonge ontginningslandschap is een zone als Beekdal opgenomen terwijl in het jonge ontginningslandschap de agrarische sector juist ruimte moet krijgen. Gevraagd wordt om deze zone aan de Ontginningsweg (tegenover nummer 11) uit de visie te halen omdat dit afbreuk doet aan het type landschap.	Zie reactie onder 8.4	Nee
31.2	Indiener is van mening dat de agrarische sector wordt in de ontwerp omgevingsvisie achtergesteld ten opzichte van andere ambities. Gevraagd wordt de visie zodanig aan te passen dat de agrarische sector beter wordt afgewogen ten opzichte van andere pijlers. Ook graag in de visie uitspreken dat er waardering is voor de agrarische sector. Zowel op economisch als op landschappelijk vlak.	Zie reactie onder 8.8	Nee
31.3	De term 'Natuurinclusieve agrarische sector' wordt continu gebruikt en geeft volgens betrokkene een verkeerd beeld op de werkelijkheid. In andere stukken van de overheden wordt deze term op een andere manier ingezet dan hopelijk in deze visie is bedoeld. De agrarische sector doet door middel van het bewerken en beheren van gronden (zowel natuur- als cultuurgronden) al veel volgens betrokkene voor het behoud en versterken van het landschap. Deze term doet dus geen recht aan duurzame 'gangbare' bedrijfsvoeringen.	Zie antwoord onder 8.1	Zie voorgestelde wijziging bij 8.1

	Gevraagd wordt om in de visie bij het onderwerp agrarische sector niet uitsluitend 'natuurinclusieve agrarische sector' te benoemen.		
32	Ondernemend Hilvarenbeek, Vrijthof 11, 5081 CA Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	De stichting Ondernemend Hilvarenbeek heeft meegewerkt aan de totstandkoming van de ontwerp-omgevingsvisie en heeft per werkgroep de reactie op het ontwerp opgesteld.		
32.1	Recreatie en toerisme Er wordt gekozen voor een toeristisch profiel, maar zonder keuzes waaruit vervolgens moeilijk actieplannen en bijbehorende budgetten kunnen worden geformuleerd. Een ambitie zonder zicht op forse budgetten is kansloos, aldus betrokkene. Als het aantal overnachtingsmogelijkheden in Hilvarenbeek groeit, zal geïnvesteerd moeten worden in infrastructuur en voorzieningen en zal medewerking aan initiatieven voortvarender moeten zijn. Onder de opsomming van de trekpleisters binnen Hilvarenbeek worden niet de musea, winkels/detailhandel als toeristentrekkers genoemd. Ondernemend Hilvarenbeek is al jaren een partner van de gemeente bij het uitvoeren van de toeristische marketingstrategie. De bevindingen van dit in 2023 opgestelde plan komen onvoldoende terug in deze ontwerp-omgevingsvisie, alsmede het beeldmerk 'Het is hier Echt' en de bezoekerswebsite www.bezoekhilvarenbeek.nl.	De gemeente ziet ook het belang van het partnerschap tussen Ondernemend Hilvarenbeek en de gemeente. De inhoud van deze zienswijze is op detailniveau. In de Omgevingsvisie ligt de focus vooral op de hoofdlijnen. De Omgevingsvisie geeft aan dat naast de sociale aspecten het afwisselende landschap, de cultuurhistorisch bijzondere bebouwing en het levendige centrum de gemeente haar eigenheid geven. Tot dit laatste rekenen wij ook de genoemde voorzieningen en het gevarieerde aanbod aan winkels en zullen wij als zodanig benoemen in de Omgevingsvisie. De Centrumvisie Hilvarenbeek 2040 en het hieruit voortvloeiende Uitvoeringsprogramma 2026-2030 bieden bovendien leidende thema's en concrete voorstellen om de toeristische en recreatieve potentie van Hilvarenbeek en specifiek het centrum nog nadrukkelijker te profileren. Daarbij maken wij uiteraard leggen wij een relatie met / maken wij gebruik van de Marketingstrategie 2022-2030. Het beeldmerk incl. plaatje in een kader opnemen; 'Het is hier echt' is een succesvol concept waarop we in	Ja, Het beeldmerk incl. plaatje in een kader opnemen; 'Het is hier echt'

	Ook moet volgens betrokkene worden aangesloten bij ontwikkelingen in zowel De Kempen als in Hart van Brabant.	gezamenlijkheid met de Beekse ondernemers zullen voortbouwen. We onderhouden contact met de Kempengemeenten. Wij sluiten –waar wenselijk en relevant voor Hilvarenbeek- zoveel mogelijk aan bij de ontwikkelingen binnen de Kempen als het Hart van Brabant.	
32.2	Musea - De term ‘museum’ of ‘musea’ komt niet éénmaal in het document voor; de term ‘erfgoed’ alleen in conceptuele termen terwijl Hilvarenbeek zich graag presenteert als een gemeente met een rijke sociaal-culturele dynamiek. - de term “cultuur” in het document alleen voorkomt in de connotatie landschappelijk. Hilvarenbeek presenteert zich graag als een gemeente met een rijke sociaal-culturele dynamiek. Geadviseerd wordt om op (ruimtelijke) verwijzingen in onze gemeente en zeker bij de ingangen daarvan daarop fysiek de aandacht te vestigen. - Aandacht wordt gevraagd voor parkeermogelijkheden in de nabijheid van de musea. Hiervoor zijn nu geen expliciete voorzieningen.	De Omgevingsvisie is een instrument dat volgt uit de Omgevingswet, dat de wetten bundelt alle regels over ruimte, wonen, natuur, milieu, infrastructuur en water en de Omgevingsvisie richt zich daarom sterk op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie is dan ook geen vervanging van het cultuurbeleid, dit bestaat naast elkaar. Uiteraard wordt het belang van cultuur en musea voor onze gemeente onderschreven. Bij de vergunningverlening van een museum dient een onderbouwing voor verkeer- en parkeren aangeleverd te worden. Bij de vergunningsaanvraag beoordelen we het aantal benodigde parkeerplaatsen. De twee punten die geadviseerd worden beschouwen we als uitvoeringsmaatregelen. Vanwege het detailniveau horen die niet thuis in een Omgevingsvisie.	Nee
32.3	Horeca en detailhandel De gemeente Hilvarenbeek heeft een gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig aanbod van horecaondernemingen en detailhandel, welke een functie vervullen voor de lokale bevolking en toeristen. Het is volgens betrokkene belangrijk dit aanbod te koesteren en te blijven investeren in bereikbaarheid en infrastructuur.	We herkennen onszelf in deze constatering. Ook hiervoor geldt dat de Centrumvisie Hilvarenbeek 2040 en het hieraan gekoppelde Uitvoeringsprogramma concrete voorstellen bevatten om voor de toekomst het gevarieerde en kwalitatief hoogwaardige aanbod van horecaondernemingen en detailhandel te versterken.	Nee

32.4	Agrarisch Verwezen wordt naar de zienswijze die door de ZLTO afdeling De Hilver is ingediend.	Zie reactie zienswijze nummer 8	Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8
32.5	Bedrijventerreinen - Voor de ontwikkelpotentie van extra bedrijventerreinen wordt voornamelijk verwezen naar de bestaande bedrijventerreinen die zouden kunnen worden uitgebreid. In de visie wordt een hoge prioritering van het zoeken naar mogelijke nieuwe bedrijventerreinen gemist. Er ligt een regionale opdracht waarin de gemeente ook een rol zal moeten spelen, aldus betrokkene. - Ondernemingen worden regelmatig verplicht natuur en milieu te verbeteren. Het opleggen van strengere regels aan ondernemingen in Hilvarenbeek dan zoals die gelden in Nederland is niet wenselijk volgens betrokkene. - In de omgevingsvisie wordt als doelstelling geformuleerd dat de bedrijventerreinen een grotere bijdrage moeten leveren aan het terugdringen van uitstoot en een zuiniger en bewuster grondstofgebruik. De begrippen uitstoot, zuiniger en bewuster worden niet gedefinieerd en niet duidelijk is waarop deze doelstelling gebaseerd is. - Het uitsluiten van bedrijven met een groot ruimtebeslag is niet wenselijk volgens betrokkene. Bovendien is niet gedefinieerd wat hieronder wordt verstaan. - Het is onduidelijk waar uitbreiding van bedrijventerreinen mogelijk is, omdat is aangegeven dat dit slechts mogelijk is waar het landschappelijk kan. Compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie is hierbij bepalend. Hiervoor bestaan landelijke ambities en regels. Waarom is het nodig om hier in Hilvarenbeek extra regels aan toe te voegen? - De focus ligt op kwaliteit bij het uitbreiden van bedrijventerreinen. Dit is niet gedefinieerd, volgens betrokkene. Economie alleen maar vitaal kan blijven als er ruimte wordt geboden aan nieuwe initiatieven.	De gemeente erkent dat voor een gezonde economische groei ontwikkelruimte nodig is voor bedrijven die qua aard en schaal passen in de gemeente Hilvarenbeek en bijdragen aan een kwalitatieve leefomgeving. Omtrent de ontwikkelpotentie van extra bedrijventerreinen zijn wij gebonden aan regionale en provinciale afspraken. Op dit moment zijn slechts de ruimtelijke uitbreiding op Mierbeek en Slibbroek-Noord in beeld. Daarnaast biedt intensivering van het ruimtegebruik (efficiënter bouwen, en functies combineren waar mogelijk, hoger bouwen) en het verder tegengaan van verkleuring (transformatie naar werken) mogelijkheden om bedrijfskavels vrij te maken. We kijken voor de lange termijn naar de potenties voor ontwikkeling, en dit staat ook op de kaart met de pijlen aangegeven. De omgevingsvisie legt geen strengere regels op, het daadwerkelijk (wel/niet) opleggen van strenge(re) regels gebeurt via het omgevingsplan. Vanzelfsprekend op basis van keuzes in de omgevingsvisie. In het omgevingsplan vindt ook een concretiseringslag plaats (bijv. met hoeveel % uitstoot verminderd moet worden / wat de norm is voor een bepaalde uitstoot). Het uitsluiten van bedrijven met een groot ruimtebeslag is juist een keuze die op het niveau van de omgevingsvisie hoort. Idem de keuze welke eigenschappen bepalend zijn voor de afweging waar nieuwe/uitbreiding bedrijventerrein mogelijk is. Zie ook reactie onder 44.3	Ja Toevoegen tekst in 7.4.2 of 7.4.3 "Tot 2040 wordt regionaal een uitbreidingsvraag voor bedrijventerreinen verwacht. We hebben afspraken in regio Hart van Brabant hoe we als gemeenten samen omgaan met deze ruimtevraag en we daarbij andere opgaven (zoals intensivering, revitalisering, energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie) meenemen. We blijven dit regionaal afstemmen vanwege realisatie van het gewenste economische toekomstbeeld."

33	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Esbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Betrokkene heeft onlangs het familiebedrijf overgenomen en wenst dit bedrijf nog jaren voort te zetten. Hij wil samen met de gemeente bekijken hoe gezamenlijk kan worden bijdragen aan een toekomstbestendig en duurzaam landbouwsysteem.		
33.1	Op basis van de visie wordt volgens betrokkene geen ruimte geboden voor uitbreiding of vestiging van nieuwe agrarische bedrijven die mogelijk een negatieve gevolgen hebben voor de leefomgeving. Dit heeft verstrekkende gevolgen en moet goed worden onderbouwd. De ontwerp visie geeft ook prioriteit aan behoud en versterking van bestaande bedrijven. Zonder uitbreidings- en innovatiemogelijkheden komt de toekomst van het bedrijf onder druk te staan (denk aan eisen t.a.v. dierenwelzijn).	Zie reactie onder 14.3	Nee
33.2	Betrokkene vindt het positief dat in de ontwerp-omgevingsvisie uitgebreid wordt ingegaan op de rol van agrarische bedrijvigheid in onze gemeente. Er wordt in de visie vooral nadruk gelegd op kleinschalige circulaire en natuur-inclusieve agrarische modellen. Alleen wordt niet aangegeven hoe de huidige bedrijfsvormen worden geborgd. Ook is niet duidelijk wat de natuurinclusieve landbouw precies inhoudt en hoe hiermee een verdienmodel mogelijk blijft.	Zie reactie onder 8.1	Zie voorgestelde wijziging bij 8.1

33.3	Gestreefd wordt in de visie om in 2030 15% biologische landbouw te realiseren. Niet duidelijk is op welke wijze dit bereikt moet worden. Betrokkene stelt dat de gemeente niet bevoegd is om dergelijke aanvullende normen op te nemen.	Hoe we dit bereiken werkt de gemeente uit in een omgevingsprogramma. Het instrument Omgevingsvisie is niet rechtstreeks bindend voor de inwoner. Dat is wel het geval wanneer het naar regels in een omgevingsplan zouden worden. Beleidsregels gaan altijd over de wijze van uitoefenen van een wettelijke bevoegdheid. Omdat die bevoegdheden zich veelal zullen richten tot burgers en bedrijven, hebben beleidsregels daarom een bijzonder rechtsgevolg.	Nee
33.4	Doel in de ontwerp visie is om de bestaande natuurgebieden te versterken door rondom de Natura 2000-gebieden een bufferzone van 250 meter in te stellen, waarin minder activiteiten mogen plaatsvinden. In de visie mist een duidelijke probleem-doel-oplossinganalyse. Daarnaast is niet uitgewerkt wat de bufferzone precies inhoudt en wat dit betekent voor de agrarische ondernemer. In de ontwerpvisie wordt gesteld dat Landgoed De Utrecht behoort tot Natura 2000-gebied Kempenland-West. Echter, grote delen van het landgoed vallen hier niet onder. Verzocht wordt om deze passage te nuanceren.	Zie reactie onder 8.3	Zie voorgestelde wijziging bij 8.3
33.5	Het bedrijf van betrokkene bevindt zich in een beekdalgebied het is onduidelijk wat hiervan de gevolgen zijn voor de bedrijfsvoering. Gevraagd wordt om kritisch te kijken naar de afbakening van enkele beekdalen, die naar de mening van betrokkene ruimer zijn afgebakend dan noodzakelijk. Graag verduidelijken.	Zie reactie onder 8.5	Nee

33.6	Verwezen wordt nog naar de door ZLTO opgestelde Landbouwvisie. Gevraagd wordt om deze mee te nemen in het verdere proces van de omgevingsvisie.	Zie reactie zienswijze nummer 8	Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8
34	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Goirle d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	De gemeente Hilvarenbeek bestaat uit een groot oppervlakte die aan meerdere gemeentes grenst en daarmee ook aan een groep agrarische bedrijven uit omliggende dorpen en steden. Het bedrijf van betrokkene grenst aan de gemeente Hilvarenbeek en heeft de visie dus ook rechtstreeks gevolgen voor hun bedrijf.		
34.1	Verwezen wordt naar de door ZLTO opgestelde Landbouwvisie. Betrokkene vindt het teleurstellend dat hierop niet gereageerd is of is opgenomen in de ontwerp omgevingsvisie. De ontwerp omgevingsvisie biedt naar mening van betrokkene te weinig handvatten om de diversiteit aan agrarische bedrijven te behouden.	Zie reactie zienswijze nummer 8	Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8
34.2	Prioriteit wordt gegeven aan behoud en versterking van de bestaande agrarische bedrijvigheid. De gemeente is zich ervan bewust dat verschillende transitiepaden kunnen leiden naar een duurzaam landbouwsysteem. Betrokkene vraagt er ook naar te gaan handelen volgens handvatten die in de ZLTO visie worden aangereikt. Dus: biedt ruimte aan bedrijven die via monomestvergisting groen gas willen produceren, geef extra bouwblokruimte aan bedrijven die meer ruimte willen scheppen voor hun dieren en zorg dat ondernemers die hun bedrijfsvoering willen verbreden dit via een eenvoudige procedure kunnen.	Zie reactie zienswijze nummer 8	Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8

34.3	Verder wordt eenzelfde inhoudelijk reactie gegeven als door ZLTO afdeling De Hilver is ingediend.	Zie reactie zienswijze nummer 8	Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8
35	Provincie Noord-Brabant, Postbus 90151, 5200 MC 's Hertogenbosch d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	De reactie op de ontwerp omgevingsvisie is vanuit de provinciale opgaven en taken. De inbreng is gebaseerd op het geldende beleidskader. Het provinciale omgevingsbeleid is vastgelegd in de Brabantse Omgevingsvisie en in diverse beleidsnota's en uitvoeringsagenda's. Deze regels zijn opgenomen in de Omgevingsverordening Noord-Brabant (OV).		
35.1	De visie zet in op een gezonde groei van woningen en bedrijven en behoud van sterke sociale verbondenheid, waarbij de groei bijdraagt aan een gezondere leefomgeving. Hoe wordt dit nagestreefd en geborgd? Er wordt naar mening van betrokkene een goed begin gemaakt door in te steken op een gebiedsgerichte aanpak. Op basis van het type gebied (centrumgebieden, bedrijventerreinen, agrarische buitengebieden, etc.) en het algemene landschapstype (bijvoorbeeld jonge ontginningenlandschap) wordt een richting uitgezet. Er wordt nog niet duidelijk welke keuzes gemaakt worden. Voor sommige gebieden vraagt dit om een nadere uitwerking van de ontwikkelrichting om tot een goede afweging en keuzes voor mogelijke ontwikkelingen te komen.	Samen gezond groeien heeft al een borging in zich, omdat de (verbetering van de) balans tussen menselijke activiteit en de natuurlijke omgeving het uitgangspunt is. De ontwikkelrichting is een ambtelijke werkwijze om de motivering en afweging per plan te laten zien. Hoe een ruimtelijke ontwikkeling past in de kenmerken en trends in het gebied Voor verschillende gebieden zijn ontwikkelrichtingen opgesteld en gebruikt bij de motivering voor initiatieven in die betreffende gebieden. De Kernvisie geeft ook (al) richting voor bepaalde ontwikkelingen. Wij erkennen dat de ontwerp omgevingsvisie nog concreter kan worden uitgewerkt. De visie geeft keuzes op hoofdlijnen. We beogen de concretisering te doen in omgevingsprogramma's en een volgende versie van de Omgevingsvisie. Ook hebben we al verschillende ontwikkelingsrichtingen. Waar het nog nodig is voor het maken van een afweging, maken we een ontwikkelingsrichting of kunnen we dit meenemen in een volgende versie van de Omgevingsvisie.	

35.2	Gezondheid heeft een prominente rol in het concept van de Omgevingsvisie. Hieraan moet nog verder invulling gegeven worden in bijvoorbeeld de omgevingsprogramma's en/of het omgevingsplan. Hierbij wordt met name bedoeld op de transitie van het platteland, waarbij sprake is van een toenemende menging van functies ((zorg)wonen, recreatie (evenementen), bedrijvigheid en agrarisch (geiten- en veehouderijen) in de meer dynamische gebieden (bebouwingslinten, concentraties) in landelijk gebied, in relatie tot dit thema gezondheid nadrukkelijk om aandacht vraagt en sturing op dit thema noodzakelijk is.	Voor kennisgeving aangenomen. Het onderstreept van het in de Omgevingsvisie opgenomen belang van gezondheid en het gebiedsgerichte werken.	Nee
35.3	Ten aanzien van het aspect cultuurhistorie onderscheidt Hilvarenbeek zich dankzij haar waarden die aanwezig zijn, volgens betrokkene. Het verhaal van het verleden en de fysieke overblijfselen hiervan, vormen de identiteit van een gebied. Benadrukt wordt dat het noodzakelijk is om cultuurhistorie een meer prominente rol te laten spelen in de Omgevingsvisie en richtinggevende beleidskeuzes te maken. Tenminste betekent dat om voor de gebieden die op de provinciale cultuurhistorische waardenkaart op te nemen dat binnen deze gebieden maatregelen worden genomen ter behoud, versterking en duurzame ontwikkeling van de cultuurhistorische waarden.	In de Omgevingsvisie is geen erfgoedkaart opgenomen. Op dit moment is de gemeente Hilvarenbeek bezig met het actualiseren van de Cultuurhistorische Waardenkaart. Deze kaart gebruikt als onderlegger de CHW kaart van de Provincie. In het Omgevingsplan zal de Cultuurhistorische Waardenkaart een kaartlaag worden zodat er bij planontwikkelingen rekening gehouden kan worden met de cultuurhistorische waarden en dat deze waar mogelijk ook versterkt kunnen worden. Op pagina 18 worden akkercomplexen benoemd. De suggestie van de provincie om de cultuurhistorisch waardevolle gebieden, zoals opgenomen in de CHW kaart van de provincie, hier expliciet te benoemen nemen we over, te weten: Akkercomplex Biest/Westerwijk Akkercomplex Hilvarenbeek Beekdalen Spruitenstroompje/Roodloop	Ja Kaartaanpassingen: - Landgoederen geven we met een icoon aan op de kaart. - Akkercomplexen geven we met een arcering aan op de kaart. - Het Spruitenstroompje/Roodloop geven we ook aan op de kaart.

		Landgoed Annanina's Rust * Landgoed Groenendaal * Landgoed Gorp en Rovert * Landgoed De Utrecht (deels) * Landgoed Wellenseind (deels) * Zodat binnen deze gebieden maatregelen genomen kunnen worden ter behoud, versterking en duurzame ontwikkeling van de cultuurhistorische waarden.	
35.4	In de visie is aandacht voor het toepassen van het principe water- en bodemsturend. Bodemsturend is volgens betrokkene goed meegenomen voor de ondiepe bodem, maar nog niet voor de diepere bodemlagen. In algemene zin mist in de visie nog een uitwerking van de lagenbenadering en de effecten van de keuzes op de verschillende lagen. Specifiek wordt aandacht gevraagd voor de Aardkundige waarden.	We nemen een bodemkaart op in de Foto van de leefomgeving. Zie ook beantwoording bij 35.3.	Ja Bodemkaart opnemen in 2.6
35.5	Voor het onderdeel klimaatadaptatie wordt geadviseerd om zowel de landelijke maatlat groene, klimaatadaptief gebouwde omgeving op te nemen als ook de watersignaleringskaart van de provincie.	We maken een toevoeging in de Omgevingsvisie, door te verwijzen naar de provinciale watersignaleringskaart. In de omgevingsvisie staat dat we streven naar klimaatadaptief bouwen. Klimaatadaptief bouwen is belangrijk en dat moet, maar of/hoe we dit model, de maatlat groene, klimaatadaptief gebouwde omgeving, gebruiken bekijken we bij het uitwerken in omgevingsprogramma's en/of het uitvoeren ervan.	Ja We voegen een uitsnede van de watersignaleringskaart (Ontwikkelperspectief 2040 provincie Noord-Brabant) in paragraaf 6.4.4. toe.
35.6	Er wordt ambitie uitgesproken dat ruimte moet zijn voor verschillende bedrijvigheid in het landelijk gebied. Gevraagd wordt aan te geven op welke wijze invulling gegeven wordt aan deze ambitie. Welk type bedrijvigheid is passend in samenhang met andere functies en voorzieningen en wanneer kan	Hoofdkeuzes zijn gemaakt in de omgevingsvisie. In het omgevingsplan is al geregeld welke soorten (en grootte van) bedrijvigheid zijn toegestaan in het buitengebied. Hierbij wordt rekening gehouden met bestaande bedrijfsactiviteiten. Dit wordt ook benoemd in de ontwikkelingsrichtingen die al opgesteld zijn. Er is ruimte	Ja Tekst aanpassen p.74: - Was: "In het buitengebied is beperkt ruimte voor de ontwikkeling van niet agrarische bedrijven mits dit passend is in de omgeving en andere voorzieningen,

	het niet of is de grens qua bedrijvigheid bereikt voor een gebied? Geadviseerd wordt om voor sommige gebieden hiervoor een ontwikkelingsrichting op te stellen. Met name voor de dynamische gebieden en de bebouwingsconcentraties waar veel ontwikkelingen zijn of komen. Hierbij moet ook een link gelegd worden met het herstel van landschapswaarden. Hoe wordt sturing geven aan de behoeftevraag van bedrijven die niet op reguliere bedrijventerreinen terecht kunnen? Grootschalige bedrijvigheid is zowel vanuit het provinciaal beleid als vanuit de omgevingsvisie ongewenst in het landelijk gebied. Geadviseerd wordt om goed te kijken naar de strategie voor de doorontwikkeling van bedrijventerreinen in relatie hiertoe en dit ook in de regio goed af te stemmen en mogelijk hiervoor samen op te trekken. Ten aanzien van de uitspraak op pagina 74: "In het buitengebied is beperkt ruimte voor de ontwikkeling van niet agrarische bedrijven mits dit passend is in de omgeving en andere voorzieningen, functies of bedrijvigheid niet schaadt. Dit wordt ondersteund vanuit de provincie om versnippering in het buitengebied te voorkomen, de milieubelasting niet verder te verhogen en verkeersbewegingen te beperken." PNB herkent zich niet in deze uitspraak over versnippering en verzoekt dit aan te passen.	voor maatwerk op basis van regeling Vitaal Beeks buiten. Dan moet er altijd ruimtelijke kwaliteit worden toegevoegd. Ten aanzien van bedrijventerreinen, zie ook reactie onder 32.5. We passen de tekst op pagina 74 aan.	functies of bedrijvigheid niet schaadt. Dit wordt ondersteund vanuit de provincie om versnippering in het buitengebied te voorkomen, de milieubelasting niet verder te verhogen en verkeersbewegingen te beperken." - Wordt: "In het buitengebied is beperkt ruimte voor de ontwikkeling van niet agrarische bedrijven mits dit passend is in de omgeving en andere voorzieningen, functies of bedrijvigheid niet schaadt. Dit om versnippering in het buitengebied te voorkomen, de milieubelasting niet verder te verhogen en verkeersbewegingen te beperken."
35.7	Bij de verduurzaming van bedrijventerreinen wordt ingezet op waterbesparende maatregelen en het opvangen van wateroverlast (p.47). Gevraagd wordt of er nog andere doelstellingen zijn.	Er wordt gevraagd of er naast waterbesparing en het opvangen van wateroverlast nog andere doelstellingen zijn bij de verduurzaming van bedrijventerreinen. De verduurzaming van bedrijvigheid is sterk afhankelijk van het	Nee

	PNB adviseert om bij verduurzaming van bedrijvigheid om ook aandacht te besteden aan energiebesparing en circulaire economie. Met name om de extra ruimtevraag welke nodig is voor meer circulair ondernemen inzichtelijk te maken.	type bedrijventerrein en de aard van de activiteiten. Daarom is het lastig om hierover in de omgevingsvisie al concrete uitspraken te doen. Verdere uitwerking ligt meer voor de hand in een omgevingsplan of uitvoeringsprogramma. We begrijpen de opmerking om bij verduurzaming van bedrijventerreinen ook aandacht te besteden aan energiebesparing en circulaire economie. Met name de ruimtelijke impact van circulair ondernemen, zoals extra ruimte voor opslag, verwerking of infrastructuur (zoals kabels, transformatorstations en netaansluitingen), verdient daarbij aandacht. Ook regionaal is er samenwerking en afstemming ten aanzien van de ruimtevraag die nodig is om circulair ondernemen mogelijk te maken, via het Afsprakenkader bedrijventerreinen en vervolgonderzoek dat loopt.	
35.8	De PNB onderschrijft het streven naar meer natuurinclusieve landbouw en het bieden van mogelijkheden voor verbreding. De PNB is wel benieuwd hoe normeringen en/of voorwaarden die gesteld worden voor ontwikkelingen van agrarische bedrijven worden uitgewerkt en onder welke voorwaarden grootschalige intensieve landbouw mogelijk is.	We beogen nadere uitwerking op dit onderwerp te doen in een omgevingsprogramma. We blijven de provincie daar bij betrekken. Concrete regels kunnen uitgewerkt worden in een omgevingsplan.	
35.9	Naast het invulling geven aan de ecologische verbindingszone in het noorden van de gemeente wordt gewezen op de opgave voor een natte EVZ Spruitenstroompje/Hoogeindse Beek. Geadviseerd wordt om deze nog toe te voegen aan de kaart. Binnen het landgoed Gorp en Rovert een strook agrarische grond ligt die als Natura2000 is aangegeven op de omgevingsvisiekaart maar niet deze bescherming kent.	We sluiten aan bij de kaart van de provinciale Omgevingsverordening op zowel de specifieke natte EVZ opgave als Natura2000 bescherming van de strook agrarische grond op de kaart. De natte ecologische verbindingszone Spruitenstroompje/Hoogeindse Beek nemen we in de gewijzigde versie van de kaart op, we nemen dit onderdeel van uw zienswijze over. De strook agrarische grond binnen het landgoed Gorp en Rovert heeft geen Natura 2000 status. Daarom leidt dit	Ja Op de Omgevingsvisie kaart (en Deelkaart Natuurlijke leefomgeving) wordt de Natte EVZ opgenomen Spruitenstroompje/Hoogeindse Beek

	Deze gronden zijn op de provinciale kaart wel aangeduid als nog om te vormen landbouwgrond naar Natuur.	niet tot een wijziging in de omgevingsvisiekaart. De strook agrarische grond is op de omgevingsvisiekaart geduid als Natuurnetwerk Brabant (donkergroen op de kaart). De arcering (stippen) die hierover heen ligt is Natura 2000 <u>inclusief</u> 250 m buffer. Doordat de strook smal is en de bufferzone van 250 m rondom de strook ligt, valt het gehele gebied binnen de bufferzone rondom Natura 2000-gebieden.	
35.10	Gevraagd wordt wat wordt voorzien qua invulling op VAB-locaties van woonzorglocaties. Voor welke doelgroepen is dit mogelijk en hoe wordt omgegaan met bijvoorbeeld milieuaspecten (gezondheid) en de afstand tot voorzieningen? Op de visiekaart wordt onderscheid gemaakt tussen zoekgebieden voor woningbouw en woningbouwplannen in verschillende omvang en de locaties en aantallen al akkoord zouden zijn. Geadviseerd wordt een disclaimer bij op te nemen dat de plannen nog niet zijn vastgesteld en dat hier nog over afgestemd moet worden. Waar nog niet voldoende aan de 30-40-30 norm gekomen wordt, moet dit gecompenseerd worden in de andere woningbouwontwikkelingen. Dit vraagt om nadere afstemming in een regionaal overleg. Geadviseerd wordt om zowel in bestaande als in nieuwbouw rekening te houden met de grote toename van het aantal 75-plussers ten opzichte van het aantal jongeren. Regionaal worden er ook afspraken gemaakt met betrekking tot het vestigen van aandachtsgroepen in de gemeente. Dit leest PNB nog niet terug in de omgevingsvisie.	Om af te wegen of een specifieke locatie geschikt is voor wooncomplexen waar wonen met zorg wordt gecombineerd, werken we in Hilvarenbeek op basis van de woonzorgvisie met het uitnodigingskader voor woonzorginitiatieven. Hierin staan de eisen opgenomen op basis waarvan de wenselijkheid van woonzorginitiatieven worden getoetst. De geschiktheid van een locatie voor een betreffende doelgroep is per initiatief verschillend en moet op basis van het uitnodigingskader worden beoordeeld op wenselijkheid. Een gezonde leefomgeving om een fijn woonklimaat te kunnen waarborgen is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Binnen de rode contouren van de Omgevingsverordening van de Provincie Noord-Brabant staan we binnen een straal van 500m van de kern in principe positief tegen de omzetting van VAB's naar woonzorgcomplexen binnen de bestaande bebouwing. Woningen op voormalige bedrijfslocaties van veehouderijen worden minder beschermd tegen geurbelasting veroorzaakt door omliggende veehouderijen. Uitgangspunt voor de invulling op VAB-locaties is echter wel een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Dit geldt voor alle milieu-aspecten. De gemeente Hilvarenbeek kijkt voor de 30/40/30-norm naar de totale woningbouwprogrammering van de gemeente Hilvarenbeek. Op basis hiervan sturen we op	Ja In 6.2.2 tekst toevoegen: “We werken met regionale afspraken over een eerlijke bijdrage van alle betrokken partijen aan de gezamenlijke opgave om aandachtsgroepen te huisvesten.”

		projecten bij om eventuele percentages op te hogen. Voor plannen van 7 woningen of minder geldt de eis dat deze voor 100% uit betaalbare woningen (koop of huur) dienen te bestaan. Voor projecten van 8 woningen of meer geldt in beginsel de 30/40/30-regel. Regionale afstemming vindt alleen plaats over grootschalige woningbouwontwikkelingen met 50 woningen of meer. In deze projecten is de 30/40/30-norm sowieso een harde eis waar niet van afgeweken wordt. Daarom vinden we het opnemen van een disclaimer voor de nog niet vastgestelde plannen niet noodzakelijk. Zowel in de Omgevingsvisie als het Addendum op de Woonvisie 2023 wordt rekening gehouden met de toenemende groei van het aantal 75-plussers en de dubbele vergrijzing waar de gemeente Hilvarenbeek mee te maken heeft. Op pagina 28 van de Omgevingsvisie wordt hier meer over gezegd. In de uitvoering zijn we bezig met een handreiking levensloopbestendig bouwen om aan de initiatiefnemers duidelijke voorwaarden te kunnen meegeven als het gaat om de eisen welke we stellen aan een levensloopbestendige woning. Daarnaast geldt de eis dat in nieuwbouwprojecten minimaal 15% van de woningen levensloopbestendig dienen te zijn. We zetten ook in op het vergroten van het aantal levensloopbestendige woningen in de bestaande voorraad. We nemen nog in de Omgevingsvisie op dat we regionaal afstemmen over aandachtsgroepen.	
35.11	Om het autogebruik te verminderen wordt verwezen naar het STOMP-principe. Hiermee kan ook de ruimtelijke inrichting worden aangepast. Ondanks het feit de in een landelijke gemeente (ov-)mobiliteitsvoorzieningen minder aanwezig wordt toch geadviseerd om het gebruik van de auto	Uitwerking hiervan hoort (deels) thuis in omgevingsprogramma mobiliteit. We zijn bekend met het STOMP-principe. Op dit moment van schrijven wordt uitwerking gemaakt op het onderwerp mobiliteit.	Nee

	minder te faciliteren. Dit werkt ook verkeersveiligheid in de hand. Verminderd autogebruik biedt ook kans voor groenontwikkeling. Ook wordt aandacht gevraagd voor de toename van verkeer en bereikbaarheid bij de afweging van de woningbouwlocaties en de combinatie van landbouwverkeer en de gewenste toename van recreatie in het landelijk gebied (in het kader van verkeersveiligheid op de smalle linten). Daarnaast vraagt de PNB zich af of er nog de wens bestaat voor een rondweg in Diessen en hoe er omgegaan wordt met sluipverkeer op de N395.		
35.12	De PNB wijst t.a.v. het afwegingskader van de REKS op de gewijzigde voorwaarden voor ontwikkeling (toelaatbaarheid) in trede 4 voor de realisatie van zonneparken in landelijk gebied naar aanleiding van de zonnebrief van 26 oktober 2023. In de beschrijving van de energiehubs ontbreekt één belangrijke eigenschap, namelijk dat deze ook voorzien in gebruik/verbruik van energie. Het lijkt hier dan ook meer om energieknooppunten te gaan. Ten aanzien van de opmerking op pagina 69 dat de inpassing van energieopwekking alleen binnen strenge voorwaarden op het gebied van natuur en landschap wordt toegestaan wordt aangegeven dat dit verwarrend is. Opwek van energie in natuurgebieden (NNN en/of NNB) is niet toegestaan. Daarnaast wordt in de ontwerpvisie nog niet stilgestaan bij de netcongestie voor de komende 10	De gemeente Hilvarenbeek ziet zich, net als veel andere gemeenten, gesteld voor de uitdaging van netcongestie. Om de energietransitie mogelijk te maken, is het noodzakelijk dat het elektriciteitsnet wordt verzwakt. Dat betekent concreet dat er nieuwe infrastructuur moet worden aangelegd: hoogspanningslijnen, transformatorstations en ondergrondse kabels. Deze ingrepen zijn technisch noodzakelijk, maar hebben ook duidelijke ruimtelijke gevolgen. De aanleg van deze voorzieningen vraagt ruimte. In het landschap, in de dorpen, soms op plekken waar ook andere opgaven spelen, zoals woningbouw of natuurontwikkeling. De visuele impact van bijvoorbeeld transformatorstations of bovengrondse lijnen is niet te negeren. Ook kan er sprake zijn van geluidsoverlast of aantasting van de beleving van het landschap. Dit vraagt om zorgvuldige afwegingen. Daarnaast zijn er procedurele uitdagingen. De gemeente moet vergunningen verlenen, participatieprocessen	Ja Tekst toevoegen op p.38 laatste alinea: 'We werken volgens de gewijzigde voorwaarden voor ontwikkeling (toelaatbaarheid) in trede 4 voor de realisatie van zonneparken in landelijk gebied naar aanleiding van de zonnebrief van 26 oktober 2023.' In de beschrijving van energiehubs tekst aanvullen p.38: - Was: 'Deze zogenoemde energiehubs koppelen de opslag, overslag en distributie van energie.'

	jaar en de impact op de haalbaarheid van de uitbreiding van bedrijventerreinen en woningbouw. Ook moet aandacht worden besteed aan de ruimtevraag voor de verschillende onderdelen van het energienetwerk. Ook wordt nog aandacht gevraagd voor het vertalen van de aankomende wetgeving in relatie tot de energietransitie in uw omgevingsvisie (en andere uitvoeringsprogramma's en visies):	begeleiden en zorgen voor goede afstemming met inwoners, bedrijven en netbeheerders. Dit alles binnen de context van een toch al complexe ruimtelijke puzzel. Hilvarenbeek wil regie houden op deze ontwikkelingen. Niet alleen om de ruimtelijke kwaliteit te bewaken, maar ook om kansen te benutten. Bijvoorbeeld door netverzwaring te combineren met andere ruimtelijke ingrepen, of door inpassing te koppelen aan landschappelijke versterking. Zo blijft de energietransitie niet alleen een technische, maar ook een ruimtelijk verantwoorde opgave. Voor wat betreft (ruimtevraag voor) energieopslagsystemen, zie ook de reactie bij zienswijze 45.1. De vertaling van aankomende wetgeving wordt gedaan in verschillende omgevingsprogramma's en het omgevingsplan.	- Wordt: 'Deze zogenoemde energiehubs koppelen de opslag, overslag en distributie van energie en voorzien in gebruik/verbruik van energie.' Tekst toevoegen op p.70 laatste zin op pagina: voetnoot toevoegen dat opwek in NNN en NNB niet is toegestaan.
35.13	De Omgevingsvisie voorziet vanwege de aard van het instrument in beleid op hoofdlijnen. Het is volgens PNB wel wenselijk om de visie aan te vullen met bijlagen van vastgesteld beleid, zoals de Visie Toerisme en Recreatie en de Woonzorgvisie, zodat de samenhang in beleid beter geborgd wordt.	We zien het als onwenselijk om losse beleidsstukken toe te voegen aan de omgevingsvisie. De opzet van de Omgevingsvisie is een integrale visie. De omgevingsvisie komt boven alle losse beleidsstukken te staan met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Daar waar de omgevingsvisie niet in voorziet, vallen we terug op vastgesteld beleid zoals Visie Toerisme en recreatie, Vitaal Beeks buiten en de Woonzorgvisie zo lang deze niet zijn ingetrokken. We werken de komende tijd ook omgevingsprogramma's uit en bepalen dan welke beleidsstukken worden ingetrokken.	Nee

36	R&S Advies namens 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	In de pro forma zienwijze wordt verwezen naar de door ZLTO ingediende zienswijze.		
36.1	Zie zienswijze ZLTO afdeling De Hilver.	Zie reactie onder 8	Zie voorgestelde wijziging bij 8
37	5.1.2.e Haghorst d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	Betrokkene vindt het zeer teleurstellend dat er geen hoor en wederhoor heeft plaatsgevonden tussen de gemeente en de boeren, die een groot gedeelte van het buitengebied bezitten en beheren.		
37.1	Onduidelijk is wat wordt verstaan onder natuurinclusieve landbouw. De sector is hiertoe best bereid als er financieel perspectief geboden wordt. Naar de mening van betrokkene ligt de focus te veel op kleinschaligheid, circulaire en natuurinclusieve modellen voor de landbouw.	Wat betreft de definitie van natuurinclusieve landbouw, zie reactie onder 8.1. Door (deels) om te schakelen ontstaat een ander financieel profiel dan bij traditionele intensieve landbouw, met mogelijk lagere vaste lasten. Via de hogere overheden zijn er verschillende steunregelingen specifiek gericht op omschakeling.	Zie voorgestelde wijziging bij 8.1
37.2	Wordt onder het onder voorwaarden (als leefomgeving positief wordt beïnvloed) uitbreiden van agrarische bedrijven verstaan dat bijvoorbeeld stallen en/of silo's mogen worden uitgebreid. Betrokkene vreest anders geen perspectief meer voor zijn bedrijf.	Ontwikkeling van agrarische bedrijven onder voorwaarden blijft mogelijk.	Nee
37.3	Betrokkene verzoekt om geschikte locaties aan te wijzen voor het behoud van melkveehouderijen en melkgeitenhouderijen. Dat zorgt namelijk voor behoud van een goed evenwicht tussen grasland en bouwland in onze gemeente.	In deze Omgevingsvisie zijn nu geen keuzes gemaakt voor het aanwijzen van dergelijke locaties. Als er aanleiding toe is wordt het besproken bij het opstellen van een omgevingsprogramma, wat gebeurt in dialoog met stakeholders (vertegenwoordigende partijen).	Nee

	Hierbij moeten de toekomstgerichte agrarische locaties en bestaande agrarisch bedrijven voorrang krijgen boven andere activiteiten.		
37.4	Voor de ambitie om in 2030 15% biologische landbouw te realiseren is de gemeente mede afhankelijk van andere partijen. De laatste jaren is de vraag naar biologische producten niet groter waardoor er geen afzet is voor biologische melk. Er is dus geen financieel perspectief om om te schakelen, aldus betrokkene.	Zie reactie onder 8.2	Nee
37.5	Toekomstige initiatieven moeten volgens betrokkene getoetst worden aan de Omgevingsvisie en aan de voor het betreffende gebied geldende ontwikkelrichting. Hetgeen in de Visie en de ontwikkelrichtingen wordt geschetst is volgens betrokkene te beperkt voor agrarische bedrijven, onduidelijk en tegenstrijdig.	We hebben kennisgenomen van deze opmerking. De gebiedsgerichte uitwerking geeft per deelgebied weer hoe ambities de kernvisie daar landen. Ook is er een afwegingskader en milieukader opgenomen.	Nee
37.6	Natuurinclusieve landbouw is één van de ontwikkelrichtingen, maar niet het enige volgens de betrokkene. Ook met andere vormen van landbouw kunnen emissies worden geminimaliseerd, reststromen worden hergebruikt en bijv. energie worden opgewekt. Betrokkene verwijst hiervoor naar het SER-rapport "Naar duurzame toekomstperspectieven voor de landbouw". Gevraagd wordt om ook andere transitiepaden van hoogtechnologisch tot multifunctioneel te ondersteunen. Verder wordt gevraagd om extra bouwblokrimte voor bedrijven die meer ruimte willen scheppen voor hun dieren en zorg dat ondernemers die hun	Zie reactie onder 8.1	Zie voorgestelde wijziging bij 8.1

	bedrijfsvoering willen verbreden dit via een eenvoudige procedure kunnen.		
37.7	Vooruitlopend op andere overheden wordt een bufferzone aangewezen van 250 meter rondom Natura 2000 gebieden. Er is niet uitgewerkt wat de bufferzones precies inhouden. Wel is omschreven dat het gaat om stikstof, waterbeheer en gewasbeschermingsmiddelen. Dit kan substantiële gevolgen hebben voor ondernemers en grondgebruik in het gebied. Het instellen van deze bufferzone of overgangsgebied kan het sluitstuk zijn van een gebiedsproces met ondernemers. Dan moet er eerst een zorgvuldig proces doorlopen worden. Gevraagd wordt om de bufferzone uit de visie te schrappen of een goede compensatieregeling voor grondeigenaren en grondgebruikers in het leven te roepen.	Zie reactie onder 8.3 en 13.1	Zie voorgestelde wijziging bij 8.3
37.8	Gevraagd wordt om ondernemers vrij te laten in teeltkeuze en te erkennen dat een bepaalde stuurbaarheid van het watersysteem van belang is om in te kunnen spelen op extreem droge en natte periodes.	Zie reactie onder 8.5	Zie voorgestelde wijziging bij 8.3
37.9	De beekdalen zijn op een aantal plaatsen ruimer begrensd dan wat daadwerkelijk tot het geomorfologisch beekdal behoort. Gevraagd wordt hier nogmaals kritisch naar te kijken.	Zie reactie onder 8.4.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.4
37.10	Onduidelijk is wat de herkomst is van de opgenomen EVZ ten noorden van Hilvarenbeek en Diessen. Een dergelijke zone kan ongewenste schade opleveren voor landbouwpercelen als gevolg van	Zie reactie onder 8.9.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.9

	wild dat zich hierin zal bevinden. Gevraagd wordt om terughoudend te zijn met nieuwe ambities en deze zone te schrappen. Het is bovendien onduidelijk welke specifieke eisen aan een EVZ worden toegedicht. Er zou naar mening van betrokkene sprake moeten zijn van vrijwilligheid ten aanzien van de realisatie en dat maatwerk mogelijk moet zijn ten aanzien van de exacte locatie.		
38	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Diessen d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	In de ontwerpvisie wordt het belang van bestaande bedrijven erkend, maar tegelijkertijd ontbreken voldoende mogelijkheden voor uitbreiding en innovatie, vindt betrokkene. Om te voldoen aan veranderende eisen, zoals die op het gebied van dierenwelzijn is flexibiliteit noodzakelijk. Stilstand betekent immers achteruitgang. Zonder ontwikkelingsruimte wordt de toekomst van agrarische bedrijven onzeker, aldus betrokkene.		
38.1	In de ontwerp omgevingsvisie ligt volgens betrokkene een sterke nadruk op kleinschalige circulaire en natuurinclusieve modellen, terwijl de borging van bestaande agrarische bedrijfsvormen onderbelicht blijft. Er wordt niet toegelicht wat onder natuurinclusieve landbouw wordt verstaan. Hierdoor is onduidelijk wat dit betekent voor de agrarische bedrijfsvoering en hoe hierop met worden geanticipeerd.	Zie reactie onder 8.1. We willen toe naar een manier van voedselproductie waarbij de boeren de bedrijfsvoering zo inrichten dat ze rekening houden met de natuur en biodiversiteit. We willen dat water in de bodem kan infiltreren en het water meer vastgehouden wordt in het gebied. Dit is juist ook van belang voor de agrarische sector, ook omdat weerextremen gaan toenemen. In de omgevingsvisie geven we de richting	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.1

		aan welke kant we op willen. In een omgevingsprogramma en omgevingsplan willen we dit nog verder uitwerken.	
38.2	Onduidelijk is hoe de doelstelling om in 2030 15% biologische landbouw te realiseren gehaald moet worden, meent betrokkene. Worden ondernemers verplichtingen opgelegd en wat zijn de gevolgen voor de resterende bedrijven als deze doelstelling gehaald is? Betrokkene vraagt zich ook af of de gemeente bevoegdheid heeft voor dergelijke normen.	Wij spreken deze ambitie uit maar we hebben niet de intentie om gangbare bedrijven te verplichten deze omschakeling te maken. De gemeente zal binnen haar (ruimtelijke) mogelijkheden dergelijke omschakelingen zo goed mogelijk faciliteren. Zie ook reactie onder 8.2.	
38.3	Het is onduidelijk wat de onderbouwing is voor de opgenomen bufferzone van 250 meter rondom Natura-2000 gebieden. Niet alle Natura 2000-gebieden in de regio zijn aangewezen vanwege stikstofgevoelige soorten. Dit roept vragen op over de doelmatigheid van de voorgestelde bufferzone en de concrete gevolgen voor agrarische ondernemingen. Gevraagd wordt om een verdere precisering met betrekking tot de status van Landgoed De Utrecht binnen Natura 2000-gebied Kempenland-West.	Landgoed De Utrecht valt binnen Natura 2000 gebied Kempenland-West. Dit houdt in dat dit gebied extra beschermd is vanwege de waardevolle natuur en biodiversiteit. In de tekst van de Omgevingsvisie komt in onder andere 7.5.1 deze omschrijving over Natura 2000 status al terug. Zie ook reactie bij zienswijze 20.1	Ja Op p.47 in de 4 ^e alinea van Uitwerking voegen we tekst toe dat landgoederen een cruciale rol spelen.
38.4	Gevraagd wordt om meer duidelijkheid over de gevolgen en restricties ten aanzien van de begrenzing van de beekdalzones in de ontwerp omgevingsvisie.	Zie reactie onder 37.9. Verder is het instrument Omgevingsplan wat de specifieke regels stelt ten aanzien van de beekdal zones.	
38.5	Verwezen wordt naar de door ZLTO ingediende landbouwvisie en deze actief mee te nemen in het verdere proces van de omgevingsvisie.	Zie reactie zienswijze nummer 8	Ja Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8
38.6	De energietransitie biedt kansen voor agrarische bedrijven, bijvoorbeeld via grootschalige toepassing van zonnepanelen. In de ontwerpvisie ontbreekt volgens betrokkene een duidelijke strategie op dit	De gemeente Hilvarenbeek ziet de potentie van zonnepanelen op agrarische daken als een belangrijke kans binnen de energietransitie. Tegelijkertijd wordt deze ontwikkeling momenteel sterk belemmerd door	Nee

	vlak. Samenwerking op dit terrein kan juist bijdragen aan een duurzame agrarische sector.	transportschaarste op het elektriciteitsnet. In de regio Hart van Brabant is er sprake van beperkte capaciteit bij zowel opwek als afname, wat leidt tot lange wachttijden voor grootverbruikersaansluitingen bij netbeheerders. Deze netcongestie zorgt ervoor dat de groei van zon op agrarische daken op dit moment vrijwel stilligt, ondanks de bereidheid van veel agrarische ondernemers om hierin te investeren. De gemeente onderkent dit knelpunt en werkt daarom actief samen met regionale en provinciale partners, netbeheerders en via programma's zoals REKS en pMIEK aan oplossingen. Daarbij wordt niet alleen ingezet op versnelling van netuitbreiding, maar ook op het beter benutten van het bestaande net en het stimuleren van slimme oplossingen. De gemeente blijft zich inzetten om de toepassing van zon op dak in de agrarische sector mogelijk te maken, zodra de netcapaciteit dit toelaat. Dit vraagt om een gezamenlijke inspanning van overheden, netbeheerders en ondernemers. Het samenspel van de omgevingsvisie en omgevings- en uitvoeringsprogramma duurzaamheid kan de gevraagde duidelijke strategie bieden.	
39	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	De voorliggende omgevingsvisie kan voor het bedrijf van betrokkene grote problemen opleveren.		
39.1	De gebiedsaanduiding 'kansrijk voor recreatie' is volstrekt onbelangrijk voor het bedrijf van betrokkene. Iedere ontwikkeling zou moeten worden getoetst op basis van maatwerk. Bestaande bedrijven moeten extra beschermd worden t.a.v. nieuwe ontwikkelingen op korte en lange termijn.	De wijze waarop bescherming wordt vormgegeven/geboden, valt buiten de reikwijdte van de Omgevingsvisie. De gebiedsaanduiding geeft een wenselijke dan wel mogelijke ontwikkelrichting. Uiteraard worden nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen getoetst aan de hand van vigerend beleid / bestaande vergunningen.	Nee

	In de visie is niets opgenomen hoe deze bescherming vormgegeven wordt.		
39.2	In de visie ontbreekt naar mening van betrokkene op welke wijze bedrijven mogelijkheden krijgen om uit te breiden om aan betere dierenwelzijnseisen te kunnen voldoen in de toekomst. Verder is er ook op goede locaties ruimte nodig voor het produceren van groen gas.	Zie ook reactie onder 14.3. Het eventueel gebruik van groen gas wordt uitgewerkt in het Warmteprogramma van de gemeente. Daarin wordt aangegeven welk alternatief voor het gebruik van aardgas wordt ingezet om onze woningen te blijven verwarmen.	
40	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	Betrokkene geeft aan dat hij bedrijfsopvolger is van het melkveebedrijf aan 5.1.2.e 5.1.2.e en veehouder in hart en nieren. Het ontwerp van de omgevingsvisie heeft mogelijk gevolgen voor de toekomst van zijn bedrijf.		
40.1	De focus te ligt op kleinschalige en natuurinclusieve landbouw. Het is volgens betrokkene niet helder welke definitie voor natuurinclusieve landbouw gehanteerd wordt. Een dergelijke bedrijfsvoering is voor zijn bedrijf onmogelijk haalbaar en er zit geen verdienmodel aan.	Zie reactie onder 8.1	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.1
40.2	Betrokken valt met zijn gronden binnen de bufferzone van 250 meter rondom Natura 2000-gebieden. Onduidelijk is welke beperkingen dit oplegt en is een aanvulling op hogere regelgeving. Wordt beperking vergoed? Gevraagd wordt om deze zonering te schrappen.	De wens is om Natura2000 gebieden meer bescherming te bieden in de toekomst. Mogelijk vraagt dit verandering in de vorm van een andere manier van agrarisch grondgebruik zodat het bijdraagt aan natuur- en waterdoelen. Een omgevingsvisie leidt niet direct tot een beperking voor gebruik omdat dit niet rechtstreeks juridisch bindend is. Hier is pas sprake van wanneer dit uitgewerkt wordt in regels in een omgevingsplan. Zie ook reactie onder 8.3	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.3

40.3	Betrokkene valt met zijn bedrijf binnen het deelgebied 'kansrijk voor recreatie. Maatwerk zou naar mening van betrokkene een betere optie zijn dan een groot gedeelte van de gemeente voor recreatie aan te wijzen. Betrokkene vreest dat hierdoor de agrarische sector minder kans krijgt t.o.v. andere ontwikkelingen.	Zie reactie onder 39.1	Nee
40.4	Op de kaart met de gebiedstypes op pagina 52 van de ontwerpvisie is tussen de locaties 5.1.2.e en 5.1.2.e een stuk natuurgebied ingetekend. Deze grond is van betrokkene en vraagt om deze aanduiding van de kaart te halen vanwege de gevolgen voor zijn bedrijfsvoering.	In de kaart van Provincie Noord-Brabant is deze strook aangegeven als Natuurnetwerk Brabant. Het gaat om een provinciale aanwijzing van een bestaand deel NNB. Deze aanduiding staat ook in het Omgevingsplan.	Nee
40.5	Betrokkene onderschrijft de ambitie voor diervriendelijke veehouderijen. Er moeten dan wel mogelijkheden gecreëerd worden om eenvoudiger meer ruimte voor bouwblokvergroting mogelijk te maken. Ditzelfde geldt voor ondernemers die willen verbreden ten behoeve van energietransitie waaronder een monovergister voor groen gas.	Zie reactie onder zienswijze 14.3 Activiteiten als monovergisters vragen ruimtebeslag: afhankelijk van de capaciteit van de vergister kan er sprake zijn van een forse contour voor externe veiligheid (groen gas heeft giftige aspecten). Andere aspecten zijn: verkeer, geur, geluid. Monovergisting is alleen mogelijk op kleine schaal met mest van het eigen bedrijf. Het eventueel gebruik van groen gas wordt uitgewerkt in het Warmteprogramma van de gemeente. Daarin wordt aangegeven welk alternatief voor het gebruik van aardgas wordt ingezet om onze woningen te blijven verwarmen.	Nee
41	5.1.2.e 5.1.2.e Biest-Houtakker d.d.		
	Betrokkene exploiteert een kwekerijbedrijf aan 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e in Biest-Houtakker. Er is in de ontwerp omgevingsvisie niks terug te vinden van de Landbouwvisie zoals die door de ZLTO		

	afdeling De Hilver destijds is opgesteld. Volgens betrokkene biedt de omgevingsvisie weinig perspectief voor de jonge agrarische ondernemers.		
41.1	Onduidelijk is wat in de visie wordt verstaan onder een duurzaam landbouwsysteem. In algemene zin zijn er veel punten in de visie die onduidelijk zijn, volgens betrokkene.	Een duurzaam landbouwsysteem is een landbouwpraktijk die ecologische, economische en sociale belangen in balans brengt, met respect voor de draagkracht van bodem, water en natuur. Het systeem draagt bij aan een gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant, en sluit aan bij de potentie van het lokale landschap en ecosysteem. We beogen de ambities uit de omgevingsvisie nader uit te werken in een omgevingsprogramma, zodat dit concreter en duidelijker wordt. Dit hebben we ook benoemd in paragraaf 6.3.4. op pagina 42 (5e alinea).	Nee
41.2	Om duurzaam te kunnen ondernemen is het volgens betrokkene nodig om extra bouwblokrimte te kunnen creëren. Om gezond te kunnen telen is extra teeltruimte, kas en containervelden nodig.	Zie ook reactie onder 14.3 en 26.2 Het daadwerkelijk afwegen van een ruimtevraag voor een specifieke locatie vindt plaats via het Omgevingsplan. Of dit ook ruimte biedt voor extra teeltruimte in de vorm van kas en/of containervelden is afhankelijk van het gebied en de wijze waarop dit in een bepaald gebied past. Dit moet verder worden uitgewerkt in een omgevingsprogramma of -plan.	Nee
41.3	De 250 meter zones rondom natura 2000 gebieden moeten uit de visie geschrapt worden, vooral omdat dit aanvullend is op hogere regelgeving en dit invloed kan hebben op bestaande rechten, aldus betrokkene. Hierdoor wordt ook de teeltwisseling beperkt en dus minder mogelijkheden om duurzaam te kweken.	Zie reactie onder 8.3	Zie voorgestelde wijziging bij 8.3
41.4	De landbouw moet volgens betrokkene leidend zijn m.b.t. water en bodem.	Zie reactie onder 8.4	Zie voorgestelde wijziging bij 8.4
41.5	De energietransitie op het agrarisch bedrijf moet volgens betrokkene worden gestimuleerd.	Zie reactie zienswijze 8.1 en 38.6	Nee

41.6	De droge EVZ loop over de percelen van zijn bedrijf. Onduidelijk is welke gevolgen dit heeft voor de bedrijfsvoering. Betrokkene vraagt hier meer duidelijkheid over te geven en dit vooraf af te stemmen met de agrarische grondgebruikers.	Zie reactie onder 8.9	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.9
41.7	De visie legt volgens betrokkene onwenselijke beperkingen op ten aanzien van teeltkeuze. Vrije teeltkeuze is een recht van ondernemers.	Zie reactie onder 17.1	Nee
41.8	De visie biedt volgens betrokkene geen enkel perspectief om in Hilvarenbeek een duurzaam en gezond ondernemersklimaat te creëren.	De omgevingsvisie biedt mogelijkheid voor bedrijven om te innoveren ten bate van duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit, gezondheid en energie. Het is aan de ondernemers om hieraan invulling te geven.	Nee
41.9	Indiener is van mening dat de archeologische en ecologische waarden rondom de bedrijfslocaties van betrokkene een grote belemmering vormen om hun bedrijven te vergroenen en te moderniseren. Om aan de wateropgave van het waterschap te kunnen voldoen moeten waterbassins worden aangelegd. Dit past niet binnen archeologische en cultuurhistorische waarden in dit agrarisch gebied. Gevraagd wordt om voor dit dilemma een oplossing te bieden in de Omgevingsvisie.	Het is een misvatting dat archeologische en ecologische waarden een belemmering vormen bij het nemen van klimaatadaptieve maatregelen en het versterken van een natuurinclusieve agrarische sector, in tegendeel, erfgoedwaarden herbergen veel kennis uit het verleden die weer ingezet kan worden. Dit vraagt echter om een ander aanpak, namelijk erfgoedinclusief werken. Erfgoed is dan juist een inspiratiebron en kan de ruimtelijke kwaliteiten en innovativiteit juist de biodiversiteit, gezonde bodem en waterbeheersing kunnen versterken.	Nee
42	Stichting Dorpsbehoud Hilvarenbeek, p/a 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	In de visie wordt nergens aandacht besteed aan het aspect cultuurhistorie, terwijl dit een belangrijk item was in het voortraject.	In de Omgevingsvisie is aandacht voor cultuurhistorie en cultuurhistorische waarden. Er wordt gesproken over cultuurhistorisch waardevolle landschappen, cultuurhistorische identiteit, cultuurhistorisch waardevol karakter en cultuurhistorische waardevolle bebouwing.	

		De Omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen en een uitwerking op specifiek niveau kan plaatsvinden in het Omgevingsplan.	
42.1	Geconstateerd wordt door betrokkene dat het centrumgebied, met name het deel dat behoort tot het rijksbeschermd dorpsgezicht, beduidend kleiner is ingetekend dan op de plankaart behorend bij het nu nog geldende bestemmingsplan. Dit betreft met name de westzijde. Het gebied achter de panden Vrijthof 17 en 18 en het braakliggend stuk waar een monument is gesloopt aan Vrijthof 19. Dit gebied is kwetsbaar en geniet niet voor niets Rijksbescherming. In de afgelopen jaren zijn weer een aantal objecten met cultuurhistorische waarde verdwenen, gesloopt of zodanig verbouwd dat de cultuurhistorie geweld is aangedaan, Verzocht wordt om de begrenzing van het beschermd dorpsgezicht in overeenstemming te brengen zoals die destijds door de Rijksdienst is aangegeven.	De contouren van het Rijksbeschermd Dorpsgezicht is een begrenzing die conform besluit is vastgesteld, deze kan niet door de gemeente worden aangepast. Een onjuistheid in het kaartbeeld kan worden gecorrigeerd. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat het planologische instrument wat hoort bij de uitwerking van de Omgevingsvisie op kaart het Omgevingsplan is. Hier is de mogelijkheid om op een gedetailleerder niveau cultuurhistorische elementen te borgen. We voegen het beschermd dorpsgezicht toe op de kaart(en) van de Omgevingsvisie.	Ja Op de kaarten wordt het beschermd dorpsgezicht toegevoegd.
43	Stichting Natuurlijk Hilvarenbeek Zuid, p/a 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	Diverse thema's in het ontwerp Omgevingsvisie Hilvarenbeek sluiten naadloos aan bij het doel en de thema's van de Stichting (betrokkene). Zij richt zich op het verder ontwikkelen van het gebied aan de zuidzijde van Hilvarenbeek, tussen de Roovertse heide en de Annanina's Rust. Het doel is om een blijvend natuurlijk inspirerend gebied voor toekomstige generaties te ontwikkelen.		

	Het gaat hierbij om wonen, recreëren, werken en ondernemen waarbij de natuur en landschap op de eerste plaats blijven staan. Zij willen kenbaar maken dat ze het als stichting krachtig zouden vinden wanneer hun gezamenlijke ideeën ook terugkomen in de omgevingsvisie.		
43.1	De suggestie wordt gedaan om het gezamenlijk initiatief tussen de gemeente en de stichting te tonen op de deelkaart natuurlijke leefomgeving op pagina 45, door figuur 1 te vervangen door figuur 2, waarop ook een EVZ aan de zuidzijde is ingetekend. Dit betreft een verbinding tussen de kwetsbare natuur van de Roovertse heide en Annanina's Rust. 	De Omgevingsvisie maakt het al mogelijk om de natuurwaarde van het gebied te versterken en het kampen- en hoevenlandschap te herstellen. We vinden het relevant om de ecologische zone op te nemen in de omgevingsvisie en op de omgevingsvisiekaart, zodat het meegenomen kan worden bij ruimtelijke ontwikkelingen. In de uitvoering moet namelijk blijken waar gronden verworven kunnen worden of dat een grondgebruiker dit zelf op wil of kan pakken.	Ja Tekst toevoegen 6.4.1: “Er zijn diverse opties en vormen om invulling te geven aan de ‘droge ecologische verbindingzone’ (zie kaart). Ontwikkeling en wijze van gebruik van de gronden binnen de droge ecologische verbindingzone gaat in overleg met/door grondeigenaren. Het is een ambitie om de zone tot stand te brengen.” Kaart: De ecologische zone zoals de zienswijze voorstelt nemen we over op de Deelkaart Natuurlijke Leefomgeving en Omgevingsvisiekaart.
43.2	Voorgesteld wordt om de doelen die de stichting en de gemeente gezamenlijk hebben voor het gebied ook te beschrijven in de omgevingsvisie.	Tekstueel hebben we in de omgevingsvisie opgenomen dat de gemeente het welzijn van haar inwoners en de	Nee

		versterking van de natuur nastreeft waar mogelijk. Ook faciliteren we hierin burgerinitiatieven.	
44	Vereniging Natuur en Milieu Hilvarenbeek e.o. en Biodiversiteitsteam Hilvarenbeek, p/a 5.1.2.e 5.1.2.e Hilvarenbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025) 5.1.2.e		
	De vereniging onderschrijft de ambities en doelstellingen uit de ontwerp Omgevingsvisie van een Gezonde gemeenschap, een Groene economie en een Natuurlijke leefomgeving. Zij ziet echter wel een discrepantie tussen hetgeen beschreven is in de Delen A en B waar het gaat om het belang en de waarde van natuur en milieu en de minimale uitwerking onder C. Ook is het een zeer omvangrijk maar onoverzichtelijk document.		
44.1	Op pagina 33 worden de randvoorwaarden genoemd voor bebouwing en buitenruimte. Uitgangspunt is BENG (Bijna Energieneutraal bouwen), zoals nu vastgelegd in 5.2. van het Bouwbesluit. Naar de mening van de vereniging moet dit aangescherpt worden tot ENG. Verwezen wordt naar het onderzoeksrapport 'Het implementeren van natuurinclusieve elementen en energieneutrale maatregelen in nieuwbouwprojecten in de Gemeente Hilvarenbeek'.	De gemeente Hilvarenbeek hanteert BENG als wettelijke norm voor nieuwbouw, conform het Bouwbesluit. De wens om aan te scherpen naar ENG (Energie Neutraal Gebouw) wordt als ambitie herkend en gedeeld. ENG betekent dat een gebouw netto geen energie verbruikt, wat bijdraagt aan klimaatdoelen. Op dit moment is ENG echter geen afdwingbare wettelijke eis. De gemeente kan ENG daarom niet verplicht stellen, maar wel stimuleren. Waar mogelijk wordt energieneutraal bouwen aangemoedigd via beleid en samenwerking. De overgang van BENG naar ENG is een geleidelijk proces. De gemeente ondersteunt deze ontwikkeling binnen de wettelijke kaders. ENG blijft een richtinggevende ambitie voor de toekomst. We blijven inzetten op verduurzaming van de gebouwde omgeving.	Nee

		Het is niet altijd mogelijk om voor bebouwing in de buitenruimte de eis ENG op te leggen. Daarom is er in de Omgevingsvisie gekozen om te streven naar ENG maar BENG als minimale norm te lezen. Zo vergroten we de haalbaarheid van diverse projecten in de omgeving.	
44.2	Op pagina 36 wordt onder meer de aanleg mountainbikeroutes genoemd om burgers in staat te stellen te bewegen. De vereniging is tegen de aanleg van mountainbikeroutes in natuurgebieden.	Zie reactie onder 28.3	
44.3	Op de kaart 'Groene economie' (pagina 39) staat aangegeven dat de uitbreiding van het bedrijventerrein in Diessen mogelijk is. De ingetekende richting is niet gewenst, want deze uitbreiding wijst in de richting van het Diessens Broek.	De omgevingsvisie geeft voor de lange termijn aan waar de gemeente potentie ziet om te ontwikkelen. Dat is nog geen zekerheid, een dergelijke ontwikkeling wordt nader getoetst in de toekomst waarbij rekening wordt gehouden met landschappelijke waarden. Zie ook beantwoording zienswijze 32.5	Nee
44.4	In de ontwerp omgevingsvisie ligt de nadruk op het bevorderen van natuurinclusieve, duurzame landbouw. Immers, natuur is niet beperkt tot aangewezen natuurgebieden of natuurnetwerken. Biodiversiteit speelt bij uitstek in gebieden met de bestemming landbouw. Zonder medewerking van agrariërs zal dat streven niet of moeilijk te realiseren zijn. Op pagina 42 staat dat het behoud van bestaande agrarische bedrijvigheid prioriteit heeft. Gevraagd wordt hoe dit beleidsvoornemen zich verhoudt met de doelstelling om te komen tot natuurinclusieve landbouw. Het bevorderen van natuurinclusieve landbouw is een belangrijke pijler in de visie en moet daarom	De agrarische sector is van oorsprong en nog steeds belangrijk in Hilvarenbeek. Het behoud van agrarische bedrijvigheid is belangrijk, waarbij we streven naar een duurzame toekomstbestendige agrarische sector. Verschillende transitiepaden kunnen leiden naar een duurzaam landbouwsysteem, dat uiteindelijk ook moet passen in een sterke natuur en biodiversiteit. De Omgevingsvisie is op hoofdlijnen. We vinden de genoemde informatie te specifiek om nu op te nemen in de Omgevingsvisie. De genoemde handreiking over natuurinclusieve landbouw kan gebruikt worden bij de verdere uitwerking, zoals in een omgevingsprogramma en/of de formulering van regels in het omgevingsplan. Zie ook reactie onder 8.1.	Nee

	integraal in de tekst worden opgenomen volgens betrokkene. De vraag hierbij is ook wanneer er sprake is van een natuurinclusief bedrijf. Voorgesteld wordt om in de visie een verwijzing te maken naar de 'Handreiking natuurinclusieve landbouw' van de provincie Noord-Brabant waarin al een aantal voorwaarden is omschreven.		
44.5	Er is nu alleen een droge Ecologische Verbindingszone ingetekend. Gepleit wordt om zowel de droge, als de natte EVZ in te tekenen op de kaart en dan vooral voor de zones die van zuid naar noord lopen.	Zie reactie zienswijze 35.9.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 35.9
44.6	In de ontwerp-visie is de ambitie over het behoud en versterken van natuurgebieden opgenomen (pagina 43). Bij de nadere uitwerking wordt deze ambitie volgens betrokkene helaas afgezwakt en worden natuurgebieden ondergeschikt aan toerisme en recreatie, waarbij natuurgebieden toegankelijk moeten zijn door het uitbreiden van fiets- en wandelpaden. Iedere extra aanleg van paden voor fietsers, maar ook voor wandelaars levert verstoring op. De Flora en fauna en de natuur staan al onder druk. Hiervoor is niet alleen behoud maar ook herstel nodig. Er zou volgens betrokkene moeten worden aangesloten bij het uitgangspunt van de provincie Noord-Brabant die doorgaat met het realiseren van een robuust Brabants natuurnetwerk en het inrichten en beschermen van de natuurgebieden. De natuur moet op de eerste plaats als waarde op zich worden beschouwd. Niet de mens moet hier centraal staan, maar de natuur zelf.	Natuurnetwerk Brabant maakt al onderdeel uit van de integrale omgevingsvisiekaart. Wij zijn van mening dat beide ambities kunnen samengaan waarbij gezorgd moet worden voor voldoende robuuste natuur om verstoring van flora en faun zoveel mogelijk te voorkomen. In een omgevingsprogramma en/of omgevingsplan het kan dit verder gespecificeerd worden.	nee

44.7	Op de kaart staat met een lange pijl een zoekgebied voor windmolens in nieuw aan te planten bos aangegeven. Onduidelijk is wat nu precies het zoekgebied is omdat deze pijl ook over bestaande natuur is ingetekend.	Bij de totstandkoming van het REKS-bod 1.0 is afgesproken dat de regio de mogelijkheden onderzoekt voor het combineren van windenergie met nieuw aan te planten bos. In dat kader is op de kaart een zoekrichting aangegeven met een pijl, die verwijst naar een gebied waar deze combinatie in de toekomst mogelijk onderzocht kan worden. De pijl op de kaart is bedoeld als een indicatieve aanduiding van deze zoekrichting en géén exacte begrenzing van een zoekgebied. We begrijpen dat de huidige weergave verwarring kan oproepen, omdat de pijl ook over bestaande natuurgebieden loopt. Dat is nadrukkelijk niet de bedoeling. Bestaande natuur is uitgesloten van windenergieontwikkeling. Bij een eventuele verdere uitwerking zal het zoekgebied nauwkeuriger worden afgebakend, met uitsluiting van bestaande natuur en met zorgvuldige afweging van landschappelijke, ecologische en ruimtelijke aspecten. De zienswijze helpt ons om dit in de vervolgfase duidelijker te communiceren.	Nee
44.8	Aangedrongen wordt om meer concrete aandacht in de visie om het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen op gewassen aan banden leggen. De basis is niet op alle onderdelen in orde, waaronder de kwaliteit van het water dat onder de maat is. Voorgesteld wordt om aan te sluiten bij de (Europese) Kaderrichtlijn Water.	In de Omgevingsvisie staat al beschreven in 7.5.4 dat de waterkwaliteit de komende jaren ook heel belangrijk is en het wettelijk verplicht is om te voldoen aan Kaderrichtlijn Water. Ook volgen we de ontwikkelingen van provinciaal beleid zoals Actieplan gewasbescherming en Programma Overgangszones. Die houden ook verband met waterkwaliteit. Zie reactie zienswijze 8.5.	Nee
44.9	In de ontwerp visie is volgens betrokkene terecht aandacht voor de vraag wat er met de bebouwing	Voor kennisgeving aangenomen. De gemeente heeft het thema gezondheid een prominente plaats gegeven in de Omgevingsvisie. In lijn met de	Nee

	moet gebeuren van agrariërs die bedrijfsactiviteiten beëindigen. In de visie wordt ten onrechte geen aandacht besteed aan de vraag wat er met de agrarische gronden gebeurt. Op deze gronden ontstaat nu vaak monocultuur. Bij de teelt van deze gewassen worden doorgaans veel bestrijdingsmiddelen gebruikt. Dit heeft volgens betrokkene een negatief effect op de biodiversiteit. De komst van deze monoculturen belemmert bovendien het noodzakelijke landschapsherstel.	Omgevingswet werken we hard om de druk op het milieu te verlagen. Dit werkt door in keuzes en beslissingen. We kiezen nu vooral voor het faciliteren van activiteiten waarbij de leefomgeving positief beïnvloed wordt. In het agrarisch gebied sturen we op het verlagen van de milieubelasting. De gemeente blijft bij het punt dat die geen ruimte biedt voor het uitbreiden of starten van agrarische bedrijfsvoering en praktijken met een negatieve invloed op de lokale leefomgeving, zoals bijvoorbeeld lelieteelt.	
44.10	In de ontwerp visie wordt de betekenis van (historische) linten onderschreven en de noodzaak om deze te versterken. Betrokkene wil in de visie opgenomen zien dat tussen bebouwing en buitengebied groene corridors moeten komen als overgang met aandacht voor kwaliteit van de visueel-ruimtelijke aspecten van de bebouwingsranden.	Dit aandachtspunt wordt impliciet benoemd bij de uitwerking van het thema Herkenbaar dorps karakter. 'Het is van groot belang dat de identiteit en de kenmerkende waarden van elke kern behouden blijven. Die omvatten de ruimtelijke structuur, de dorpse identiteit, de historische en beeldbepalende elementen, het erfgoed, de routing, zichtlijnen en cultuurhistorie.' en kan worden getoetst in het afwegingskader waar 'behoud van een herkenbaar dorps karakter' onderdeel van is. Dit is terug te zien in de aansluiting van de kernen en linten op de landschappelijke structuren. Ontwikkelingen staan we alleen toe binnen de bestaande concentraties. Nieuwe initiatieven die daarbuiten vallen, wegen we zorgvuldig per locatie af met als doel om voor de agrariër verbreding mogelijk te maken.	Nee
44.11	Gesteld wordt dat de ontwerp omgevingsvisie in sommige opzichten vaag is en in het algemeen concrete normen ontbreken. Onduidelijk is waaraan getoetst wordt bij de verlaging van geuroverlast en stikstofuitstoot, aldus betrokkene. Gesproken wordt over bijsturing van landgebruik in het buitengebied.	Concrete normen staan in een omgevingsplan (soms in een omgevingsprogramma), niet in een omgevingsvisie. De omgevingsvisie bepaalt wel of een hogere of lagere norm gaat gelden (eventueel per thema en per gebied). Via de 'mengpanelen' in hoofdstuk 7 is hier grotendeels invulling aan gegeven. Met de richting die we inslaan met de ambities van de omgevingsvisie, leidt dit al tot een ontwikkeling naar extensivering en ook naar herstel van	Nee

	Voorgesteld wordt om hierin een keuze te maken. Bijvoorbeeld dat landbouw en vooral de veehouderij geleidelijk maar significant extensiveert. Daarnaast wordt in de beschrijving van het toekomstbeeld de expliciete aandacht voor flora en fauna gemist, waaronder het belang van het terugkrijgen van soorten die vroeger gangbaar waren en nu bedreigd zijn.	flora en fauna. Op het onderwerp flora en fauna wordt ook binnen een omgevingsprogramma nog aandacht besteedt.	
44.12	Ten aanzien van de PlanMER worden de volgende opmerkingen gemaakt. - Het beleid in de omgevingsvisie heeft een positieve of licht negatieve invloed op de meeste indicatoren. Hoe moet de combinatie van die twee gevolgen gelezen worden? - Er zijn kansen en uitdagingen om de gewenste (milieu)kwaliteiten per gebied te bereiken. Hoe wordt dit gemonitord om waar nodig bij te sturen? - Aanbevolen wordt om de uitbreiding van bedrijven met hogere milieubelasting uit te werken in de visie. Het is belangrijk om hiervoor richtlijnen te geven of specifieke criteria. Voorgesteld wordt om in de visie meer concrete doelen en normen op te nemen in plaats van vage termen. Hierdoor zijn de milieu-effecten ook beter te beoordelen en inzichtelijk te maken.	- We stellen dat veel van het voorgenomen beleid van de Omgevingsvisie een positief effect zal hebben op de leefomgeving. Echter, dit geldt niet voor al het beleid; er is ook beleid dat niet of gedeeltelijk een negatief effect heeft op een of enkele thema's. Uiteindelijk is het een beoordeling per saldo, waarin op basis van de verschillende plussen en minnen een eindoordeel per thema wordt gegeven. Als er zowel positieve effecten als negatieve effecten wordt dit ook als zodanig beschreven. - In hoofdstuk 10 van het MER wordt uitgebreid op monitoring ingegaan. De gemeente zal dit na vaststelling van de visie verder concretiseren. - In het verlengde van voorgaande antwoord: dit is iets wat de gemeente in het vervolg op de visie verder zal uitwerken. Een en ander kan zover relevant overgenomen in de Omgevingsvisie 2.0. De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft de Ontwerp Omgevingsvisie bekeken en ziet ook dat ambities nog concreter kunnen. In een aanvulling op het MER maken we nu wat zaken concreter voor zover mogelijk. Dit wordt een bijlage bij de omgevingsvisie.	Nee
45	5.1.2.e Haghorst d.d. 16 mei 2025 (ingekomen 16 mei 2025)		
	In de huidige omgevingsvisie wordt op meerdere plekken, zowel in tekst als op kaartmateriaal,		

	gesproken over energieopwekking met wind- en zonne-energie in het buitengebied, met name in relatie tot de Regionale Energiestrategie (REKS) en de twee energiehub binnen de gemeente: Energiehub De Baars en Energiehub De Kattenberg.		
45.1	Betrokkene mist een expliciete en consistente vermelding van de mogelijkheid tot energieopslag op deze locaties — zoals batterijopslag en waterstofproductie. Deze vormen van energieopslag zijn essentieel om de opgewekte energie op een betrouwbare en flexibele manier in te zetten. Ze dragen onder andere bij aan het voorkomen van netcongestie en het beter afstemmen van lokale opwek en afname. Op locaties waar veel duurzame energie wordt opgewekt is opslag onmisbaar. Voorgesteld wordt om: - In de visie expliciet op te nemen dat binnen de Energiehubs zoals 'De Kattenberg' niet alleen opwekking, maar ook opslag en conversie van energie (zoals waterstofproductie) gewenst en toegestaan zijn. - op het kaartmateriaal niet alleen zon- en windopwekking op te nemen maar het bredere gebied van de energiehub te markeren waarbinnen ook opslag mogelijk is.	De gemeente Hilvarenbeek erkent het belang van energieopslag als essentieel onderdeel van de energietransitie. Opslagtechnieken zoals batterijopslag en waterstofproductie dragen bij aan het beter afstemmen van lokale opwek en afname, en helpen netcongestie te voorkomen. Zeker op locaties waar veel duurzame energie wordt opgewekt, zoals binnen energiehubs, is opslag onmisbaar. Energieopslag (in de vorm van batterijen, waterstof, of anders) vraagt een behoorlijk ruimtebeslag en hier is vaak een forse risicocontour (externe veiligheid) aan gekoppeld. Dit vraagt om een afweging in de omgevingsvisie, zodat te zijner tijd in het omgevingsplan dit ook kan worden uitgewerkt. In de omgevingsvisie kunnen kaders worden opgenomen voor de ruimtelijke inpassing van energieopslag. Daarbij wordt gestuurd op locatiekeuze, omvang, type systeem en landschappelijke inpassing. Binnen energiehubs zoals 'De Kattenberg' is het uitgangspunt dat niet alleen opwekking, maar ook opslag en conversie van energie (zoals waterstofproductie) mogelijk en wenselijk is, mits passend binnen de ruimtelijke en milieukaders. Bij de ontwikkeling van REKS 1.0 lag de nadruk vooral op de opwek van duurzame energie, zoals zon en wind. Inmiddels is duidelijk dat dit niet voldoende is: zonder opslag raakt het	Ja Tekstvoorstel: “Binnen de Energiehubs is niet alleen opwekking, maar ook opslag en conversie van energie gewenst en toegestaan, mits passend binnen de ruimtelijke en milieukaders. Dit werken we nader uit.”

		net overbelast en ontstaan er wachttijden voor nieuwe aansluitingen. Energieopslag en onderlinge uitwisseling is daarom geen toekomstbeeld meer, maar een noodzakelijke aanvulling op het oorspronkelijke plan. De suggestie om dit explicieter op te nemen in de visie en het kaartmateriaal wordt meegenomen. De gemeente onderzoekt hoe het bredere gebied van energiehubs, inclusief opslagmogelijkheden, ruimtelijk kan worden aangeduid en juridisch-planologisch kan worden verankerd. De energiehubs zijn al aangeduid op de kaarten in de Omgevingsvisie. Alleen tekstueel verduidelijken we dat ook opslag past binnen de energiehubs.	
46	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Haghorst d.d. 14 mei 2025 (ingekomen 14 mei 2025)		
	Op basis van de ontwerp omgevingsvisie worden agrarische ondernemers beperkt in hun ontwikkelingen.		
46.1	Verwezen wordt naar de inhoud van de zienswijze van ZLTO afdeling De Hilver.	Zie reactie zienswijze nummer 8	Ja Zie voorgestelde wijzigingen bij 8
47	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e Diessen d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	De ontwerp omgevingsvisie is naar het oordeel van betrokken heel vaag en erg gericht op natuur, inclusief en het extensiveren van agrarische bedrijven.		
47.1	De visie biedt weinig tot geen mogelijkheden zijn voor intensieve bedrijven. Betrokkene vreest dat er geen mogelijkheden zijn om zijn bedrijf verder te ontwikkelen om ook in de toekomst een levensvatbaar bedrijf te houden.	De gemeente wil, in lijn met de koers van de omgevingsvisie, alleen extra ruimte bieden als dit noodzakelijk is in het kader van verduurzaming en natuurinclusiever maken van de bedrijfsvoering. Niet als de	Nee

		uitbreiding alleen betrekking heeft op het uitbreiden van de dieraantallen.	
48	GGD Hart voor Brabant, Postbus 3024 5003 DA Tilburg d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Vanuit het perspectief gezondheid zijn kernwaarden rondom een gezonde leefomgeving ontwikkeld. De GGD ziet een groot aantal van hun kernwaarden terugkomen in het ontwerp van de Omgevingsvisie. Ten aanzien van deze drie thema's, gezonde gemeenschap, natuurlijke leefomgeving en groene economie worden suggesties gegeven om de ambities aan te scherpen.		
48.1	Gezonde gemeenschap - Maak concrete verbindingen tussen het ruimtelijk beleid en het sociale beleid op het gebied van sport en bewegen, het Gezond en Actief Leven Akkoord en het lokaal of regionaal gezondheidsbeleid. - Denk bij de woningbouwopgave (ook bij inbreiding) aan plekken waar kinderen kunnen spelen, waar mensen elkaar in de buitenruimte kunnen ontmoeten en ommetjes in de wijk. - Belangrijk is om in wijken met grote gezondheidsverschillen extra aandacht te besteden aan de groene leefomgeving, een gezond binnenmilieu, sociale samenhang, preventie van eenzaamheid en voldoende voorzieningen. - In Nederland wordt middels de Rookvrije Generatie toegewerkt naar een generatie kinderen die opgroeit in een leefomgeving waarin zij niet in aanraking komen met tabaksrook. Het is belangrijk om bij de inrichting van de leefomgeving ook aandacht te hebben voor een rookvrije omgeving. - Zet in op een gezonde voedselomgeving, zodat alle inwoners gemakkelijker een gezonde en duurzame	Vanuit het GALA hebben we vorig jaar ook rekening gehouden met het leggen van een verbinding tussen ruimtelijk en sociaal domein. Dorpscoöperaties hebben toen budget ontvangen wat ze in konden zetten op een gezonde fysieke leefomgeving. Hierin stond ook ontmoeting centraal. Uw reactie gaat v�rder dan de Omgevingsvisie, welke op hoofdlijnen is. We nemen kennis van uw inbreng en blijven de verbinding tussen ruimtelijk en sociaal beleid maken. Ook leent de inbreng zich ervoor om binnen het instrument Omgevingsplan te bekijken wat we vertalen naar regels.	Nee

	voedselkeuze kunnen maken die toegankelijk en betaalbaar is.		
48.2	Natuurlijke leefomgeving - Een groene inrichting is positief voor verkoeling en ontspanning. Graag zouden we aandacht voor schaduwplekken en koele routes willen vragen. Meer schaduw beschermt tegen de blootstelling aan UV-straling om huidkanker te voorkomen. - Houd rekening bij de keuze van de beplanting met mogelijke overlast in de vorm van plaagdieren, teken, processierupsen en pollenallergieën. Kies daarom voor een biodiverse plantenkeuze. - Denk bij voldoende verkoeling ook aan watertappunten, goede waterkwaliteit bij speelwater, fontein en bedriegertjes. - Neem t.a.v. een lagere belasting van het milieu de WHO-advieswaarden voor alle gebieden in de gemeente als uitgangspunt. Elke inspanning om dicht bij de gezondheidskundige advieswaarden te komen - Besteed aandacht in de Omgevingsvisie aan gelijktijdige blootstelling aan (verschillende) milieubronnen. - Kijk naar mogelijkheden om bij het Schone Lucht Akkoord aan te sluiten. - De normen ten aanzien van o.a. geur, endotoxinen, geluid en luchtkwaliteit zijn in deze Omgevingsvisie niet aangegeven. - Voor de beleving van de inwoners van de leefomgeving op aspecten zoals geluid en geur wordt verwezen naar de Brabantse Omgevingsscan (BrOS).	Wij zijn ons bewust van het belang van een goede luchtkwaliteit. We hebben kennisgenomen van uw reactie met suggesties. We willen inzetten op een voorlichtingscampagne over houtstook in het najaar van 2025. In de Omgevingsvisie geven we het streven naar een gezonde leefomgeving aan. Hoe we dit willen realiseren en welke normen we hierbij hanteren wordt uitgewerkt in een programma en vervolgens het omgevingsplan.	Nee Tekstvoorstel: - Een voetnoot toevoegen op p. 44 bij de zin 'staan we houtstook niet meer toe' met in de voetnoot: 'De regels hiervan staan in de APV en later nemen we regels op het Omgevingsplan.'
48.3	Groene economie - Houd bij het positioneren van transformatorhuisjes in de wijk rekening met het magneetveld. - Streef naar een zo laag mogelijke blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen. Gebruik zo min mogelijk van deze middelen en gebruik driftreducerende technieken.	Uw inbreng op Groene Economie reikt verder dan visieniveau. Het leent zich voor het instrument Omgevingsplan. In de Omgevingsvisie geven we het streven naar onze pijler groene economie aan. Hoe we dit willen realiseren en welke normen we hierbij hanteren wordt uitgewerkt in een programma en vervolgens het omgevingsplan.	Nee

	- Het creëren van afstand tussen landbouwgrond en woningen leidt tot een lagere blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen. Aangesloten wordt vooralsnog bij vanuit jurisprudentie aangehouden afstand van 50 meter.	Ten aanzien van het creëren van afstand tussen landbouwgrond en woningen in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen; zie reactie hierover onder 8.5.	
48.4	De nieuwe Omgevingsvisie biedt veel kansen voor de gemeente, maar er zijn uitdagingen met betrekking tot de gewenste milieukwaliteiten per gebied. Het is belangrijk om te blijven monitoren en waar nodig bij te sturen.	Wij onderschrijven deze stelling. Het is zeker de bedoeling om te blijven monitoren en bij te sturen. Dit blijft een continue proces.	Nee
49	Van Dun Advies namens Dievar B.V., 5.1.2.e 5.1.2.e Esbeek d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Op de locatie aan de 5.1.2.e te Esbeek wordt door betrokkene een intensieve veehouderij geëxploiteerd in de vorm van een varkenshouderij vanaf 2009. Voor het buitengebied ligt de opgave in het realiseren van een gezondere leefomgeving voor mens, plant en dier. Onderdeel hiervan is het stimuleren van duurzaam ondernemerschap en het terugdringen van de uitstoot door bedrijven.		
49.1	De ambitie en de bijbehorende uitwerking voor het beekdal zijn gericht op het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem t.b.v. een robuust bodem- en watersysteem. Dit zou bijdragen aan een gezonde leefomgeving. In de ontwerpvisie wordt aangegeven dat ter plaatse van het beekdal geen technische bescherming wordt geboden voor nieuwe ontwikkelingen. Dit betekent dat in dit gebied geen nieuw bebouwd oppervlak mogelijk is. Daarnaast wordt expliciet benoemd dat beekdalen vrij moeten blijven van bebouwing en dat er maatregelen	De aangeduide beekdalen geven richting aan de opgave van beekherstel en is tot stand gekomen in overleg met het Waterschap. Dit houdt echter niet in dat er binnen deze zone geen ontwikkelingen mogelijk zijn. In overleg met de initiatiefnemers en grondeigenaren wordt in voorkomende gevallen overlegd of er compensatie nodig en mogelijk is. De op de ontwikkelkaart aangegeven beekdalen staan nu niet op de kaart 'Natuurlijke leefomgeving'. De aanduidingen op de kaarten moeten wel overeenkomen.	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 8.4. Kaart: De weergave van de beekdalen wordt ook opgenomen op de kaart van de 'Natuurlijke leefomgeving'

	worden getroffen ter verbetering van de waterinfiltratie in deze gebieden. Uit het bovenstaande blijkt dat de ontwikkeling van (intensieve) veehouderijen binnen beekdalen niet langer als wenselijk wordt beschouwd. Betrokkene heeft destijds deze locatie aangekocht omdat deze in een Landbouwontwikkelingsgebied lag. Zowel in de Structuurvisie als in het tijdelijk deel van het Omgevingsplan is de locatie van betrokkene niet aangeduid als 'Beekdal'. Op de integrale omgevingskaart zoals opgenomen op pagina 50 van de ontwerp Omgevingsvisie, ligt de locatie van betrokkene in een Beekdal. Gevraagd wordt om de grenzen van het beekdal aan te passen aan die van het Omgevingsplan.		
49.2	In de ontwerp visie worden beekdalen aangemerkt als 'kwetsbare natuur'. Gevraagd wordt om in de omgevingsvisie een nadere onderbouwing op te nemen voor het aanmerken van agrarische grond als 'kwetsbare natuur' binnen het gebied dat als beekdal is aangeduid.	Zie reactie onder 15.1	Ja Zie voorgestelde wijziging bij 15.1
50	5.1.2.e namens BayWa r.e. , Hooft Graaflandstraat 2 C 11, 3525 VV Utrecht d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Betrokkene heeft een initiatief (windpark Huisvenen) voor wind boven bos aan de zuid-west kant van de Goirlesedijk waarmee hij al naar buiten is getreden.		
50.1	Op pagina 39 staat de deelkaart Groene economie. Hierop staat het zoekgebied windenergie boven bos	De pijl op de kaart op pagina 39 van de ontwerp Omgevingsvisie verwijst naar een indicatieve zoekrichting	Nee

	aangewezen in het zuiden van de gemeente Hilvarenbeek. Betrokkene stelt voor om het zoekgebied voor wind boven bos uit te breiden met de betreffende locatie aan de Goirlesedijk. Op deze locatie wordt namelijk voldaan aan de afstandsnorm, kan voldaan worden aan de geluids- en slagschaduw norm en heeft betrokkene een participatietraject voor de directe omgeving klaar staan.	uit het REKS-bod 1.0. In dat kader is regionaal afgesproken om de mogelijkheid van het combineren van windenergie met nieuw aan te planten bos nader te onderzoeken. Het betreft geen vastomlijnd zoekgebied en er is nog geen besluit genomen over locatie of invulling. De locatie aan de Goirlesedijk, zoals in de zienswijze genoemd, wordt genoteerd als suggestie. De beoordeling van mogelijke locaties voor windenergie boven bos vindt echter plaats in regionaal verband en maakt geen onderdeel uit van de lokale omgevingsvisie. De zienswijze wordt meegenomen als input voor het verdere regionale proces rondom 'Wind boven nieuw te ontwikkelen bos'.	
51	5.1.2.e Haghorst, d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
	Algemeen, indiener van de zienswijze is van mening dat weinig visie beschreven is in de Omgevingsvisie, want vooral bestaande situatie en duurzaamheidstrends.	In de omgevingsvisie is een logische lijn opgebouwd en zijn keuzes gemaakt vanuit de participatie en maatschappelijke opgave: Samen gezond groeien. Nadere concretisering volgt in omgevingsprogramma's en het omgevingsplan.	
51.1	Betrokkene is van mening ten aanzien van leefbaarheid dat de visie: - Moet duidelijker uitspreken over betaalbaar wonen. Hoeveel woningen erbij om driedubbele vergrijzing voor te blijven en voor jongeren. - Leefbaarheid behouden in kleinste kernen Haghorst, Biest-Houtakker en Baarschot - En daarvoor ook bedrijfsruimte mogelijk te maken voor Haghorst en Biest-Houtakker. En/of visie over wat er mogelijk is bij VAB-locaties. - Betrokkene vraagt m.b.t. nieuwe ondernemingen (p.32): er wordt bijzonder weinig gezegd waar nieuwe	Voor de woningbouwopgave zijn afspraken gemaakt in Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT) in de Woondeal. De kernen die nu genoemd staan in de visie lenen zich het beste voor (het ontwikkelen van) bedrijventerreinen. De mogelijkheden voor realisatie van bedrijfsruimte ten behoeve van de kernen Biest-Houtakker en Haghorst is nu al geregeld in het Omgevingsplan en de Visie Beeks Buiten. Zie ook beantwoording bij 32.5.	Ja, zie voorgestelde wijziging bij 35.10

	ondernemingen kunnen komen. Kan dit verduidelijkt worden per kern en per soort onderneming (waar kan een zzp-er / MKBer terecht). Betrokkene heeft meerdere vragen over woningbouw en voorzieningen: - vraagt n.a.v. p.26 en 35 te verduidelijken welke 'kwetsbare doelgroepen' bedoeld worden en visie te schrijven waar die dan moeten wonen. Betekent het verhuizen van kleine kern naar Diessen of Hilvarenbeek en is daar plaats? - Hoe hoog is 'niet heel hoog' bouwen (p.26)? - Hoeveel groei van inwoners is noodzakelijk voor behoud van voorzieningen café, huisarts en (voetbal)vereniging)? In de Ontwikkelstrategie De Kempen 2024-2040 (Hilvarenbeek valt hier niet in) is dit bijvoorbeeld wel gedaan. Voor één huisarts zijn 1.515 inwoners benodigd, voor een cafetaria 1.818 en voor een voetbalvereniging 1.042 per sportveld (bron, CBS 2023). Betrokkene vindt groei van 500 inwoners per kern nodig voor Haghorst en voor Biest-Houtakker, d.w.z. minimaal 214 woningen erbij vanwege leefbaarheid. Betrokkene vraagt op te nemen dat kernen Haghorst en Biest-Houtakker nagenoeg geen inbreidingslocaties meer hebben zonder woonmilieu aan te tasten. En visie opnemen over woningbouw- en bedrijvigheid locaties.	De richting die nu in de omgevingsvisie is opgenomen, biedt aanknopingspunten om de leefbaarheid te behouden en te versterken. We hebben uitgewerkt hoe we de kwantitatieve en kwalitatieve opgave doen. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol. Wat betreft de kwetsbare doelgroepen en ten opzichte van voorzieningen verwijzen wij naar de beantwoording van 35.10. Wat betreft 'hoog bouwen': zie beantwoording 11.6 en 35.10.	
51.2	Betrokkene vindt de Toekomstvisie HLVRNBK 2030 te verouderd om de omgevingsvisie erop te baseren.	De Toekomstvisie bevat kernwaarden die nog steeds actueel zijn en worden door de Omgevingsvisie juist (deels) geactualiseerd.	Nee
51.3	Betrokkene wil weten waarom er is gekozen voor de VN Global Goals. Betrokkene is van mening dat veel van deze zaken geen rol spelen in een visie op de 'omgeving'.	De raad heeft in de opdracht als uitgangspunt meegegeven om de verbinding te leggen met de VN Global Goals (raadsbesluit 21 juli 2022). De global goals bevatten objectieve criteria over de fysieke leefomgeving.	Nee

51.4	Betrokkene is van mening dat de vragen in de Swipocratie veelal suggestief waren en nauwelijks open vragen bevatte.	Een swipocratie werkt bewust voornamelijk met stellingen om op die manier keuzes scherp te krijgen.	Nee
51.5	Betrokkene vraagt zich af of deelvervoer een voorstelbaar scenario is zo lang er geen financiële dekking is. Betrokkene wil weten wat de gevolgen zijn van de in SRBT te verdelen woningbouwopgave voor het openbaar vervoer. Betrokkene is namelijk van mening dat degelijk openbaar vervoer in de kleinste kernen de komende 10 jaar niet realistisch is en ruimte voor auto's en parkeren noodzakelijk is.	Deelvervoer bestaat niet alleen uit openbaar vervoer. Het faciliteren van bijvoorbeeld deelauto's en deelfietsen behoren hier tot de mogelijkheden. Ook voor onze kleinere kernen zien we mogelijkheden voor een passende vorm van openbaar vervoer. De verwachting is dat dit op een Flex-aanpak wordt ingevuld door de provincie Noord-Brabant (verantwoordelijke van het openbaar vervoer in onze gemeente). Daarnaast erkennen we in de omgevingsvisie dat we als landelijke gemeente afhankelijk blijven van de auto. Zie citaat op pagina 37: "Hoewel we erkennen dat Hilvarenbeek als landelijke gemeente afhankelijk is van autoverkeer, streven we ernaar dit te beperken door alternatieve vervoersopties te stimuleren". Zie ook beantwoording 25.3.	Nee
51.6	Betrokkene vraagt naar aanleiding van de beschrijving van de kernvisie voor de buitengebieden om te verduidelijken waar/op welke locaties landschappelijke clusters van compacte woningen mogelijk zijn. Betrokkene is van mening dat de huidige op de ontwikkelingskaart opgenomen uitbreidingslocaties te weinig zijn om het voorzieningenniveau in de kernen te behouden.	De zienswijze heeft betrekking op de beschrijving van de kernvisie, het toekomstverhaal van Hilvarenbeek in 2050. Hoe we hier uitvoering aan geven komt terug in de thematische en/of gebiedsgerichte uitwerking. Verder zijn op basis van het provinciaal beleid en de Visie Ruimte voor Ruimte clusters met woningen in het buitengebied in principe alleen mogelijk in de bebouwingsconcentraties. Er is bewust gekozen voor de nu bekende uitbreidingslocaties op de omgevingsvisiekaart. Als één van de onderdelen uit de uitvoeringsagenda van de omgevingsvisie, wordt er onderzoek gedaan naar potentiële woningbouwlocaties.	Nee

51.7	Op pagina 32 staat vermeld 'Het is daarbij niet nodig dat elke woning een private buitenruimte heeft. De uitstraling van de bebouwing past bij het dorpse karakter, is natuurinclusief. Bij de bouwmaterialen is gekozen voor materiaal dat de ecologische voetafdruk verkleint.' Betrokkene geeft aan dat deze stelling niet overeenkomt met het addendum op de woonvisie waarin gepleit wordt voor meer betaalbaarheid en dat kwaliteit dan niet altijd voorop hoeft te staan. Dorps bouwen betekent vaak ook duurder bouwen. Betrokkene vraagt dit te nuanceren.	Zie ook beantwoording 25.2. Op basis van onder andere de uitkomsten van de participatie bij de omgevingsvisie is het uitgangspunt van het dorpse karakter en dorps bouwen belangrijk gebleken. Daar waar het past wordt ook gekeken naar maatwerk, zie ook beantwoording 11.6.	Nee
51.8	Betrokkene vraagt het woord 'wooncomplex' (p.32) te definiëren.	Het woord 'wooncomplex' komt een keer voor in de ontwerp Omgevingsvisie. Een wooncomplex is een samenstelling (samengesteld gebouw) van meer dan één woning. Dus een blok van meerdere woningen in een gebouw met een eigen voordeur en faciliteiten. We hebben ervoor gekozen om geen begrippenlijst op te nemen, we hanteren de gangbare landelijk bekende betekenis.	Nee
51.9	Betrokkene verwijst naar p.32 'Ook wordt de tijd genomen om de locaties vol te bouwen, zodat de kernen geleidelijk aan groeien. Zo is er de tijd om nieuwe inwoners deelgenoot te laten worden van de gemeenschappen.' en brengt de zienswijze in dat niet onderschat mag worden hoe laag de leefbaarheid al is bij de kleinste kernen.	We kiezen voor groei die recht doet aan de aard en samenstelling van de kern. In de ontwerp Omgevingsvisie wordt al recht gedaan aan het behouden en versterken van de leefbaarheid. We willen bijvoorbeeld veerkrachtige, toekomstbestendige en gedifferentieerde wijken en dorpskernen waarbij de identiteit gewaarborgd blijft. Een speerpunt hierbij is sneller en goedkoper bouwen zonder afbreuk te doen aan de ruimtelijke kwaliteit. Ons doel is een divers woningaanbod dat aansluit op de lokale en regionale behoefte vanuit de Woondeal en een mix van doelgroepen. Dit bevordert de leefbaarheid en ondersteunt de sociale verbanden en draagkracht voor lokale voorzieningen. Daarnaast groeit het aantal (maatschappelijke)	Nee

		voorzieningen, zoals huisartsen, apotheken en buurtcentra, op basis van de behoefte en ten behoeve van de leefbaarheid. Dit staat al in de omgevingsvisie.	
51.10	Betrokkene vraagt n.a.v. p.32 'geuroverlast in de kernen' te verduidelijken in de visie waar een boer terecht kan voor (middelen voor) maatregelen bij de bron voor het verminderen van geuroverlast.	Een agrariër kan zich laten adviseren door deskundige agrarische adviesbureaus als het gaat om technische maatregelen. Als er een knelpuntsituatie is, kan de agrariër met de gemeente – eventueel ondersteund door de OMWB – in overleg om naar een oplossing te zoeken. We gaan het onderdeel 'geur' nog verder uitwerken in een omgevingsprogramma over milieu en gezondheid.	Nee
51.11	Betrokkene vraagt zich n.a.v. 'we onderzoeken de mogelijkheden voor kleinschalige woonzorginitiatieven in alle kernen ...' (p.35) af wie dit gaat onderzoeken en of hiervoor fte vrijkomt op het gemeentehuis.	Het betreffende onderzoek is nog niet gepland. Er wordt – in overleg met de betreffende instanties en/of binnen de organisatie - nog afgestemd wie dit gaat onderzoeken.	Nee
51.12	Op p.35 staat vermeld: 'In uitstraling zijn de nieuwe woningen en bedrijven compacter, maar nog steeds herkenbaar als typisch dorpse bebouwing'. Betrokkene is van dat mening dat landelijke bedrijven ruimte nodig hebben en vraagt zich af hoe deze compacter kunnen worden.	Het streven is zuinig ruimtegebruik (in het buitengebied). Op basis van beleid Vitaal Beeks Buiten is er maatwerk mogelijk, maar dit zal altijd op basis van een kwaliteitsimpuls moeten gaan. We hebben de ambitie om een herkenbaar dorps karakter ook in de toekomst te behouden.	Nee
51.13	Betrokkene vraagt zich n.a.v. p.36, 'Door middel van gebiedscriteria, ontwerprichtlijnen en actief landschapsbeheer in te zetten bij nieuwe ontwikkelingen beschermen we de historische waarden.' af wat er wordt bedoeld met actief landschapsbeheer.	Bij (nieuwe) ontwikkelingen moet een landschapsanalyse worden opgesteld en een beheerplan. Hier is sprake van maatwerk afhankelijk van de locatie. Dat verduidelijkt dan ook voor het betreffende gebied wat actief landschapsbeheer inhoudt.	Nee
51.14	Op p.36 staat vermeld: 'zetten we ons in om verrommeling en verval tegen te gaan en zorgen we voor een afwisselende omgeving om saaiheid en eenvormigheid te voorkomen. Straatverloop, materialen, dakvormen en de aanwezigheid van	Zie ook beantwoording 25.2 en 11.6	Nee

	kenmerkende oude gebouwen of nederzettingen spelen hierbij een cruciale rol.' Betrokkene geeft aan dat deze stelling niet overeenkomt met het addendum van de woonvisie, waar volgens betrokkene gepleit wordt voor meer betaalbaarheid en dat kwaliteit dan niet altijd voorop hoeft te staan. Mede doordat de kwaliteit al heel hoog ligt in de gemeente.		
51.15	Betrokkene vraagt zich af of er nu overlast is rondom bedrijventerreinen en hoe dit zich verhoudt tot de visie waarin intensivering wordt beoogd van de bestaande bedrijventerreinen (p.40). Betrokkene is van mening dat in de visie niet duidelijk naar voren komt waar ruimte is voor het vergroten van bedrijventerreinen. Volgens betrokkene is meer ruimte in Mierbeek-Noord en Slibbroek positief, maar onacceptabel dat er geen nieuw bedrijventerrein wordt gezocht in Haghorst en Biest-Houtakker. Betrokkene is van mening dat het beperken van de vestiging van bedrijven in gebieden met overwegend agrarische bedrijven en 'agrarisch op één' (p.40) te kort door de bocht is. Betrokkene is van mening dat de visie niet duidelijk maakt hoe lokale ondernemers gesteund worden bij groei, innovatie en ruimtemogelijkheden.	De visie voorziet in het inzichtelijk maken van mogelijke uitbreidingsmogelijkheden van bedrijventerreinen en waar revitalisering mogelijk is. De inrichting is geen onderdeel van de visie. Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving wordt meegenomen wanneer een concrete uitwerking aan de orde is. Intensivering moet altijd leiden tot verbetering. Ten aanzien van vergroten van andere bedrijventerreinen, verwijzen wij naar beantwoording onder 1.1 en 32.5. Het omgevingsplan bevat beleid onder welke voorwaarden agrarische bedrijven omgezet kunnen worden in bijvoorbeeld een (kleinschalige) bedrijfsbestemming. Binnen de gebieden 'agrarisch op één' is de koers dat we agrarische bedrijven voorrang willen geven wat betreft ontwikkeling. De verantwoordelijkheid voor groei en innovatie ligt primair bij de ondernemer zelf. Bij plannen die ruimtelijk passen binnen de kaders, faciliteert de gemeente.	Nee
51.16	Betrokkene geeft aan dat 'Het Spektakel' (p.55-56), café en kerk niet meer van toepassing is in Haghorst.	Met de uitvoering van 'Hart voor Haghorst' wordt juist weer voorzien in deze voor Haghorst belangrijke voorzieningen. De beschrijving van het Spektakel is al meegenomen in de ambtshalve wijzigingen.	Ja, zie Ambtshalve wijzigingen onder punt 6 (tekstuele wijzigingen)

51.17	Betrokkene vraagt zich af of het zoekgebied voor de uitbreiding van bedrijventerrein Laardal richting het noorden en het beekdal realistisch en/of praktisch haalbaar is met het waterschap (p.63). Als dit niet haalbaar is, verzoekt de betrokkene dit te aan te passen in de visie.	Zie beantwoording bij 5.3 en 44.3.	Nee
51.18	In de omgevingsvisie staat vermeld dat in het oude ontginningenlandschap en kampen- en hoevenlandschap ruimte is voor initiatieven op het gebied van recreatie in combinatie met de duurzame ontwikkeling van landbouw. Betrokkene vraagt zich af of dit ook geldt voor alle andere gebieden zoals de jonge heideontginningen.	De visie geeft duidelijk de kansen aan voor recreatieve ontwikkeling. We hebben wel prioritering aangebracht. In het kampen- en hoevenlandschap en het oude ontginningslandschap ligt de focus op landschapsherstel en -beheer. In de tweede plaats bieden we hier ruimte voor initiatieven op het gebied van recreatie in combinatie met de duurzame ontwikkeling van landbouw. We maken dus onderscheid in primaire recreatiebedrijven, en recreatie als nevenactiviteit (verdienmodel) bij duurzame landbouw.	Nee
51.19	Betrokkene is van mening dat het volgende beschreven risico goed gesignaleerd is: 'Ook worden er geen nieuwe voorzieningen toegevoegd of gestimuleerd in de minder grote kernen, waardoor mensen uit de kleinere kernen te maken hebben met een grotere afstand tot de voorzieningen in de hoofdkernen.' En vraagt of de gemeenteraad dit verantwoord vindt, of er belemmeringen of kansen zijn om voorzieningen te stimuleren of niet tegen te houden.	We denken dat het concentreren van voorzieningen in de genoemde kernen realistisch is, en beschouwen het als kernwinkelgebied. Als een initiatiefnemer met een nieuw plan komt, wegen we dit af binnen de bestaande kaders en uitgangspunten.	Nee
52	5.1.2.e Hilvarenbeek, d.d. 15 mei 2025 (ingekomen 15 mei 2025)		
52.1	Betrokkene is van mening dat het een belemmering is voor hun bedrijfsvoering en waardevermindering van de grond. En de grote impact op diens bedrijf en gezin.	Zie beantwoording bij 8.	Ja Zie voorgestelde wijzigingen bij zienswijze 8

B	Ambtshalve wijzigingen	Voorgestelde aanpassing
1.	Onbedoeld stond in Deelkaart de beekdalen alleen op de legenda maar niet in de kaart. (Het stond wel in de integrale totaalkaart van de omgevingsvisie.)	We voegen ter verduidelijking de beekdalen toe aan Deelkaart Natuurlijke leefomgeving p.45 ontwerp omgevingsvisie; daar staat Beekdalen wel in legenda maar niet op de kaart.
2.	Op de omgevingsvisiekaart p.50 en op de deelkaart bedrijventerreinen op p.64 staat bij de kern Biest-Houtakker (noordwestzijde) een uitbreiding van bedrijventerrein aangegeven. Dit is niet juist. Biest-Houtakker heeft wel bedrijven, geen bedrijventerrein.	Aanduiding met de uitbreiding van bedrijventerrein in de kern Biest-Houtakker wordt op de omgevingsvisiekaart p.50 en de deelkaart bedrijventerreinen op p.64 verwijderd.
3.	Gezond is een belangrijk onderdeel geworden van de Omgevingsvisie. We willen de milieubelasting omlaag. We zien dat gewasbeschermingsmiddelen en spuitzones, en geitenhouderijen en teelten actuele onderwerpen zijn. We maken een beknopte toevoeging, omdat we aankondigen hier nadere uitwerking op te doen.	Tekst toevoegen op p. 42 in 6° alinea na de zin ‘daarbij kijken we naar maatregelen om bewoners te beschermen’ “We gaan het omgevingsprogramma over milieu en gezondheid stapsgewijs invullen. We beginnen met de onderdelen geur en spuitzones. Wij hanteren spuitvrijezones met een afstand van 50 meter ten opzichte van nieuwe gevoelige functies, zoals ‘wonen’. De percelen binnen deze zone behouden de bestemming agrarisch en kunnen als zodanig voor agrarische activiteiten gebruikt (blijven) worden. Andere vormen dan chemische gewasbeschermingsmiddelen voor het bestrijden van plagen en het beschermen van gewassen tegen ziekte en overwoekering door onkruid blijven toegestaan. In het omgevingsprogramma geven we ook aandacht aan de gezondheidsrisico’s als gevolg van aanwezigheid van geitenhouderijen. Uit verschillende onderzoeken blijkt namelijk dat de aanwezigheid van geitenhouderijen in of nabij onze gemeente gezondheidsrisico’s oplevert voor omwonenden.” Tekst toevoegen op p.58 bv. 7.2.3 bij icoon ‘lage belasting milieu’: We willen – gelet op evenwichtige toedeling van functies aan locaties - geen veehouderijen of andere niet-inpasbare bedrijven (bedrijven die niet voldoen aan de door de gemeente gestelde geurnormen) in of nabij kernen. Op deze locaties is ruimte voor alternatieve functies zonder hinder voor de omgeving zoals wonen of maatschappelijke voorzieningen.

		Tekst toevoegen op p.75: Lelie- en bollenteelt waarbij gebruik wordt gemaakt van chemische gewasbeschermingsmiddelen -die belastend zijn voor het milieu- worden uitgesloten.
4.	In o.a. Diessen loopt een proefproject met bokashi. Nu staat circulair verwaarden van organische reststromen echter niet in de omgevingsvisie genoemd. We voegen tekst toe.	Tekst toevoegen, p. 41 6.3.2 laatste alinea: Steeds meer beschouwen we organische reststromen als waardevolle bodemverbeteraars, in plaats van 'afval'. Om het proces van de kleine kringloop verder te optimaliseren verkennen we samen met diverse partijen in de praktijk de mogelijkheden van circulair verwaarden.
5.	Op pagina 37 wordt onder paragraaf 6.3.1 'Passend energielandschap 1e alinea onder het kopje 'Ambitie' en op p.40 onder paragraaf 6.3.2 'Ruimte voor bedrijven' in de 1e alinea onder het kopje 'Ambitie' gesproken over energie <i>hergebruik</i> . Het is onduidelijk wat onder 'hergebruik' wordt verstaan.	Pagina 37 'hergebruik van energie' wordt 'opnieuw gebruiken van energie die anders verloren zou gaan (bijvoorbeeld hergebruik van restwarmte en afvalwarmte)'. Pagina 40 'energie hergebruik' wordt 'opnieuw gebruiken van energie die anders verloren zou gaan (bijvoorbeeld hergebruik van restwarmte en afvalwarmte)'.
6.	In de tekst staan hier en daar kleine foutjes of wat tekstuele onduidelijkheden en behoeven aanpassing en/of verbetering.	Tekst wordt hierop aangepast. De wijzigingen zijn zichtbaar in de nieuwe vast te stellen versie van de Omgevingsvisie.
7.	Bij het lijstje met beoogde omgevingsprogramma's in de Uitvoeringsparagraaf is het bedoeld als 'onderwerpen voor programma's'. Het worden niet per definitie allemaal aparte omgevingsprogramma's.	Tekst p.78: - Was: "Momenteel beoogt de gemeente te werken aan de volgende omgevingsprogramma's: (...)" - Wordt: "Momenteel beoogt de gemeente te werken aan de volgende onderwerpen om verder uit te werken in programma's waarbij we als categorieën de drie hoofd ambities uit de omgevingsvisie aanhouden:"
8.	In bijlage IV Uitvoeringstabel is een kolom Kostenverhaal opgenomen. We lichten toe wat dit betekent.	Tekst toevoegen op p.80: "Bij de projecten die in de tabel als kostendragers zijn aangeduid kunnen kosten worden verhaald op de initiatiefnemers. De Uitvoeringstabel geeft de mogelijke kostenvragers aan waar deze verhaalde kosten voor kunnen worden ingezet. De Uitvoeringstabel is een eerste versie. Het is een dynamisch document dat wordt geactualiseerd zodra er omgevingsprogramma's worden opgesteld en de Omgevingsvisie wordt geactualiseerd."
9.	De rol van de raad kan nog benoemd worden bij omgevingsprogramma's p.78	Binnen tekst onder Omgevingsprogramma, ná de zin 'Het wordt vastgesteld door het college.':

		“Het college wil input van de raad opzoeken voor omgevingsprogramma’s. De raad is het besluitnemend orgaan bij financiële verplichtingen vanwege het wettelijke budgetrecht (begroting gemeente).”
10.	Commissie mer Advies paragraaf 2.3: adviseert om te laten zien hoe de varianten tot stand zijn gekomen, op basis van de verschillende opgaven en bijbehorende ruimteclaims (op hoofdlijnen). We voegen in de Omgevingsvisie daarom een beknopte tekst toe om de navolgbaarheid voor de lezer te verbeteren.	Tekst toevoegen op p.25: “De participatieopbrengsten van het variantenonderzoek hebben we zorgvuldig vastgelegd en met de stuurgroep en brede ambtelijke werkgroep besproken en gewogen. Op basis hiervan is unaniem geconcludeerd dat de toekomst van Hilvarenbeek vraagt om ruimte voor groei, met behoud van het authentieke karakter en versterking van natuur en landschap. Daarmee is voorkeursvariant ‘Samen Gezond Groeien’ opgesteld. Deze variant combineert elementen uit alle drie de oorspronkelijke varianten, maar sluit het meest aan bij ‘Groeiend Hilvarenbeek’. Dit hebben we vervolgens uitgewerkt.”
11.	Naar aanleiding van Aanvulling op de MER: “In het algemeen komt in de visie de <i>tekst boven de mengpanelen</i> niet overal overeen met <i>het niveau in het mengpaneel</i> . In de toelichtende tekst staat dan bijvoorbeeld ‘voor alle milieuthema’s zorgen we er in ieder geval voor dat de basis op orde is en we minimaal voldoen aan de wettelijke waarden’. Het milieumengpaneel laat dan vervolgens een middelhoge ambitie zien.”	Milieumengpanelen (59, 62, 66, 70, 75) controleren we in samenhang met de tekst en corrigeren we waar nodig.
12.	Er staat nu geen legenda bij de tabel over de beoordeling van milieueffecten van pagina 80 en verder.	Legenda toevoegen bij de tabel p.80
13.	Op p.73 : ‘nieuwe visie op het VAB-beleid’ is eigenlijk bestaand VAB beleid genaamd ‘Strategie vitalisering buitengebied: Vitaal Beeks Buiten’	Wijziging op p. 73: - was: “Met een nieuwe visie op het VAB-beleid” - wordt: “Aan de hand van het VAB-beleid (Vitaal Beeks Buiten)”